

Online

ABHIGYAN || অভিজ্ঞান

(An Annually Peer Reviewed Multidisciplinary
Research Journal of Arts, Humanities and Social Science)
Vol. No. - I, First Issue, July-2026

A reserach journal, published by
Publication Cell,
Dikhowmukh College, Moglow

ONLINE

ABHIGYAN | অভিজ্ঞান

*(An Annually Peer Reviewed Multidisciplinary
Research Journal of Arts, Humanities and Social Science)
Vol. No. - I, First Issue, July-2026*

**A reserach journal, published by
Publication Cell,
Dikhowmukh College, Moglow**

ABHIGYAN

National · Scholarly · Multidisciplinary · Bilingual

Scope and Mission

ABHIGYAN is committed to providing a high-quality scholarly platform for the dissemination of original, innovative and impactful research. The journal promotes academic excellence, critical inquiry, interdisciplinary dialogue and the exchange of knowledge among researchers, academicians, scholars and students.

Aims and Scope

ABHIGYAN is an annual, peer-reviewed, national, multidisciplinary journal published in English and Assamese under the auspices of the Dikhowmukh College Publication Cell. The journal provides an inclusive platform for researchers, academicians, scholars and students to disseminate original research and scholarly contributions. It welcomes original research articles, review articles, and other relevant scholarly works in the fields of Arts, Social Sciences and Humanities as well as emerging and interdisciplinary areas of research.

The journal encourages submissions that demonstrate originality, academic rigor, critical engagement and relevance to contemporary issues. It seeks to foster meaningful intellectual dialogue and contribute to the advancement and dissemination of knowledge across diverse academic disciplines. The Dikhowmukh College Publication Cell is pleased to announce the inaugural Volume 01, Issue 01 of ABHIGYAN, scheduled for publication in July 2026, commemorating the Establishment Day of Dikhowmukh College.

Open Access Policy

ABHIGYAN follows an Open Access publishing model, ensuring that all published scholarly content is freely and universally accessible to readers without subscription or paywall barriers. The journal recognizes open access as an important means of promoting the wider dissemination, visibility and accessibility of scholarly research. It facilitates the sharing of knowledge, encourages academic collaboration and supports meaningful intellectual engagement among researchers, academicians, students and the wider academic community.

Through its Open Access policy, ABHIGYAN aims to make quality scholarly research accessible to readers irrespective of geographical, institutional or economic barriers thereby contributing to the broader advancement and democratization of academic knowledge.

Publisher Details : Dikhowmukh College Publication Cell

Dikhowmukh College, Gaurisagar-785664, Sivasagar, Assam, India

Email : abhigyan@dikhowmukhcollege.in

Message from Principal

Dikhowmukh College has been making a significant contribution to the promotion of quality higher education not only in the greater Dikhowmukh area but also across Assam. A considerable number of students, teachers, and staff members of the college have expressed their thoughts and ideas through original, analytical, and research-oriented writings in various fields. The articles published in newspapers, magazines and books have undoubtedly enriched the treasure of language and literature while also strengthening the academic and scientific community.

I am delighted to learn that the Publication Cell of the College has taken the initiative to publish a research journal titled ABHIGYAN. The articles included in the journal have been reviewed by an expert panel and have been found to be of high academic quality. I sincerely hope that in the coming days, the journal will attain greater recognition, including ISSN accreditation and emerge as a reputed platform for scholarly research.

Research journals play a vital role in analysing various events and issues of life from different perspectives through scientific observation and research methodology. They greatly assist research scholars in their academic pursuits and contribute to the professional development of teachers. Moreover, a healthy research environment in higher educational institutions is essential for intellectual growth and academic excellence. A research journal can inspire an intellectual movement and serve as an important document of a particular period of time.

I wish ABHIGYAN great success and hope that it will continue to flourish in both quality and excellence. I would also like to express my sincere gratitude to everyone associated with its publication.

With regards,

Dr. Ranjit Kumar Boruah
Principal,
Dikhowmukh College

Editorial

Higher education aims to impart quality education, and research is essential to ensuring and enhancing that quality. Teachers in higher education are expected to engage actively in research and related academic activities, as they carry significant responsibilities toward society. In the modern educational landscape, research has become indispensable for the development of new ideas, the advancement of knowledge, and the creation of an intellectual environment. At the same time, teachers face the challenge of making education value-based in today's rapidly changing world.

The faculty members of Dikhowmukh College are deeply conscious of the responsibilities they must shoulder in this evolving educational scenario. They have continuously adapted themselves to the dynamic global society and have been sincerely striving to make the college a centre of excellence in the greater Dikhowmukh region as well as in Assam. Since research is a quintessential component in fostering an intellectual environment within an academic institution, the Dikhowmukh College Publication Cell has endeavoured to provide a platform for all stakeholders and research enthusiasts to publish their authentic research papers through this Research Journal.

We hope that this volume of the Research Journal will assist academicians and scholars in carrying out research in their respective fields of interest. Editing a research journal is never an easy task, and in this regard, we express our sincere gratitude to everyone whose support made the publication of this edition possible. We offer our heartfelt thanks to Dr. Ranjit Kumar Boruah, Principal of Dikhowmukh College for his constant guidance and support. We are also grateful to all the members of the Editorial Board for diligently discharging the responsibilities entrusted to them. Our appreciation also extends to all the contributors who responded to our requests from time to time and provided the necessary support for the successful publication of this journal.

Dr Aditya Saikia

Mr Biraj Das

Content

অসমীয়া

- ❖ বিহুগীতত অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন ড° *প্ৰাণজিৎ বৰুৱা* -7
- ❖ সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কথিত ভাষা : এক অধ্যয়ন ড° *স্বপ্নালী বড়া* -18
- ❖ অসমীয়া ডাকৰ বচন, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, ফকৰা-যোজনা, সাঁথৰ আদিত
প্ৰতিফলিত পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতাজনিত কৃষিভিত্তিক জ্ঞান ড° *আদিত্য শইকীয়া* -24
- ❖ আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশত 'বাঁহী' আলোচনীৰ ভূমিকা *গীতা হাজৰিকা* -34

English

- ❖ Women Empowerment: The Gandhian Model *Mr. Champha Wangsu*-45
- ❖ Uses of Tobacco and Alcohol among Slum dwellers :
A Study on Three Towns of Assam *Dr. Pallabi Devi*-52
- ❖ Role of Social Research in Higher Education Institutions (HEI) *Dr. Erani Mohan*-60
- ❖ Development over Environment: a Critical analysis of
India's Path towards Sustainable Development *Namrata Sen*-68
- ❖ Understanding Globalisation Through Gender Lens *Hirusmita Sarma*
Satabdi Sarkar -80
- ❖ Ecology is Political : A Review On The Lower Subansiri
Hydroelectric Power Project Dam Construction *Biraj Das* -90
- ❖ Feminization Of Indian Agriculture:
Trends And Driving Forces *Bikhipta Saikia* - 105

অ স মী য়া

বিহুগীতত অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন

ড° প্ৰাণজিৎ বৰুৱা

সাৰাংশ : অসমৰ জাতীয় উৎসৱ বিহু অসমীয়া লোকসংস্কৃতি আৰু লোকসমাজৰ অনুপম সম্পদ। কৃষিজীৱী চহা অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ স্পন্দনেৰে স্পন্দিত বিহুগীতসমূহৰ মাজেৰে স্বভাৱ কবিয়ে চকুৰ সন্মুখত দেখা সমাজখন, প্ৰকৃতি জগতখন আৰু জীৱনৰ বিচিত্ৰ অভিজ্ঞতাসমূহক বিচিত্ৰৰূপত প্ৰকাশ কৰিছে। বিহুগীতসমূহক ঘাইকৈ তিনিটা ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি— বিহুনাচ, বনঘোষা আৰু হুঁচৰি গীত। এই তিনিওবিধ গীতৰ মাজতে অসমীয়া লোকসমাজৰ অনেক দিশ, অনেক ৰূপৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। অসমীয়া লোকসমাজৰ ৰুচি-অভিৰুচি, বিশ্বাস, পৰম্পৰা, ধৰ্মীয় চেতনা, বৃত্তি, সাজপাৰ, আয়-অলংকাৰ, সৌন্দৰ্যবোধ, খাদ্যাভাস, অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, প্ৰকৃতিৰ লগত সম্পৰ্ক, শিল্প চেতনা আদি বিবিধ দিশৰ প্ৰকাশে বিহুগীতসমূহক সমৃদ্ধ কৰিছে। সময়ে সময়ে অসমীয়া সমাজ জীৱনলৈ অহা পৰিৱৰ্তনসমূহকো স্বভাৱ কবিয়ে বিহুগীতত ধৰি ৰাখিছে। এনেবোৰ দিশ পৰ্যবেক্ষণ কৰিলে বিহুগীতসমূহৰ সমাজতাত্ত্বিক অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰাসংগিকতা অনুভৱ কৰা যায়।

এই আলোচনাত বিহুগীতত প্ৰতিফলিত অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ বিবিধ দিশসমূহ পৰ্যবেক্ষণ কৰি তাৰ স্বৰূপ নিৰ্ণয় কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ: বিহুগীত, অসমীয়া, লোকসমাজ, লোকশিল্প, লোকবিশ্বাস, লোকজীৱন ইত্যাদি।

১.০০ : প্ৰস্তাৱনা

বিহু অসমীয়াৰ জাতীয় উৎসৱ; অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ অনুপম সম্পদ। অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ স্পন্দনেৰে

লেখক সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, দিখৌমুখ মহাবিদ্যালয়, মগলৌ, শিৱসাগৰ

মেইল : drpranjit1970@gmail.com

ABHIGYAN||7

স্পন্দিত এই বিহুগীতৰ মাজেৰে বিহুৰা স্বভাৱ কবিয়ে চকুৰ সন্মুখত দেখা সমাজখন, বিনন্দীয়া প্ৰকৃতিখন আৰু জীৱনৰ সঞ্চিত অভিজ্ঞতাসমূহক আধাৰ ৰূপে লৈ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে প্ৰকাশ কৰি যায় হৃদয়ৰ অকৃত্ৰিম আৱেগ-অনুভূতি, আশা-আকাঙ্ক্ষা,প্ৰেম-প্ৰীতিৰ ৰাগ-অনুৰাগ, বিৰহ বেদনা ইত্যাদি। বিহুগীতসমূহক ঘাইকৈ তিনি ভাগত বিভক্ত কৰিব পাৰি- বিহুনাংক, বনঘোষা বা প্ৰণয়াত্মক গীত আৰু হুচৰিৰ নাম। এই তিনিওবিধ বিহুনাংকৰ মাজতে উজলি আছে অসমীয়া লোকসমাজখনৰ অনেক দিশ, অনেক ৰূপ। এই সমাজখন প্ৰকৃতি নিৰ্ভৰ কৃষিজীৱী নৈপৰীয়া গ্ৰাম্য সমাজ; কৰ্মব্যস্ত সমাজ। বিহুগীতসমূহৰ মাজেৰে যৌৱনমুগ্ধ ডেকা-গাভৰুৰ যৌৱনৰ কামনা বাসনাৰ উদ্দাম প্ৰকাশ ঘটিছে যদিও তাৰ মাজতো আছে আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ গভীৰতা, মান্যজনৰ প্ৰতি সন্ত্ৰম-সন্মান। অসমীয়া লোক সমাজৰ ৰুচি-অভিৰুচি,বিশ্বাস-পৰম্পৰা, ধৰ্মীয় চেতনা, কৃষি, ব্যৱসায়, ঘৰ-বাৰী, খাদ্যাভ্যাস, সাজপাৰ, আয়-অলংকাৰ, সৌন্দৰ্যচেতনা, নাৰী-পুৰুষৰ সামাজিক স্থিতি ইত্যাদি সমাজ জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ চহা কবিয়ে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে বিহুগীতৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে। অকৌ পৰিৱৰ্তিত পৰিৱেশ পৰিস্থিতি তথা সময়ে অসমীয়া সমাজজীৱনলৈ অনা পৰিবৰ্তনসমূহকো বিহু গীতে সুন্দৰৰূপে ধৰি ৰাখিছে। সেয়ে সমাজতাত্ত্বিক দিশৰপৰা বিহুগীতসমূহৰ ব্যাপক গুৰুত্ব অনুভূত হয়।

১.০১ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু উদ্দেশ্য

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ অনুপম সম্পদ বিহুগীতসমূহ অসমীয়া গ্ৰাম্যসমাজৰ দলিল স্বৰূপ। অসমৰ কৃষিজীৱী গ্ৰাম্য সমাজখনৰ বিভিন্ন দিশ এই গীতসমূহৰ মাজেৰে প্ৰাণস্পৰ্শী ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। এই গীতসমূহৰ পৰ্যবেক্ষণে অসমৰ গ্ৰাম্য সমাজৰ স্বৰূপ উপলব্ধি কৰাত সহায় কৰে। সময়ৰ পৰিবৰ্তনে সমাজ জীৱনলৈও পৰিবৰ্তন আনে। এই পৰিবৰ্তনৰ ছবিখনো বিহুগীতসমূহে ধৰি ৰাখিছে। এই অধ্যয়নত বিহুগীতসমূহত কিদৰে অসমৰ কৃষিজীৱী গ্ৰাম্য সমাজখনৰ ছবিখন পৰিস্ফুট হৈছে তাক অৱলোকন কৰা হ'ব।

১.০২ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু উৎস

আলোচনাপত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে বিশ্লেষণাত্মক আৰু সমীক্ষাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। বিহুগীত সমূহৰ ক্ষেত্ৰত দুৰ্লভ বুঢ়াগোহাঁঞিৰ 'ধনকলীয়া' গ্ৰন্থখনক মূল উৎস ৰূপে গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

২.০০ : বিহুগীতত সমাজজীৱন

বিহুগীত আৰু কৃষিজীৱী সমাজ

বিহুগীতত প্ৰকাশ পোৱা সমাজখন কৃষিজীৱী সমাজ। দৰাচলতে বসন্ত উৎসৱ বিহু কৃষিভিত্তিক উৎসৱ। কৃষিৰ লগত জড়িত অনেক বিশ্বাস পৰম্পৰা বিহুৰ লগত সংপৃক্ত হৈ আছে। বিহুগীতত থকা যৌনতা, প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ মিলনৰ উন্মুক্ত প্ৰকাশৰ মাজতো আছে লোকসমাজৰ আদিম বিশ্বাস। “আদিম খেতিয়কৰ এটা ধাৰণা আছিল, যৌন-প্ৰবৃত্তিমূলক গীত গালে পৃথিৱীৰ গাতে যৌন-উত্তেজনা হৈ দেখা দিব আৰু শস্যসম্ভৱ হৈ উঠিব, সেয়েহে ৰাতি-বিহুৰ গীতবোৰ স্বাভাৱিকতে যৌনোদ্দীপক।” আদিম কৃষিজীৱী সমাজে এই সত্যৰ সন্ধান পাইছিল প্ৰকৃতিৰ পৰা। বসন্তৰ পৰশত উন্মনা হোৱা প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰ লগত সুৰ মিলাই হিয়া উদঙাই আনন্দ প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু ডেকা-গাভৰুৰ ঢোল পেঁপা-গগণাৰ মাতত, নাচোনৰ

গিৰিপনিত, গীতৰ ছন্দত পৃথিৱী শস্যসম্ভৱা হৈছিল, পথাৰত সোণগুটি গজিছিল, খেতিয়কৰ ভঁৰাল ভৰিছিল।

বিহুগীতত কৃষিকৰ্মৰ সুন্দৰ বিবৰণ আছে। অসমীয়া কৃষকৰ ঘাই খেতি হৈছে ধান। ধান খেতিৰ লগত জড়িত হালবোৱা, কোৰমৰা, ভুই ৰোৱা, ধান দোৱা, মৰণা মৰা ইত্যাদি অনেক দিশ বিহু গীতত উজলি উঠিছে। কৃষক ডেকা-গাভৰুৱে পথাৰখনক লৈয়ে ঘৰ বন্ধাৰ সপোন দেখে। সেয়ে বিহুৱা ডেকাই মনৰ মানুহজনীক গীতেৰে কৈছে —

বাগিচাৰ চাকৰি নকৰোঁ লাহৰী
নালাগে তলবৰ ধন।
ময়ে হালে বাম তয়ে ভুঁয়ে ৰুবি
সেয়ে হ'ব জীৱনৰ ধন।।

আকৌ কৃষক ডেকাটোক গাভৰুজনীয়ে কৈছে, —

আহ ধানৰ মৰণা পেলাইদে বহনা
জোকাৰি পেলাই দে খেৰ,
মাৰে জানিব বাপেৰে জানিব
মোৰলৈ চেনেহ বেথা এৰ।

নাঙল যুৱলি গৰুৰ পাছে পাছে পথাৰলৈ যোৱা ডেকা, ভুই ৰুবলৈ ওলাই যোৱা গাভৰুৰ চিনাকি ছবিখন বিহুগীতত এনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে —

দদাইদেউ ঐ
সাঁচৰে হাচতি নাঙল যুৱলি
বুঢ়া গৰু যাওঁ খেদি হেই।
ৰঙিলী পমিলী
যায় বাটে বুলি ন-ভুই ৰুবলৈ বুলি হেই।

“দ পথাৰৰ লেহুকা নৰা”, “ভঁৰালৰ গাধৈত নাঙল যুৱলি”, “আহ তলে গ'লে শালি তলে গ'লে কেকোৱা গাঁতৰে পানী”, “চৰায়ে খাব ধান সমনীয়া উফৰি পৰিব কণ”, “কঠীয়া তলীতে পানী চলু চলু জাকৈ খেৰে চেৰেক বাওঁ” ইত্যাদি ধানখেতিৰ অনেক প্ৰসঙ্গৰে বিহুগীতসমূহ উজ্জীৱিত হৈ আছে।

ধানখেতিৰ উপৰিও কৃষিজীৱী লোকসমাজখনত কুঁহিয়াৰ, সবীয়হ, বতৰৰ বিবিধ শাক-পাচলি, মুগা ইত্যাদি বিভিন্ন ধৰণৰ খেতি কৰা হয়। বিহুৱা ডেকা-গাভৰুৱে তেওঁলোকৰ হিয়াৰ বতৰা দিবলৈ যাওতে এইবোৰৰ পৰাও বিবিধ সমল গ্ৰহণ কৰিছে।

বিহুগীতত শাকনি বাৰীৰ বৰ্ণনা আছে এনেদৰে —

লাই মাজে মাজে লফা ৰুই গ'লো

তাৰ মাজত খুতৰা শাক ,
মূৰৰ চুলি চিঙি আশীৰ্বাদ কৰিছে
সদৌটি কুশলে থাক।

সৰিয়হ ফুলা, সৰিয়হ তলীত মোৰা পোক লগা আদিৰ বৰ্ণনা দি বিহুৱা ডেকাই গাইছে —
মাজুলী চাপৰিত সৰিয়হ ফুলিলে
মোৰা পোকে বেৰি বেৰি খায়।

লাউ, কোমোৰা, বেঙেনা, উৰহী, জালুক জলকীয়া, কল, তামোল-পাণ আদিৰ অসংখ্য উল্লেখ
বিহুগীতত পোৱা যায়। হেঁদালিত লাউ বগোৱা, গছত পাণ বগোৱা, বাৰীৰ চাপত উৰহী লগা আদি অসমৰ
গ্ৰাম্য সমাজৰ চিনাকি ছবিখন বিহুগীতত স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে জিলিকি আছে।

তাৰে দুটামান উদাহৰণ —

- ক) চালত মলঙিলে চালদৈ কোমোৰা
টেকেলিত মলঙিলে গুৰ।
- খ) নগা জলকীয়াৰ কাক সমনীয়া
নগা জলকীয়াৰ কাক।
- গ) বাৰীৰ চাপৰে কজলা উৰহী
পাতে তিৰ বিৰ কৰে।
- ঘ) নৈ কাষৰীয়া ঐ মাটি তাকৰিয়া
বেঙেনাৰ ঢপলা পাত।
- ঙ) মদাৰত বগালে জাতিকৈ পাণ
এই ঘৰৰ মানুহটোৰ মনটো টান।
- চ) বাৰীতে জাহাজী কলে ৰুয়ে গ'লো
মেলিলে আঁঠিয়াই ঠোক।

বিহুগীতত বয়ন শিল্প

পাট, মুগা, এৰি কাপোৰ অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ সম্পদ। অসমীয়া শিপিনী বোৱা এই কাপোৰে
বৰ্তমান আন্তৰ্জাতিক বজাৰ এখন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। বিহুগীতত অসমীয়া শিপিনীৰ তান্তশালৰ
অনেক বৰ্ণনা আছে। ঠিক সেইদৰে বিহুৱা ডেকাই কৰা পাটমুগাৰ খেতিৰ কথাও আছে। যেনে- “হাবি
ভাঙি মোকলাও মুগাকৈ চুমনি দেহা ভাঙি কৰি যাওঁ খেতি”, “মুগাৰে চোঙতে মুগা মেলিছিলো ধেনু
জোৰ বাটোতা নাই”, “এড়ি পুহিবলৈ এড়ানি নাই মুগা পুহিবলৈ চোম” ইত্যাদি। কোনো কোনো গীতত
কাপোৰ বোৱাৰ সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ উল্লেখ আছে। এনে গীতত অসমীয়াৰ তান্তশালখন জীৱন্ত হৈ উঠিছে।
তেনে এটি গীত হৈছে —

কাপোৰৰ টোপোলা বান্ধো মুগাৰ খোলা
সিজায় যাওঁ কেৰাহিত ঢালি;
আহেঁ পিচলিব মুগাৰ বাঁহ সিজিব
তাতে দিও বিহ মইনাৰ গুটি
সৰু চেনাইটি- সাজি দিবা দুৰপটি
উঘা লোটা চেৰেকী
বৈ দিম মই খনীয়া
বৈ দিম মই এড়ীয়া
গাতে লৈ বিহলৈ যাবা।

বিহুগীতত উদ্ভাসিত কৃষিজীৱী সমাজখনৰ ব্যস্ততাৰ অন্ত নাই। ইয়াৰ ডেকা-গাভৰু, বৃদ্ধ সকলো কৰ্ম ব্যস্ত। কৃষিকৰ্মৰ উপৰিও তেওঁলোকৰ অনে কাম। শৈশৱৰে পৰা কৰ্মৰ শিক্ষা দিয়া হয়। এই শিক্ষা জীৱনুখী শিক্ষা। বিহু গীতত সেয়ে অসমীয়া ছোৱালীয়ে গাইছে — “সৰু হৈ আছিলো গৰু চৰাইছিলো ডাঙৰ হৈ লগালো তাত।”

বিহুগীতত পশুপালন

পশুপালন অসমীয়া গ্ৰাম্য সমাজৰ অৰিচ্ছেদ্য অঙ্গ। গৰু, ছাগলী, ম'হ, হাঁহ, পাৰ, কুকুৰা, হাতী, ঘোৰা, কুকুৰ, মেকুৰী আদি অনেক জীৱ-জন্তু চৰাই-চিৰিকটিৰে অসমৰ প্ৰতিখন ঘৰ যেন ভৰি থাকে। এই জীৱ-জন্তুবোৰে কৃষিকৰ্মতেই হওঁক, অৰ্থনৈতিকভাৱেই হওঁক বা খাদ্য ৰূপেই হওঁক বিভিন্ন ধৰণেৰে মানুহৰ প্ৰয়োজন পূৰণ কৰি আহিছে। এই জীৱ-জন্তুবোৰ অসমৰ লোকসমাজৰ জীৱনযাত্ৰাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংগ। বিহু গীতত পশুপালনৰ সুন্দৰ ছবিএখন প্ৰকাশ পাইছে। গৰু চৰোৱা, ম'হ চৰোৱা, বনৰীয়া হাতী ধৰি পোহ মনোৱা, বনৰীয়া চৰাইক সজাত বন্দী কৰা আদি অনেক বৰ্ণনা বিহুগীতত পোৱা যায়। বিহুগীতত হাতী ধৰিবলৈ যোৱাৰ উল্লেখ আছে এনেদৰে —

চটাই পৰেৱত ধুঁৱলী-কুঁৱলী
কোনে ভাতে ৰান্ধি খায়,
মাক নাই মাউৰা তিৰী নাই বৰলা
হাতী ধৰিবলৈ যায়।

পশুপালনৰ সমান্তৰালভাৱে পশু চিকাৰৰ কথাও বিহুৱা ডেকাই কৈ গৈছে। জাল পাতি পহু চিকাৰ কৰা, চিটিকা পাতি, ধনু-কাঁড় মাৰি চৰাই চিকাৰ কৰা, জাল, জাকৈ, বৰশী, খোকা, চেপা আদিৰে মাছ মৰাক লৈ অনেক গীত আছে। যেনে- “চটাই পৰেৱত পহুজাল পাতিলো চটাইতে গধূলি হ'ল”, “চৰাইলৈ বুলি চিটিকা পাতিলো দৰিকালৈ বুলি জাঁজি”, “সজাত বন্দী হ'ল সজাৰে মইনা শালত বন্দী হ'ল হাতী”, “আলিটি কাটিলো চেপাটি পাতিলো, মাগুৰ মাছ এশালি পালো”, “অ' ৰহেদৈ মাছে মাৰি আনাগৈ,

জাকৈ খালৈ লগত লৈ”, “বাঁহৰে আগতে কপৌ চৰাই হালি ধেনু নেমাৰিবা টানি” ইত্যাদি।

বিহুগীতত বেপাৰ-বাণিজ্যৰ চিত্ৰণ :

অসমৰ গ্ৰাম্য সমাজখনৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ ছবি এখনো বিহুগীতত চিত্ৰিত হৈছে। অসমৰ গ্ৰাম্য অৰ্থনীতি ঘাইকৈ কৃষি নিৰ্ভৰ। সেয়ে হ’লেও ব্যৱসায় বাণিজ্যয়ো গ্ৰাম্য অৰ্থনীতিত কিছু ভূমিকা গ্ৰহণ কৰা দেখা যায়। পশুপালন জীৱিকাৰ অন্যতম উৎস। পশুধনৰ জৰিয়তে ব্যৱসায় বাণিজ্য কৰাৰো আভাস পোৱা যায়। বিহুৱা ডেকাই ঘৰৰ গৰু, ম’হ, ছাগলী বিক্ৰী কৰিছিল। শহুৰৰ ঘৰত ‘শহুৰৰ জীয়েকৰ’ কাৰণে গা-ধন দিবলৈ অনেক সময়ত ডেকাহঁতে বেপাৰ বণিজ কৰি ধন ঘটিব লগীয়া হৈছিল। বিহুগীতত তাৰ উল্লেখ আছে। যেনে —

- ক) হালৰে বেচিম মই, কলাইক কপিলা, গোহালিৰ বেচিম মই গাই।
তেওঁ যদি ধনেৰে জোৰাব নোৱাৰো, বেচিম সমনীয়া ভাই।
- খ) তোৰনো বাপেৰে ল’ব কেইকুৰি
ছাগলী বেচাৰে ধন।

অসমীয়া সমাজত অতীজৰেপৰা বেপাৰ বণিজৰ প্ৰচলন আছিল। মুদৈয়ে বেপাৰ কৰা, চান্দ সদাগৰে লক্ষাৰ বণিজ কৰা, তেজিমলাৰ বাপেকে বণিজৰ কাৰণে নাও লৈ ওলাই যোৱা আদি অনেক লোককথা পোৱা যায়; যিবোৰৰ জৰিয়তে অসমৰ মানুহৰ বেহা বেপাৰৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। বিহুৱা ডেকায়ে বিহুগীতত বেহা বেপাৰৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। বেপাৰলৈ ওলোৱা মনৰ মানুহটোৰ পৰা আঁতৰত থাকিবলগীয়া হোৱাত মানুহজনীৰ বিবহ কাতৰ অৱস্থা এটাও ইয়াৰ মাজত প্ৰকাশ পাইছে। এনেবোৰ গীতত বেপাৰৰ প্ৰতি অনীহাৰ ভাব এটাও ফুটি উঠিছে। যেনে —

ইয়ে বোলে বেপাৰী সিয়ে বোলে বেপাৰী
নেলাগে বেপাৰৰ ধন।
ঘৰতে থাকিবা ৰামায়ণ পঢ়িবা
শুনি থাকিবৰ মন।।

বিহুগীতত ঘৰ-বাৰীৰ চিত্ৰ

বিহুগীতত অসমৰ গাঁৱৰ ঘৰ এখনৰ সুন্দৰ ছবি এখন উজলি উঠিছে। চাৰিওপালে ঢাপ মাৰি জেওৰা দি বাৰী পতা, বাৰীত আম, কঠাল, লেটেকু, পনিয়ল অদি বিবিধ গছ ৰোৱা, পুখুৰীত মাছ পোহা, আগফাল পাছফালৰ বৃহৎ চোতালৰ সৈতে বৰঘৰ, ভঁৰাল ঘৰ, গোহালি ঘৰেৰে এখন সম্ভ্ৰান্ত ঘৰৰ সুন্দৰ ছবি বিহুগীতত অংকিত হৈছে। হুচৰিত সেয়ে গৃদস্থৰ ঘৰত জয়ধ্বনি দিওতে গায়—

গোহালিত গৰু — হৈছে
পুখুৰীত মাছ — হৈছে
ভঁৰালত ধান — হৈছে

বাৰীত তামোল পাণ — হৈছে

জয় গৃহস্থৰ জয়। ইত্যাদি

বিহুগীতত সম্ভ্ৰান্ত ঘৰ এখনৰ ছবি বিভিন্ন ধৰণেৰে প্ৰকাশ পাইছে- “দেউতাৰ বাৰী ঘৰ আমে জামে ভৰপূৰ কাষতে ঐ জেউৰা ঢাপ”, “দেউতাৰ পদূলিত গোন্ধাইছে মাধুৰী কেতেকী মলে মলাই ঐ গোবিন্দাই ৰাম”, “দেউতাৰ বৰঘৰ দেখাতে ভয়ঙ্কৰ শৰণ খেৰ মেলি চোৱা। চালে চকু ৰোৱা ন শ গাঁথনি সৰিয়হ পিছলি যোৱা” ইত্যাদি। ঘৰৰ সন্মুখত ফুলনি ৰুৱা, চোতালৰ সন্মুখত তুলসী পুলি ৰোৱা, তামোল-পাণ ৰোৱা ইত্যাদি ঘৰ এখনৰ অনেক কথা বিহুগীতৰ মাজত বিচাৰি পোৱা যায়।

- ক) চোতালৰ আগৰে কলীয়া তুলসী
মেলে পশ্চিমলৈ ডাল
- খ) অতিকৈ চেনেহৰ ফুলবাৰী পাতিলো
তাৰ মাজত খৰিকাজাই
- গ) আগফালে এখনি পাছফালে এখনি
শিপিনীৰ দুখনি শাল
- ঘ) বৰ ঘৰৰ পিৰালিত আসনত দেউতাই
আমাৰে বিহুখনি চাই।

বিহুগীতত সাজপাৰ আ-অলংকাৰ

অসমীয়া পুৰুষ মহিলাৰ সাজপাৰ অলংকাৰৰ বৈচিত্ৰ্য আৰু বৈবিধ্যৰ ধাৰণাও বিহুগীতৰ মাজেৰে পাব পাৰি। বিহুগীতসমূহত পুৰুষ মহিলাৰ পৰম্পৰাগত সাজপাৰ অলংকাৰৰ বিৱৰণ আছে। সাম্প্ৰতিক সময়ত হেৰাইযোৱা বা দুত্প্ৰাপ্য হৈ পৰা পৰম্পৰাগত অসমীয়া সাজপাৰ আৰু অলংকাৰ পৰিধানৰ অনেক বৰ্ণনা বিহুগীতত পোৱা যায়। অসমীয়া ডেকা-গাভৰু উভয়েই সৌন্দৰ্য সচেতন। বিহুগীতত এই দিশটো প্ৰকাশ কৰি পুৰুষ আৰু মহিলা দুয়োৰে সাজপাৰ অলংকাৰৰ কথা কোৱা হৈছে। বিহুগীতত মহিলাৰ সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত সিঙাপ বা কিঙাপ, মুগা ৰিহা মেখেলা, জালিকটা ৰিহা, চিটিকি চেলেঙ, হাঁচতি আদি আৰু পুৰুষৰ সাজপাৰৰ ভিতৰত গোমচেঙৰ চোলা, গুণাকটা পাণ্ডৰি, ধল পাতৰ চুৰিয়া, শেল দিয়া চুৰিয়া, ফুলাম চেলেঙ ইত্যাদিৰ উল্লেখ আছে। সাজপাৰৰ উল্লেখ থকা দুটিমান বিহুনাংক —

- ক) থুৰিয়াই পিন্ধিলে গোমচেঙৰ চোলাটি
মাজত বাখৰামি কৰা।
- খ) ৰাতি ৰাতি সুতলাহি
বহি কাটিছিল
পানে কটা বুটা কৰা
গুটি ফুলৰ গামোছা

হাঁতে লুকুৰা মুঠিতে শুকুৰাই
দয়া কবচ
মনৰ সাঁচত বৈ ঐ বিহুৱান
লৈ বিহু মাৰিবলৈ যাওঁ।

গ) বিহাতো পদুমৰ চকা
চাদৰত বাবৰি বুটা
ধনে কি যোৰাব বস্ত্ৰে কি ঢাকিব
বচনে এহেজাৰ টকা।

অলংকাৰৰ ভিতৰত কাণত নৰা জাংফাই, কেৰুমণি বাখৰ পতা, হাতীদাঁতৰ থুৰীয়া, ডিঙিত গলপতা, ঢোলবিৰি, বেণা, হাতত গামখাৰু, আঙুলিত আঙঠি আদি পিন্ধাৰ কথা বিহুগীতত উল্লেখ আছে। বিহুগীতত অসমীয়া অলংকাৰৰ বৰ্ণনা এনেধৰণৰ —

ক) গঢ়ায় দিম ঐ নাচনী
কাণৰ কেৰুমণি
গঢ়ায় দিম ঐ নাচনী
ডিঙৰ ডুগডুগি।

খ) গামখাৰু আনি দিম অ' কেচাসোণ
কেৰুমণি গঢ়ায় দিম।

গ) এতোলা সোণৰ বিৰি গঢ়াই দিয়া
বিহু মাৰিবলৈ যাওঁ।

ঘ) হাতীদাঁতৰ থুৰীয়া নেজে বাখৰ-পতা
কাণে লঙ মূৰে লঙ কৰে।

বিহুগীতত খাদ্যসম্ভাৰ

বিহুগীতত অসমীয়া খাদ্যসম্ভাৰৰো বিস্তৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। বিহুৱে-সংক্ৰান্তিয়ে অসমীয়াৰ মাজত নানাধৰণৰ জলপান, লাৰু পিঠা খোৱা হয়। ইয়াৰ উপৰিও দৈনন্দিন খাদ্যসম্ভাৰো বিশিষ্ট ধৰণৰ। সাম্প্ৰতিক সময়ত আধুনিক খাদ্যসম্ভাৰে পৰম্পৰাগত খাদ্যসম্ভাৰক প্ৰায় নোহোৱা কৰি তুলিছে। পূৰ্বে বিহুৰ সময়ত ঢেঁকীৰ শব্দত আকাশ বতাহ মুখৰিত হৈ পৰিছিল। আখলৰ পৰা ভাহি আহিছিল পিঠাপনাৰ সুগন্ধ। বৰ্তমান এই পৰিৱেশ বহুখিনি লান পৰিছে। বিহুগীতত অসমীয়া খাদ্যসম্ভাৰৰ অনেক বৰ্ণনা আছে। পিঠাগুৰি সান্দহগুৰি কল গাখীৰেৰে খোৱা, হুৰুম, চিৰা, কৰায় ভজা, তিলপিঠা, ঘিলাপিঠা, হুতুলিপিঠা, চুঙাপিঠা, লুঠুৰি পিঠা আদি নানা ধৰণৰ পিঠা, পঁইতাভাত, কৰকৰা ভাত, মাগুৰি ধানৰ ভাত, মহলী ম'হৰ দৈ, তেতেলি টেঙা আদি বিবিধ খাদ্যৰ উল্লেখৰে বিহুগীতে অসমীয়াৰ ভোজন বিলাসৰ ইংগিত দিছে।

- ক) ভাতৰ কাঁহী আগত লৈ তোলৈ মনত পৰে
মাগুৰি ধানৰে ভাত।
- খ) হুৰুম সান্দহ চিৰা কৰায় দুৰাভজা
টেকেলিত মলঙিল দৈ
তিলঘিলা হুতুলি চুঙা পিঠা লুঠুৰি
কান্দো মই আগতে লৈ।
- গ) জহা চাউল চালিলো মিছা মাছ বাচিলো....
তুমিয়ে ওলালে ওলাম মই বহনা
পইতা-জকৰা খাই।
- ঘ) চকলা টেঙাটি অকলে নাখাবা
আমাকো এচকল দিবা।
- চ) এটা বাটিত নহৰু এটা বাটিত পনৰু
এটা বাটিত খুতৰা শাক।

বিহুগীতত বাদ্যযন্ত্ৰ

বিহুগীতত উল্লেখ্যকা বাদ্যযন্ত্ৰসমূহে অসমৰ লোকবাদ্যৰ নিদৰ্শন দাঙি ধৰে। বিহুসংস্কৃতিত ব্যৱহৃত বিশেষ বাদ্য কেইটি হ'ল ঢোল, পেঁপা, গগণা, টকা, হুতুলি মুৰুলি, বাঁহী ইত্যাদি। এই বাদ্যসমূহ বিহুৱা ডেকাই নিজেই সাজি উলিয়াইছিল। বিহুনামত এনে বহু নাম আছে য'ত বিহুত ব্যৱহৃত বাদ্যযন্ত্ৰৰ বিষয়ো কোৱা হয়। এই গীতবোৰক বাদ্যমূলক গীত আখ্যা দিব পাৰি। এনেধৰণৰ গীতবোৰত বাদ্যসমূহৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কীয় জনবিশ্বাস, নিৰ্মাণ কৌশল, বজোৱাৰ কৌশল আদিৰ উল্লেখ আছে। যেনে —

- ক) গোলোকৰ গুটিটি নাৰদে সিঁচিলে
গজিলে পুলিটি চামৰ;
কৈলাশৰ মহাদেৱে ঢোলৰ জনম দিলে
মাৰি যাওঁ বিহুৰে চাপৰ।
- খ) পেঁপাটি পেঁপাটি বহেদৈ পেঁপাটি
কলিদৈ ম'হৰে শিং,
বিহুৱা চেঙেলী বোলায় দিয়া আঙুলি
ৰৈ যক বিহুৰে চিন।

বিহুগীতত খেল-ধেমালি, লোকবিশ্বাস, শ্ৰেণীবৈষম্য

অসমৰ গ্ৰাম্যজীৱনক ধৰি ৰখা বিহুগীতৰ মাজত ৰংবহুইচ খেল-ধেমালিৰ বিৱৰণো আছে। গাঁৱলীয়া ছোৱালীয়ে ঘিলা খেলা, ডেকাই হাতত কাৰফাই ধেনু লৈ উমলি থকা ইত্যাদি অনেক খেলৰ উল্লেখো

বিহুগীতসমূহে লোকজীৱনৰ খেল ধেমালিসমূহক ধৰি ৰাখিছে। ঠিক সেইদৰে ইয়াৰ মাজত লোকসমাজৰ ধৰ্মীয় বিশ্বাস, লোক বিশ্বাসৰ প্ৰতিফলনো ঘটিছে। বিশেষকৈ লোকসমাজৰ ভাগ্য বা নিয়তিৰ প্ৰতি থকা অগাধ বিশ্বাস বিহুনাটমত জিলিকি আছে। বিহুৱাই মনৰ মানুহজনীক সেয়ে কৈছে —

আছে যদি কপালত নাম লগাম কলেজত,
নাই যদি কপালত হাল বাম পথাৰত।

আকৌ সমাজত থকা ধনী-দুখীয়াৰ প্ৰভেদ, জাত-পাতৰ বিচাৰ আদি দিশসমূহো বিহুগীতৰ মাজেৰে পোহৰলৈ আহিছে। যেনে —

“তোলৈ চাওতে জপনা দেওতে
বিক্ষিলে অভয়া হলে।
তোৰো মনে গ’লে মোৰো মনে গ’লে
কি কৰিব অজাতি কুলে।”

বিহুগীতত পৰিৱৰ্তিত সমাজৰ চিত্ৰ

লোকসাহিত্য গতিশীল। বিহু গীতো গতিশীল। গতিশীলতাই বিহুগীতক চিৰনতুন কৰি ৰাখিছে। সময়ৰ লগত খাপ খোৱাই চহা বিহুৱা ডেকাই বিহুগীতত মনৰ আবেগ-অনুভূতি প্ৰকাশ কৰিছে। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে সমাজ জীৱনলৈও পৰিৱৰ্তন আহিছে। এই পৰিৱৰ্তনসমূহ বিহুগীতত সম্পষ্ট ৰূপত ধৰি ৰখা হৈছে। ইংৰাজসকলৰ আগমানে অসমীয়া সমাজ জীৱনলৈ অনেক পৰিৱৰ্তন আনিছিল। শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ ঘটিছিল। নতুন নতুন কৰ্মক্ষেত্ৰৰ সৃষ্টি হৈছিল। কৃষিজীৱী সমাজখনত শিক্ষাৰ গুৰুত্ব বাঢ়িছিল। বিহুগীতত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ দিশটো এনেকৈ প্ৰকট হৈছে —

এ বি চি ডি পঢ়িলা
মুৰত বেণী গাঁঠিলা,
কালি আইদেউ বিচনাত
কালৈ চিঠি লিখিলা?”

এই ধৰণৰ বিহুগীতে স্ত্ৰী শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ ইংগিত দিয়ে। আকৌ শিক্ষাৰ প্ৰসাৰে কৃষিজীৱী সমাজখনত শিক্ষিত আৰু চাকৰিজীৱী এক শ্ৰেণী লোকৰ সৃষ্টি কৰে আৰু এই শ্ৰেণীৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰতিপত্তি বাঢ়িবলৈ ধৰে। চহা ডেকাই সেয়ে আক্ষেপ কৰি গাইছে— “হ’ব নোৱাৰিলো কেৰেণী হ’ব নোৱাৰিলো মহৰী, তোমাক কেনেকৈ পাম ঐ লাহৰী।” পূৰ্বতে কিন্তু বিহুৱা ডেকাই এনে আক্ষেপ কৰিব লগা নহৈছিল। বৃটিছৰ আগমনৰ প্ৰাৰম্ভিক সময়ছোৱাত খেতিয়ক ডেকাটোৰহে আদৰ আছিল। কোম্পানীৰ চাকৰিৰ প্ৰতি কোনো ধৰণৰ আকৰ্ষণ নাছিল। সেয়ে সেই সময়ত বিহুৱা ডেকা আৰু বিহুৱতী গাভৰুৱে গাইছিল —

ক) বাগিচাৰ চাকৰি নকৰো লাহৰী
নেলাগে তলবৰ ধন।

খ) সজাত বন্দী হ'ল সজাৰে মইনা
শালত বন্দী হ'ল হাতী
চৰকাৰী কামতে মোৰ ধন বন্দী হ'ল
নুপুৰায় কালিন্দী ৰাতি।

বিহুগীতত অসমীয়া সমাজ জীৱনক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত কৰা অনেক ঐতিহাসিক ঘটনাৰ বৰ্ণনা আছে। চহা কবিয়ে প্ৰাণৰ উমেৰে এই ঐতিহাসিক ঘটনাৰাজিক জীপাল কৰি তুলিছে। আহোম যুগৰ বহু ঐতিহাসিক ঘটনাৰ আলমলৈ বিহু নাম ৰচনা কৰা হৈছে। ঠিক সেইদৰে বৃটিছৰ আগমন, পথৰুঘাটৰ ৰণ, মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত হোৱা স্বাধীনতা আন্দোলন আৰু সেই আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ, বীৰ ছহিদসকলৰ জীৱন কথা, ভাষা আন্দোলন, বিদেশী খেদা আন্দোলন ইত্যাদিক লৈ অনেক বিহু নাম চহা কবিয়ে ৰচি থৈ গৈছে। এই গীতবোৰৰ জৰিয়তে সমাজ জীৱনক আন্দোলিত কৰি থৈ যোৱা অনেক কথাৰ সম্ভেদ পোৱা যায়।

৩.০০ সামৰণি

অসমীয়া সংস্কৃতিৰ অমূল্য সম্পদ বিহুগীত অসমৰ জনজীৱনৰ অসমৰ সমাজ জীৱনৰ এখন স্বচ্ছ দাপোণ। বহু যুগৰ পৰা এই গীতবিলাকত অকৃত্ৰিমভাৱে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে অসমৰ লোকজীৱনৰ অসমৰ লোকসমাজৰ অনেক দিশ সন্নিৱিষ্ট হৈ আহিছে। দৰাচলতে এই গীত অসমীয়া জনজীৱনৰ ইতিহাস। সাম্প্ৰতিক সময়ত বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱত বিহুগীতে তাৰ স্বকীয় মৰ্যাদা আৰু গৰিমা হেৰুৱাবলৈ উপক্ৰম কৰাটো অত্যন্ত চিন্তনীয় বিষয়। সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে বিহুগীতৰ মাজলৈ নতুন বিষয়ৰ আগমন ঘটিছে। ই স্বাভাৱিক। কিন্তু নতুনৰ নামত যাতে বিহু বিকৃত নহয় তাৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দিয়া উচিত আৰু লোকগীতৰ ঘাই শিপাডালৰ পৰা যাতে ই আঁতৰি নাহে তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা প্ৰয়োজন। অতি পৰিতাপৰ কথা যে পুৰণি বহু বিহু নাম বৰ্তমান হেৰাই যাব ধৰিছে। এই নামবোৰৰ সু-সংৰক্ষণ বৰ প্ৰয়োজনীয়। পুৰণি বিহু নাম হেৰাই গ'লে অসমৰ জনজীৱনৰ বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ হেৰাই যাব। □

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১) গগৈ, লীলা : অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা, ষ্টুডেণ্টছ এম্পৰিয়াম, ডিব্ৰুগড়, তৃতীয় প্ৰকাশ, ১৯৮৭
- ২) গন্ধীয়া, জয়কান্ত : হুঁচৰি, মুকলি বিহু আৰু বিহুনাচ, বনলতা, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ১৯৮৮
- ৩) ডেকা, নমিতা : সাহিত্যৰ মধুকোষ, বনলতা, ডিব্ৰুগড়, ১৯৯৩
- ৪) নেওগ, মহেশ্বৰ : অসমীয়া গীতি সাহিত্য, বাণীমন্দিৰ, গুৱাহাটী, ১৯৮৫
- ৫) বেজবৰা, নীৰাজনা মহন্ত : লোকতত্ত্ব জিজ্ঞাসা, বনলতা, ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম সংস্কৰণ, এপ্ৰিল, ২০০৪
- ৬) বুঢ়াগোহাঞি, দুৰ্লভ : ধনকলীয়া, ভট্টাচাৰ্য এজেণ্ডা, ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৫

xxx

সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কথিত ভাষা : এক অধ্যয়ন

ড° স্বপ্নালী বড়া

সংক্ষিপ্তসাৰ : প্ৰাচীন কামৰূপৰ বুকুত যি ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটত বৰ্তমানৰ অসমীয়া ভাষা গঢ় লৈ উঠিছিল, সি কোনো এক বিশেষ নৃ-গোষ্ঠী, বৰ্ণ, জাতি, ধৰ্মৰ লোকক সামৰি লোৱা নাছিল। আৰ্য আৰু আৰ্যভিন্ন উপাদানেৰে সমৃদ্ধ অসমীয়া ভাষাটোৱে সংহতিৰ এক অনন্য স্বাক্ষৰ বহন কৰি আহিছে। অসম বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণথলী। ইয়াত বসবাস কৰা প্ৰতিটো জাতি-জনজাতিৰ ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত সুকীয়া সুকীয়া বিশেষত্ব আছে। কিন্তু এই ভিন্নতা থকা সত্ত্বেও অসমীয়া জাতিটো গঢ় লৈ উঠাৰ মূলতেই হৈছে সংহতি।

ভাষা এটা কেৱল ভাৱ প্ৰকাশৰ মাধ্যমেই নহয় ই জাতিৰ এক পৰিচয়। অসমীয়া ভাষাৰ লগতো অসমীয়া জাতিৰ বহু অলিখিত ইতিহাস জড়িত হৈ আছে। সেইদৰে পৰিৱৰ্তনশীলতা ভাষাৰ এক স্বাভাৱিক ধৰ্ম। খ্ৰীষ্টীয় দশম-একাদশ শতিকামানৰে পৰা স্বকীয় ৰূপ ল'বলৈ আৰম্ভ কৰা অসমীয়া ভাষাটোৱেও সময়ৰ লগে লগে পৰিৱৰ্তনৰ মাজেদি সৰকি আহি বৰ্তমান অৱস্থা লাভ কৰিছে। সাম্প্ৰতিক অসমীয়া ভাষাটো নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত কেনেদৰে ব্যৱহাৰ বা ভাষাটোত কেনে ধৰণৰ পৰিৱৰ্তন আহিছে সেই সম্পৰ্কে মূল পত্ৰখনত আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

অৱতৰণিকা : 'অসম' নামৰ ভূ-খণ্ডত প্ৰচলিত প্ৰধান ভাষাটোৱেই হৈছে অসমীয়া ভাষা। প্ৰাচীন কামৰূপৰ বুকুত যি ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটত বৰ্তমানৰ অসমীয়া ভাষাটো গঢ় লৈ উঠিছিল, সি কোনো এক বিশেষ নৃ-তাত্ত্বিক গোষ্ঠী, বৰ্ণ, জাতি, ধৰ্মৰ লোকক সামৰি লোৱা নাছিল। আৰ্যভাষা আৰু জনজাতীয় ভাষাৰ

লেখিকা সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, দিখৌমুখ মহাবিদ্যালয়, শিৱসাগৰ

মেইল : swapnali68091@gmail.com

উপাদানেৰে সমৃদ্ধ অসমীয়া ভাষাটোৱে সংহতিৰ এক অনন্য স্বাক্ষৰ বহন কৰি আহিছে। তদুপৰি অসমৰ বহুভাষিক পৰিস্থিতিত অসমীয়া ভাষাই সংযোগী ভাষাৰ (Lingua Franca) ভূমিকাও পালন কৰি আহিছে।

খ্ৰীষ্টাব্দ দশম-একাদশ শতিকামানৰে পৰা স্বকীয় ৰূপ ল'বলৈ আৰম্ভ কৰা অসমীয়া ভাষাত ৰচিত বিশুদ্ধ সাহিত্যিক নিদৰ্শন পোৱা যায় চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰাহে। প্ৰাক্ শংকৰী যুগৰ কবি হেম সৰস্বতীৰ 'প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ' গ্ৰন্থখনৰ জৰিয়তে বিশুদ্ধ অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাস আৰম্ভ হয়। এক দীৰ্ঘ পৰিক্ৰমাৰ মাজেদি সৰকি আহি অসমীয়া ভাষাটোৱে বৰ্তমান অৱস্থা লাভ কৰিছে। ব্ৰিটিছ শাসন কালত নিজ জন্মভূমিতেই এলাগী হৈ পৰা ভাষাটো বৰ্তমানো সংকটমুক্ত হোৱা নাই। যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ পৰা অসমীয়া ভাষাটোত পৰিৱৰ্তন আৰম্ভ হ'বলৈ ধৰে। বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিৰ দ্ৰুত উন্নয়নে অসমীয়া সমাজ জীৱনলৈ ব্যাপক পৰিৱৰ্তন আনে। এই পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিতো পৰে। সমাজ তথা সংস্কৃতিৰ লগত ভাষাৰ ওতপ্ৰোত সম্বন্ধ। সেয়ে সমাজ সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তনে ভাষাটোত প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ পেলায়।

অধ্যয়নৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য :

ভাষা এটা কেৱল ভাৱ প্ৰকাশৰ মাধ্যমেই নহয়। ই এটা জাতিৰ এক পৰিচয়। অসমীয়া ভাষাৰ লগতো জড়িত হৈ আছে অসমীয়া জাতিৰ বহু অনিখিত ইতিহাস। সেইদৰে পৰিৱৰ্তনশীলতাও ভাষাৰ এক স্বাভাৱিক ধৰ্ম। অসমীয়া ভাষাটোৱেও পৰিৱৰ্তনৰ বিভিন্ন ঢাপত ন ন বৈশিষ্ট্যৰে পৰিপূৰ্ণ লাভ কৰিছে। পাশ্চাত্যৰ সাহিত্যৰ ৰীতি তথা আংগিকৰ প্ৰভাৱেৰে অসমীয়া সাহিত্যইও লাভ কৰিছে এক উচ্চ আসন। তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে অসমীয়া ভাষাৰ বহু সাহিত্য কৰ্ম অন্যান্য ভাষালৈ অনূদিত হৈছে। তৎসত্ত্বেও অসমীয়া ভাষাটোত কেতবোৰ পৰিৱৰ্তনে ভাষাটোক সংকটৰ গৰাহলৈ ঠেলি দিছে। "সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কথিত ভাষা" শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনা কৰোঁতে সাম্প্ৰতিক সময়ত ভাষাটোলৈ আহি পৰা ধ্বনিগত, ৰূপগত, শব্দগত আৰু বাক্যগত পৰিৱৰ্তন কেতবোৰ পোহৰলৈ আনিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

অধ্যয়ন পদ্ধতি : "সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কথিত ভাষা : এক বিশ্লেষণ" — শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনা কৰোঁতে ঘাইকৈ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ : অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা হৈছে যদিও ভাষাৰ চাৰিওটা উপাদানত অৰ্থাৎ ধ্বনি, ৰূপ, শব্দ আৰু বাক্যত হোৱা পৰিৱৰ্তন সমূহৰ সম্পৰ্কে বিশ্লেষণ আগবঢ়াবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বিষয় বিশ্লেষণ : ভাষা আহৰণ এক সাংস্কৃতিক কাৰ্য। পৰম্পৰাগতভাৱে অনুকৰণ, অভ্যাসৰ জৰিয়তে সাংস্কৃতিক উপাদানৰূপে মানুহে ভাষা আয়ত্ব কৰে। এইদৰে আয়ত্ব কৰা ভাষাটোক এটা সময়ত ব্যাকৰণৰ নিয়ম-শৃংখলাৰ মাজত আৱদ্ধ কৰা হয়। কিন্তু সম্প্ৰতি কথিত অসমীয়া ভাষাই কিছু কিছু দিশত ব্যাকৰণৰ নীতি-নিয়মৰ পৰা আঁতৰি অহা পৰিলক্ষিত হৈছে। যি প্ৰকৃততে অসমীয়া ভাষাৰ সৌন্দৰ্য বিনষ্ট কৰিছে। তেনে কেতবোৰ দিশ হ'ল এনে ধৰণৰ —

ধ্বনিতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য :

১। অসমীয়া ভাষাৰ শ, ষ, স ৰ উচ্চাৰণত পশ্চতালব্য (X) ৰ পৰিৱৰ্তে দন্তমূলীয় অঘোষ ঘৃষ্ট ছ/S/

ৰ উচ্চাৰণ সম্প্ৰতি নৱ প্ৰজন্মৰ মাজত দেখা যায়। যেনে :

সাউদ (Xaud) > saud

সাবিত্ৰী (Xabitri) > sabitri

দাস (Dax) > das

২। অসমীয়া ভাষাত ওচৰা-ওচৰিকৈ দুটা আ ধ্বনি উচ্চাৰিত নহয়। পৰৱৰ্তী ধ্বনিৰ প্ৰভাৱত পূৰ্বৱৰ্তী আ > এ, ই লৈ পৰিৱৰ্তন হয়। সম্প্ৰতি অসমীয়া ভাষাত টাকা, পাঠা, আহা-যোৱা এনে ৰূপৰ প্ৰয়োগো দেখা গৈছে।

৩। অনুনাসিক্য ধ্বনি চন্দ্ৰবিন্দুৰ প্ৰয়োগ অসমীয়া ভাষাৰ সুকীয়া বৈশিষ্ট্য। বৰ্তমান নৱপ্ৰজন্মৰ কথিত ভাষাত এই নাসিক্য ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ দেখা পোৱা নাযায়। উদাহৰণস্বৰূপে :

পাঁচ > পাচ

দাঁত > দাত ইত্যাদি।

৪। যুক্তাক্ষৰ নথকা শব্দটো যুক্তাক্ষৰৰ অপ্ৰয়োজনীয় প্ৰয়োগ সাম্প্ৰতিক অসমীয়া ভাষাত দেখা গৈছে। যেনে : ইম্মান (ইমান), থাপ্পৰ (থাপৰ, বহুত (বহুত)।

ৰূপতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য :

১। অসমীয়া ভাষাৰ পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণসমূহত সংস্কৃতৰ আদৰ্শত সম্প্ৰদান কাৰকৰ কথা উল্লেখ থাকিলেও, অসমীয়া ভাষাত সম্প্ৰদান কাৰক নাই। তাৰ সলনি নিমিত্ত কাৰকহে হয়। যাক কোনো বস্তু দিয়া হয় তাক সম্প্ৰদান কাৰক বোলা হয়। য'ত চতুৰ্থী বিভক্তি হয়। অসমীয়া ভাষাত কাৰোবাক কোনো বস্তু দিয়া অৰ্থত কৰ্ম কাৰকহে হয়। কৰ্ম কাৰকত দ্বিতীয়া বিভক্তিৰ চিন 'ক' ব্যৱহাৰ হয়। যেনে : ভিক্ষাৰীক চাউল দিছে। নিমিত্ত কাৰকত চতুৰ্থ বিভক্তি (-লৈ) হয়। অসমীয়া ভাষাত প্ৰতি, নিমিত্ত অভিমুখ অৰ্থত চতুৰ্থী বিভক্তি হয়। উদাহৰণস্বৰূপে —

১। গুৰুজনলৈ শ্ৰদ্ধা ভাৰ ৰাখিবা। (প্ৰতি)

২। এইটো তোমালৈ আনিছো। (নিমিত্ত)

৩। তেওঁ দিল্লীলৈ যাব। (অভিমুখ)

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে বৰ্তমান নৱ প্ৰজন্মৰ অনেকেই 'অভিমুখ' অৰ্থত 'লৈ' বিভক্তি ব্যৱহাৰ নকৰাকৈ ভাষাটো ব্যৱহাৰ কৰে। যেনে : মই গুৱাহাটীত যাম। মই কলেজ যাওঁ। ইত্যাদি।

২। অসমীয়া ভাষাত সম্বন্ধবাচক বিশেষ্যৰ পাছত পুৰুষবাচক বিভক্তি যোগ হয়। ই অসমীয়া ভাষাৰ এক স্বকীয় বৈশিষ্ট্য। এই বৈশিষ্ট্যটো বাণীকান্ত কাকতিয়ে অষ্টিক ভাষাৰ প্ৰভাৱত, গ্ৰীয়াৰ্চন চাহাবে তিব্বতবৰ্মী ভাষাৰ প্ৰভাৱত গঢ় লোৱা বুলি মন্তব্য কৰিছে।

অসমীয়া ভাষাত 'দেউতা' সম্বন্ধবাচক শব্দটো দ্বিতীয় পুৰুষত ৰূপ হয় এনেধৰণৰ —

দ্বিতীয় পুৰুষ : তোৰ দেউতাৰ (-ৰ) তোমাৰ দেউতাৰা (-ৰ -আ)

কিন্তু বৰ্তমান কথিত অসমীয়া ভাষাত দ্বিতীয় পুৰুষ সৰ্বনামৰ প্ৰয়োগত ব্যতিক্ৰম ঘটিছে।

উদাহৰণস্বৰূপে :

তোৰ/তোমাৰ দেউতা ঘৰত আছেনে? য'ত পুৰুষবাচক বিভক্তিৰ প্ৰয়োগ হোৱা নাই। অৱশ্যে অৰ্থৰ ফালৰ পৰা বিসংগতি পৰিলক্ষিত হোৱা নাই। কিন্তু ব্যাকৰণগত ৰীতি ৰক্ষা কৰা হোৱা নাই।

৩। অসমীয়া ভাষাত সংযুক্ত ধাতুৰ প্ৰয়োগ ব্যাপক। তেনে ধাতুবোৰৰ এটা বিশেষ ধাতু হ'ল 'খাই উঠ' (খা + ই + উঠ > খাই উঠ)। যেনে : মই ভাত খাই উঠি — কামটো কৰিম।

কিন্তু বৰ্তমান কথিত ৰূপত 'খাই উঠ' এই ধাতুটোৰ প্ৰয়োগৰ বিপৰীতে বহু সময়ত 'খাইকিনি', 'খাইপেলাই' এনে ধৰণৰ নব্য ৰূপৰ প্ৰয়োগ দেখা গৈছে।

৪। অসমীয়া ভাষাত সংখ্যাবাচক শব্দৰ পাছত -টা নিৰ্দিষ্টতাবাচক প্ৰত্যয় ব্যৱহাৰ কৰি সংখ্যাবাচক নিৰ্দিষ্টতা বুজোৱা হয়। যেনে : এটা কলম, দুটা মানুহ ইত্যাদি। বৰ্তমান এক বাজিল আদিৰ পৰিৱৰ্তে এটা বাজিল দুটা বাজিল বুলি সময়ৰ নিৰ্দেশ বুজোৱা হয়।

৫। অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহৃত ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গৰ চাইগৈ, হবলা, হেঁতেন আদিৰ প্ৰয়োগো প্ৰায় নোহোৱা হৈ পৰিছে। তাৰ বিপৰীতে -হা, -না এই দুটা ৰূপৰ ব্যাপক ব্যৱহাৰ কথ্যৰূপত দেখা গৈছে।
উদাহৰণস্বৰূপে —

তুমি আহিবা হা।

তুমি এবাৰ যাবা না।

৬। সম্প্ৰতি অসমীয়া ভাষাত নতুন ক্ৰিয়া বিশেষণৰো প্ৰয়োগ দেখা গৈছে। অসমীয়া ভাষাত কৈ, ৰূপে, ভাৱে আদি প্ৰত্যয়ান্ত ৰূপৰ পৰিৱৰ্তে হিন্দী সে (ছে) ৰূপ বহুল ব্যৱহাৰ দেখা যায়। যেনে :

সবাতোকৈ > সবছে

জোৰকৈ > জোৰছে ইত্যাদি।

৭। দেশী-বিদেশী শব্দৰ লগত অসমীয়া বা সংস্কৃতমূলীয় প্ৰত্যয় যোগ কৰি নতুন নতুন শব্দ সাধন কৰাৰ এক প্ৰৱণতাও সম্প্ৰতি নৱ প্ৰজন্মৰ মাজত দেখা গৈছে। যেনে:

প্ৰাউদী (ইং Proud + ঈ)

কলেজীয়া (ইং College + ঈয়া)

মতলবী (হিং মতলব + ঈ)

শব্দতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য :

অসমীয়া ভাষা আৰ্য, আৰ্যভিন্ন, বিদেশী শব্দৰ সমাহাৰেৰে অসমীয়া ভাষাৰ শব্দসম্ভাৰ গঢ় লৈ উঠিছে। বহু সময়ত বিদেশী শব্দ একোটা সম্পূৰ্ণৰূপে অসমীয়া ভাষাত জীণ গৈছে বুলিও ক'ব পাৰি। ভাষা একোটাৰ ভিন্ন ভাষাৰ শব্দসম্ভাৰে ভাষাটোৰ কালিকা নষ্ট কৰাৰ বিপৰীতে ভাষাটো চহকী কৰিহে তোলে। বৰ্তমান অসমীয়া ভাষাত এনে কেতবোৰ শব্দ ব্যৱহাৰ হৈছে যাৰ মূল নিৰ্ণয় কৰা অসম্ভৱ। তেনে কেতবোৰ

শব্দ হ'ল — বিন্দাছ, লাহ্ফা, ঝাকাচ, চিপকি ইত্যাদি।

তদুপৰি কিছুমান বিশেষণ অতি সম্প্ৰতি বাংলা, হিন্দী, ইংৰাজী আদি ভাষাৰ পৰা ধৰ লৈ সুকীয়া ৰূপত প্ৰয়োগ কৰা হয়। যেনে :

ফাটা-ফাটি ৰিজাল্ট, হাই-ফাই-ফেমিলী, টিপটপ ড্ৰেছ ইত্যাদি।

সাম্প্ৰতিক কালত বিভিন্ন ভাষাৰ শব্দ অকলে বা অসমীয়া ৰূপৰ লগত ভিন ভিন অৰ্থত ব্যৱহাৰ হোৱাও দেখা গৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে :

ইং 'Fire' শব্দৰ অৰ্থ জুই/গুলীবৰ্ষন সূচায়। বৰ্তমান প্ৰজন্মই এই শব্দটো সততে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায় এনেদৰে —

মোৰ ওপৰত ফায়াৰ হৈ আছে। সেইদৰে 'Head Office' (মুখ্য কাৰ্যালয়) তোৰ হেড অফিচ গ'ল নেকি?

বাক্যতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য :

অসমীয়া ভাষাৰ বাক্য গঠনৰ এক সুকীয়া ৰীতি আছে। অৰ্থাৎ কৰ্তা + কৰ্ম + ক্ৰিয়া। কিন্তু বৰ্তমান এই ৰীতি বহু সময়ত পৰিহাৰ কৰাও দেখা যায়। বিভিন্ন ভাষাৰে শব্দৰ প্ৰয়োগ কৰি একোটা খিচিৰি বাক্য গঠন কৰাটো সততে পৰিলক্ষিত হয়। বৰ্তমান প্ৰজন্মৰ কথ্য ৰূপত দেখা আন কেতবোৰ দিশ হ'ল এনে ধৰণৰ :

১। ইংৰাজী, হিন্দী, বাংলা শব্দৰ সৈতে অসমীয়া ধাতু যোগ কৰি জতুৱা ঠাঁচ, খণ্ডবাক্যৰ দৰে প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। মাৰ, খা, কৰ আদি ধাতুযোগে এনেবোৰ সংযুক্ত ক্ৰিয়া গঠন কৰা হয়। যেনে :

চেনী খা

হাচিল কৰ

লাইন মাৰ

২। 'কি' সৰ্বনামেৰেও বাক্য গঠন কৰা হয়। কিন্তু প্ৰশ্নবোধক বাক্য নহয়।

কি চাবা তাৰ বডি।

কি ফাল্টু কাম।।

৩। ক্ৰিয়া পদেৰেও বাক্য আৰম্ভণি অথবা কৰ্মপদেৰে বাক্য সমাপ্ত কৰা হয়।

পাবি বহু মজাটো।

আছে নহয় তোৰ পাৰ্টনাৰ।

৪। অৱশেষত, মূৰত অৰ্থত মূৰত পৰসৰ্গৰ প্ৰয়োগ বৰ্তমান কথ্য ৰূপত দেখা গৈছে।

ইমান চেপ্টাৰ মূৰত কামটো হ'ল।

এসপ্তাহৰ মূৰত সি ওলালহি।

সিদ্ধান্ত : 'সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কথিত ভাষা : এক অধ্যয়ন' শীৰ্ষক আলোচনা পত্ৰখনি আলোচনা-বিলোচনাৰ অন্তত তলত উল্লেখ কৰা সিদ্ধান্ত কেইটাত উপনীত হ'ব পাৰি —

১। অসমীয়া ভাষাত যি দ্ৰুত পৰিৱৰ্তন হৈছে তাৰ ফলত অসমীয়া ভাষাটোৱে অনাগত সময়ত কি

ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিব তাক সময়েহে স্পষ্ট কৰিব।

২। বিভিন্ন ভাষাৰ প্ৰভাৱ বিশেষকৈ ইংৰাজী, হিন্দী শব্দৰ ব্যাপক প্ৰয়োগৰ লগতে সেই ভাষাসমূহৰ শব্দৰ আধাৰত নতুন নতুন শব্দ সৃষ্টিৰ প্ৰৱণতা পৰিলক্ষিত হৈছে।

৩। নৱ প্ৰজন্মৰ মাজত অসমীয়া ভাষাটোৰ প্ৰতি থকা নীচাত্মিকা মনোভাৱৰ বাবে ভাষাটোৰ স্বকীয়তা হেৰাই যাবলৈ ধৰা উপক্ৰম হৈছে।

উপসংহাৰ : ভাষা এটা কেৱল ভাৱ প্ৰকাশৰ মাধ্যমেই নহয়, ই এটা জাতিৰ এক পৰিচয়। অসমীয়া ভাষাৰ লগতো জড়িত হৈ আছে, অসমীয়া জাতিৰ বহু অলিখিত ইতিহাস। ‘কামৰূপৰ ভাষা মধ্য ভাৰতৰ ভাষাতকৈ অলপ বেলেগ’ বুলি হিউৱেনচাঙে উল্লেখ কৰা কামৰূপৰ ভাষা বা অসমীয়া ভাষাটোৱে বহু দীৰ্ঘ পৰিক্ৰমাৰ মাজেদি আহি বৰ্তমান অৱস্থা লাভ কৰিছে। সংহতিৰ বাহক অসমীয়া ভাষাটো কেতিয়াও কাৰো ওপৰত জাপি দিয়াৰ ইতিহাস নাই। সকলোৱে প্ৰয়োজনত অসমীয়া ভাষাটো গ্ৰহণ কৰিছিল মাতৃভাষা অসমীয়া নোহোৱা লোকসকলেও অসমীয়া ভাষাত সাহিত্য সৃষ্টি কৰি সাহিত্যিক প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দিছে। অসমীয়া সাহিত্যৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ লেখক লুইসেৰ দায়ে অসমীয়া ভাষাত লেখাৰ সম্পৰ্কে নিজৰ অনুভৱ ব্যক্ত কৰিছে এইদৰে — *“I think to express one’s mind the best option is the mother tongue. Though Assamese is not my mother tongue, I had relation with the language since the days I was feeding on my mother’s milk on her lap. So, I like to write only in Assamese.”* (Saikia, Ajit : 2009, P.38)

মাধৱ কন্দলি, শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ, বেজবৰুৱাকে প্ৰমুখ্যে কৰি বহু অসমীয়াই অসমীয়া ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰি ভাষাটোক এক মৰ্যাদা প্ৰদান কৰি থৈ গৈছে। অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰতি জন্মা নীচাত্মিকা মনোভাৱ পৰিহাৰ কৰি সঠিক ৰূপত ভাষাটো ব্যৱহাৰ কৰিলেহে অসমত অসমীয়া ভাষা বৰ্তি থাকিব। অন্যথা ‘অসমত অসমীয়া ভাষা গতিশীল নৈৰ দৰে বৈ থাকিব অহৰহ’ নাথান ব্ৰাউনৰ এই সপোন সপোন হৈ ৰ’ব। □

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১। গোস্বামী, উপেন্দ্ৰনাথ। অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপ কথা। মণি-মাণিক প্ৰকাশ। গুৱাহাটী, ১৯৯১, মুদ্ৰিত।
- ২। গোস্বামী, গোলোকচন্দ্ৰ। অসমীয়া ব্যাকৰণৰ মৌলিক বিচাৰ। বীণা লাইব্ৰেৰী। গুৱাহাটী, ১৯৯০, মুদ্ৰিত।
- ৩। গোহাঁই, হীৰেন। সাহিত্য আৰু চেতনা। গুৱাহাটী বুকষ্টল। ১৯৭৬, মুদ্ৰিত।
- ৪। ঠাকুৰ, নগেন। ভাষা আৰু ভাষা চিন্তা। কে. এম. পাবলিছিং। গুৱাহাটী, ২০০৩, মুদ্ৰিত।
- ৫। বৰা, দিলীপ। সমাজ, সাহিত্য আৰু সংহতি। ভৱানী অফছেট এণ্ড ইমেইজিং ছিষ্টেমছ প্ৰাঃ লিঃ। গুৱাহাটী, ২০০৯, মুদ্ৰিত।
- ৬। ভূঞা, যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ। ঊনবিংশ শতিকাৰ অসম সংবাদ। অসমীয়া বিভাগ। ডিব্ৰুগড়, ১৯৯০, মুদ্ৰিত।
- ৭। মেধী, কালিৰাম। অসমীয়া ব্যাকৰণ আৰু ভাষাতত্ত্ব। লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল। গুৱাহাটী, ১৯৯৯, মুদ্ৰিত।
- ৮। ৰাভা হাকাচাম, উপেন। অসমীয়া আৰু অসমৰ ভাষা উপভাষা। জ্যোতি প্ৰকাশন। গুৱাহাটী, ২০১৭, মুদ্ৰিত।
- ৯। Saikia, Ajit : Dai’s Echo of Arunachal, Sarada Prakashan, Ghy, 2009. printed.

XXX

অসমীয়া ডাকৰ বচন, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, ফকৰা-যোজনা, সাঁথৰ আদিত প্ৰতিফলিত পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতাজনিত কৃষিভিত্তিক জ্ঞান

ড° আদিত্য শইকীয়া

সাৰাংশ :

অসমীয়া জাতীয় জীৱনত ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। প্ৰকৃতিৰ অনুগ্ৰহত বিভিন্ন পৰিৱেশমিত্ৰ লোকবিশ্বাসৰ গহীনা লৈ সৃষ্ট অসমীয়া ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিত পৰিৱেশৰ বিভিন্ন বহস্য থকাটো স্বাভাৱিক। এটা জাতি দীৰ্ঘজীৱি হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিৰ মাজত পঞ্জীভূত পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতাৰ দিশবোৰ অধ্যয়ন হোৱাটো নিতান্তই প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ লগতে, বিশ্বায়নৰ যুগত বহনক্ষম উন্নয়নৰ স্বার্থত এই বিষয়টি অধ্যয়নৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। সেয়েহে, অসমীয়া ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিৰ মাজত থকা কৃষিভিত্তিক জ্ঞানৰ পৰিৱেশমিত্ৰ চৰ্চা কেনেদৰে হৈছিল, সেই সময়ৰ অসমীয়া জনসমাজে কেনেধৰণৰ কৃষি পদ্ধতি অৱলম্বন কৰি পৰিৱেশৰ ভাৰাসাম্য অটুত ৰাখিছিল সেই সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাই এই গৱেষণা পত্ৰৰ উদ্দেশ্য। এনে ধৰণৰ অধ্যয়ন পৃথিৱীৰ প্ৰায়বোৰ জাতিৰ লোকসাহিত্যত হৈছে আৰু তাৰ পৰা বহুতো সুফলো লাভ কৰা দেখা গৈছে। অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ অন্তৰ্গত ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিত এই বিষয়ে অধ্যয়নৰ এক বিশাল ক্ষেত্ৰ আছে।

লেখক সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, দিখৌমুখ মহাবিদ্যালয়, মগলৌ, শিৱসাগৰ

মেইল : adityasaikia305@gmail.com

১.০০ অৱতৰণিকা :

ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদি অসমীয়া লোকসাহিত্য তথা ভাষা সাহিত্যৰ অমূল্য ৰত্ন। এইবোৰ অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ যুগ-যুগান্তৰৰ অভিজ্ঞতা আৰু জ্ঞানলব্ধ স্তম্ভ। ইয়াৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত হয় অনেক যুগ যুগ ধৰি আৰ্জিত মানৱ জীৱনৰ ভাবানুভূতি, লোকসমাজৰ চিন্তা-চৰ্চা, সামূহিক ধ্যান-ধাৰণা আদি। ইয়াৰ প্ৰধান গুণগত বৈশিষ্ট্য হৈছে কম কথাৰ মাজেৰে অধিক প্ৰকাশ কৰা।

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ সৌন্দৰ্য্য উপলব্ধিৰ অনন্য অলংকাৰ ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা আদিৰ লগত অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ নিবিড় সম্বন্ধ আছে। মুখে মুখে বাগৰি অহা, জাতিৰ সমূহীয়া, ব্যৱহাৰিক আৰু নৈতিক জ্ঞানৰ সঞ্চয়পুঁজি হোৱা হেতুকে লোকসাহিত্যৰ এই বিভাগটোত অসমীয়া লোকজীৱনৰ লগত জড়িত ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি, কৃষি, শিল্প, গৃহস্থালি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ আদি সকলো বিষয়ৰ সাৰুৱা উপদেশ পোৱা যায়। এইক্ষেত্ৰত আলোচ্য ‘পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতা’ বা ‘কৃষি বিষয়ক সাৰুৱা উপদেশ’ অন্যতম। লোকসাহিত্যৰ এই বিভাগৰ ‘ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-বাক্য’ এই তিনিটা ভাগতহে পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতা সম্পৰ্কীয় সাৰুৱা উপদেশসমূহ সঞ্চিত হৈ আছে। সেয়েহে, আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে এইবোৰক পৃথকে ৰখা নাই।

১.০১ গৱেষণা পদ্ধতি :

“অসমীয়া ডাকৰ বচন, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, ফকৰা-যোজনা, সাঁথৰ আদিত প্ৰতিফলিত পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতাজনিত কৃষিভিত্তিক জ্ঞান” শীৰ্ষক আমাৰ গৱেষণা পত্ৰখনি অধ্যয়নৰ বাবে প্ৰধানকৈ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। গৱেষণা বিষয়টি অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ধৰণৰ তথ্যৰ উৎস হিচাপে মুখ্য, গৌণ আৰু অনান্য উৎসৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে।

১.০২ প্ৰমেয় :

আমাৰ গৱেষণা কৰ্মত নিম্নলিখিত সিদ্ধান্তসমূহ প্ৰতিপাদ্য বিষয়ৰূপে উপস্থাপিত হ’ব বুলি আশা কৰা হৈছে—

- (ক) অসমীয়া ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিত পৰম্পৰাগতভাৱে পৰিৱেশিত কৃষি বিষয়ক বিভিন্ন দিশৰ ওপৰত বিজ্ঞানসন্মত বিশ্লেষণেৰে আমাৰ বিচাৰ্য্য পাৰিপাৰ্শ্বিকভাৱে সচেতনতামূলক তথা পৰিৱেশমিত্ৰ দিশ সম্পৰ্কে জানিব পৰা যাব।
- (খ) পুৰণি অসমীয়া সমাজৰ কৃষি পদ্ধতি সম্পৰ্কে থকা জ্ঞান, দায়বদ্ধতা আৰু সচেতনতা সম্পৰ্কে উচিত মূল্যায়ন হ’ব।
- (গ) বিশ্বায়নৰ যুগত সমগ্ৰ বিশ্বতে পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱ অপৰিসীম। সেয়েহে বিষয়টোৰ উৎকৃষ্ট অধ্যয়ন বৰ্তমানৰ সমাজ আৰু সাহিত্যৰ লগতে বিজ্ঞানৰ জগতখনলৈ অন্যতম অৱদান হিচাপে পৰিগণিত হ’ব।

২.০০ পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতাজনিত কৃষিভিত্তিক জ্ঞান :

অসমীয়া সমাজখন সম্পূৰ্ণ কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষিক সাৰোগত কৰি গঢ় লৈ উঠা অসমীয়া কৃষিভিত্তিক সংস্কৃতি পৰিস্থিতিকী গুণসম্পন্ন আছিল। তৃণমূল কৃষক, জনজাতি আৰু অন্যান্য কৃষকসকল যিসকলে কৃষি উৎপাদনৰ কাৰণে অনন্ত কালৰে পৰা কষ্ট কৰি আছে আৰু লাখ লাখ মানুহক পোহ-পাল দি আছে তেওঁলোক মাটিৰ প্ৰকৃত মানুহ; তেওঁলোক স্থানীয় কৃষ্টি সভ্যতাৰ প্ৰতিষ্ঠাপক। মানুহ আৰু মাটিৰ সান্নিধ্য উপলব্ধি কৰা আৰু প্ৰশংসা কৰা অতিকৈ প্ৰয়োজনীয়। এই সান্নিধ্যৰ মূলতে হ’ল পৰম্পৰাগত কৃষিজীৱি সমাজৰ পাৰিপাৰ্শ্বিক সজাগতা। জলবায়ু, মাটিৰ গুণাগুণ, বানপানী, ধানখেতিৰ সাঁচ আদিৰ পাৰস্পৰিক পাৰিপাৰ্শ্বিক সম্পৰ্কৰ যোগেদি যি কৃষিজীৱি অসমীয়া সমাজ প্ৰতিষ্ঠিত সেই কৃষিজীৱি সমাজৰ কৃষকসকল প্ৰকৃততে পৰিৱেশমিত্ৰ। কোনটো মাহত কি খেতি কৰিব লাগে, কোনটো খেতিৰ লগত কেনেধৰণৰ জলবায়ু খাপখাই পৰে, বানপানী কেতিয়া আহে, বানপানী কেনেকৈ আহে, বানপানী অহাৰ পিছত অৰ্থাৎ বানপানীয়ে পলস পেলোৱাৰ পিছত খেতি কৰা, খেতিৰ মাটি কেনেকুৱা হ’ব লাগে, সকলো কথাৰ প্ৰতি তেওঁলোক সজাগ আছিল। এই সকলো দিশৰ সুসামঞ্জস্য ঘটোৱাটো সকলোৰে পক্ষে সম্ভৱ নহয়। অসমীয়া সমাজখন এইবোৰ দিশত সম্পূৰ্ণ জ্ঞাত আছিল। এইবোৰৰ লগতে খেতি কৰাৰ অৰ্থাৎ কঠিয়া ৰুৱা, ধান সিঁচা, তাৰ প্ৰতিপালন কৰা আদি সকলো ডাকৰ বচনত উল্লেখ আছে।

শস্যৰ নাম	সিঁচা বা ৰোৱাৰ সময়	চপোৱাৰ সময়	মাটিৰ প্ৰকাৰ
আহু	ফাগুন, চ’ত	জেঠ, আহাৰ	ওখ মাটি
শালি	আহাৰ, শাওণ	আঘোণ, পুহ	মজলীয়াৰ পৰা দ’ মাটি
বাও	চ’ত, বহাগ	আঘোণ	দ’ মাটি

সেই অনুসৰি ডাকৰ বচনত—

“শাওণৰ কঠীয়াৰ নহয় ধান,
আহোঁনৰ গোছ বিফল ধান।”^৭
“আহু সিচিবা খোজত বুড়ি,
শালি ৰুৱা বেগত জুৰি।
আঁঠুৰ ওপৰে দেখিবা পানী,
গোছ দিবা হাতক জানি।।”^৮
“ঘন ঘনকৈ দিবা আলি,
তেহে খাবা নানা শালি।”^৯
“নিৰালে বিন্ধালে আহু,
নিনিয়ালে নিবিন্ধালে পহু।”^{১০}
“আগত জেউৰা পাচত খেতি,

তাক নকৰিলে হ'ব লটি ঘটি।”^{৫৫}

“ছোৱালী আনিবা মাক ভাল,

মাটি কিনিবা মাজ-খাল।”^{৫৬}

“জেঠ মাহ গ'ল বিনা নাঙলে

কৃষিক কৰিবা বাহুৰ বলে।

যেবে কৃষিক কৰিবা আশ,

তেবে নথবা শাওণত চাস।”^{৫৭}

“জেঠ মাস গৈল বিনা নাঙ্গলে

কৃষক বঞ্চিব কাহৰ বলে।”^{৫৮}

বানপানী সম্পৰ্কে কৈছে—

“আহাৰৰ পানী আহে যায়,

ভাদৰ পানী ঘৰ ত'ল যায়।

শাওণৰ পানী ৰাওণে খায়,

ভাদৰ পানী ক'লতলে যায়।”^{৫৯}

প্ৰকৃতিমিত্ৰ কৃষিজীৱি অসমীয়া সমাজখনে কৃষিৰ কাৰণে আটাইতকৈ প্ৰয়োজনীয় ‘পানী’ৰ কাৰণে প্ৰকৃতিৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছিল। অসমীয়া খেতিয়কৰ বাবে ‘পানী’ৰ সেই অভাৱ পূৰণৰ একমাত্ৰ সম্বল আছিল ‘বৰষুণ’। সেয়েহে পৰিৱেশমিত্ৰ অসমীয়া সমাজখনে প্ৰকৃতিৰ আলেখ-লেখ চাই বৰষুণ সম্পৰ্কে ডাকৰ বচনত কৈছে এনেদৰে —

“যেবে জলধৰ বৰষে ধাৰে।

কি কৰিতে তাক গণিতা পাৰে।।

তথাপিহে তাৰ তিথি-বাৰ চায়।

ডাকে বোলে বাপু কিছু বেলা যায়।।

আহাৰৰ নৱমী শুক্লপক্ষত।

যদি নৱৰষে মহী তলত।।

হাল-কোৰ বেচি চিন্তিয়ো দেৱ।

ৰাজাৰ গৃহত কৰিয়ো সেৱ।।”^{৬০}

প্ৰকৃতিৰ লক্ষণ চাই কেতিয়া খৰ মাৰিব, কেতিয়া বানপানী হ'ব তাকো ডাকে কৈছে—

“উত্তৰে গজে পূৱে বৰিষে

পশ্চিমে দিলা ধেনু,

থিতাতে বহি ডাকে বোলে

সাগৰ শুকায় জানো ?
দক্ষিণে গাজে পশ্চিমে বৰষে
পূৰে দিলা ধেনু,
থিতাতে বহি ডাকে বোলে
পৰ্বত বুৰায় জানো ।।”^১
“গৰজে দেৱে বৰষে ধাৰে।
পৰ্বত বুৰায় একেকাৰে ।।
আউল-জাউল কৰি ৰাৱ।
ডাকে বোলে লৈ বিনাশৰ ভাও ।।”^২

আগৰ বছৰৰ কেইটামান মাহ, তিথি আৰু দিনত হোৱা বৰষুণৰ পৰা পিছৰ বছৰৰ খেতি আৰু বৰষুণ কেনেকুৱা হ’ব তাক নিৰ্ধাৰণ কৰিছে।

“চ’তৰ প্ৰথম দিনত হয় যি যি বাৰ।
ৰবি শোষে, সোমে বৰিষে, মঙ্গলে ধূলি অন্ধকাৰ ।।
বুধ বৃহস্পতি শুক্ৰবাৰ।
পৃথিৱী নসহে শস্যৰ ভাৰ ।।
যদি হয় শনিবাৰ।
শস্য হানি প্ৰজা ক্ষয়ক্ষাঁৰ ।।”^৩
“যাদ বৰষে মাঘৰ শেষ।
ধন্য ৰাজা, ধন্য দেশ ।।”^৪
“পৌষত কৰে মেঘ গৰ্জন।
মাঘত হয় জল শোভন ।।
চ’তত হয় ফল নিৰন্তৰ।
বহাগত কিন্তু পৰে পাথৰ ।।
ৰিণি ৰিণি জল পৰে জেঠ।
চাৰি মাহ জুৰি হোৱে লোকত ।।”^৫

এই সকলো দিশৰ সুসম্বন্ধৰে প্ৰতিষ্ঠিত কৃষিজীৱি অসমীয়া মানুহৰ ঘাই খেতি বুলিবলৈ ‘আহু, শালি আৰু বাও’য়ে প্ৰধান। ইয়াৰ ভিতৰত শালি খেতি নিৰ্ভৰযোগ্য তথা ডাকৰ বচন অনুযায়ী কৰিলে পায়। এই খেতি আহাৰ, শাওণ মাহত কৰা হয়। কিয়নো আহাৰ মাহত অহা পানীয়ে মাটিত পলস পেলায়। সেই পলসত উঠি অহা ধানজোপাই ‘ভাদমহীয়া বান’ বা ‘ভদীয়া’ পানীৰ পৰশ পায়। এই তিনিবিধ খেতি বছৰেক কৰিলে মাটিৰ গুণাগুণ নষ্ট নহয়। প্ৰতিটো খেতি দুমাহৰ অন্তৰাল সাপেক্ষে কৰা হয় আৰু সেই

দুমাহত মাটিড'ৰা জৈৱিকভাৱে সজীৱ হৈ পৰে। ইয়াৰ লগতে গাঁও অঞ্চলত গতানুগতিক পৰিৱৰ্তিত পৰিস্থিতিৰ লগত মোকামেলা কৰিবলৈ কৃষিজীৱি অসমীয়া সমাজ সদায় প্ৰস্তুত থাকে আৰু নিজৰ কৌশল প্ৰৱৰ্তন কৰি উপকৃত হয়। বানপানী হ'লে অসমীয়া কৃষকে কেনেকৈ কৃষি কাৰ্য্যৰ পৰিৱৰ্তন আনিব লাগে তাক জানে। বানপানী হোৱা দ'ঠাইবোৰত কৃষকে আছ আৰু বাও ধান দুয়োটা একেলগে সিঁচি দিয়ে। যদি বানপানী সোনকালে আহে তেতিয়া আছধান নষ্ট হ'ব পাৰে কিন্তু বাওধান খিনি বাচি থাকিব। যদি বানপানী দেৰিকৈ আহে আছধান বাচিব, বাওধানৰ অন্যায় হ'ব আৰু বানপানী সময়মতে আহে তেন্তে আছ আৰু বাও দুয়োটা বাচিব। এনে প্ৰত্যাহ্বান আগত ৰাখি কৃষকে নিজৰ সিদ্ধান্ত লয়। শালিধানৰ ক্ষেত্ৰত বানপানীৰ আগত বা পিছত সিঁচিব পৰা কম দিনীয়া ধানৰ জাত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। নিশ্চিত বানপানী বা গভীৰ পানী জমা হোৱা ঠাইত নিয়মিতভাৱে বাওধানৰ খেতি কৰা হয়। এই জাতৰ ধান পানী বঢ়াৰ লগে লগে বাঢ়ি আহে আৰু খৰালি এই ধান চপোৱা হয়। এইদৰে খেতি কৰি কৃষকে বতৰৰ প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখত থিয় হৈ যুগ যুগ ধৰি কৃষি কাৰ্য চলাই আহিছে। বৰ্তমান জনসংখ্যা বৃদ্ধি বা অধিক অৰ্থনৈতিক মুনাফা লাভৰ আশাত মাটিত বিভিন্ন কৃত্ৰিম সাৰ প্ৰয়োগ কৰা আৰু বাৰ মাহত বাৰটা খেতি, যেনে, ৰঞ্জিত, চিলাৰায়, বাহাদুৰ, ভোগালী, লাচিত, কুশল আদি কৰাৰ ফলত মাটিৰ গুণাগুণ একেবাৰে নোহোৱা হৈ গৈছে।

মাটিৰ প্ৰাকৃতিক গুণ ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত কেঁচু, কুমটী, হাতীপোক, কেঁকুৰা আদিৰ যথেষ্ট অৱদান আছে। এইবোৰে খেতিৰ দুৰ্যোগৰ সময়ত ৰক্ষক হিচাপে থিয় দিয়ে। কেঁচুৱে মাটিত গাত খান্দি মাটি তল-ওপৰ কৰি চাহ কৰে, মাটি আৰু জৈৱিক পদাৰ্থবোৰ খায়।

“কেঁচুৱে প্ৰতি হেক্টৰত নিজৰ শৰীৰৰ মাজেৰে বছৰি প্ৰায় ৩৫ টন শুকান মাটি খায় যি কেঁচুমতা প্ৰক্ষেপ কৰে তাত মাটিত থকা মাণিক বা জৈৱ পদাৰ্থবোৰ হজম হৈ তাৰ পৰা সাৰ পদাৰ্থবোৰ গছৰ কাৰণে সহজলভ্য অৱস্থাত প্ৰাপ্ত হয়। কেঁচুৱে এক হেক্টৰ মাটিত প্ৰায় ২০,০০০ হাজাৰ কেজি কেঁচুমতা উৎপন্ন কৰে। এই কেঁচুমতাবোৰে জৈৱিক পদাৰ্থ, নাইট্ৰজেন, ফচফোৰাচ, পটাচ, কেলচিয়াম, মেগনেছিয়াম আদিৰ দৰে গছৰ লাগতিয়াল সাৰ পদাৰ্থবোৰ উৎপন্ন কৰে যাৰ ফলত মাটি কেটায়ন বিনিময় ক্ষমতাৰো বৃদ্ধি হয়।”^{১৬}

ইয়াৰ লগতে ডাকৰ বচনত অসমীয়া কৃষকে পৰম্পৰাগত যি হালবোৱাৰ কথা কৈছে সি সম্পূৰ্ণ পৰিৱেশমিত্ৰ। পৰম্পৰাগত অসমীয়া মানুহে মাটি চহাওঁতে সদায় নাঙলৰ ব্যৱহাৰ কৰে। নাঙলত যি ফাল ব্যৱহাৰ কৰা হয় সেই ফাল যথেষ্ট সৰু অৰ্থাৎ নিৰ্দিষ্ট জোখত চহোৱাৰ উদ্দেশ্যে।

“পৰম্পৰাগত নাঙল ব্যৱহাৰ কৰি, কমকৈ মাটি চহাই থাকিলে কেঁচু আৰু আন উপকাৰী সূক্ষ্ম জীৱাণুবোৰক আমন্ত্ৰণ জনোৱা হয় আৰু তাৰ ফলত মাটিবোৰ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে উন্নত, সাৰযুক্ত হয় আৰু বৰষুণৰ পানী সংৰক্ষিত হৈ খৰাং অৱস্থাৰ পৰা

পৰিত্ৰাণ পোৱাত সহায়ক হ'ব।”^{১৭}

ইয়াৰ লগতে এনেদৰে মাটি চহোৱাৰ ফলত মাটিৰ গুণাগুণ নষ্ট নহয়, অৰ্থাৎ বানপানী আহিলে তাৰ ওপৰৰ মাটিভাগ উটাই নিব নোৱাৰে ফলস্বৰূপে ভূমি অবক্ষয় নহয়। বৰ্তমান পাৰাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ দ্বাৰা মাটি চহাওঁতে মাটিডোখৰ দ'লৈ অৰ্থাৎ জোখতকৈ বেছি খন্দা হয় ফলত বানপানী, বৰষুণ আদি হ'লে তাৰ পলসুৰা ভাগটো উটি যায়।

“জৈৱিক কৃষি অৱলম্বন কৰিলে বাৰী বা পথাৰত পানীৰ আৱশ্যকতা ব্যাপকভাৱে কমি আহে। ইয়াৰ দ্বাৰা বৰষুণৰ পানী সংৰক্ষণ হয় আৰু মাটিত থকা পানীৰ সুপৰিচালনাৰ ফলস্বৰূপে ভূ-তলৰ জনস্তৰ ওপৰলৈ উঠি আহে। পচন সাৰ তৈয়াৰ কৰা, কেঁচু সাৰ তৈয়াৰ কৰা, শস্যৰ মুঢ়া, গা-গছ, ডাল, পাত আদি অলাগতিয়াল অংশ পুনৰ ব্যৱহাৰ কৰি থাকিলে পৰিয়ালৰ লোকসকল ব্যস্ত থকাৰ উপৰি গোটেই বছৰটো গছ-পাতে শুহি লোৱা পোষক পদাৰ্থবোৰ পুনঃব্যৱহাৰ হৈ থাকিব।”^{১৮}

পুৰণি অসমীয়া সমাজ জীৱনে কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত আকোঁৱালি লোৱা সকলো দিশে মাটিৰ উপকাৰ কৰে আৰু গুণগত মান বঢ়ায়।

“জৈৱিক পদাৰ্থ থাকিলে মাটি পাতল আৰু ফহফহীয়া হয়, মাটিৰ গঠন ভাল হয়, যথেষ্ট বন্ধৰ সৃষ্টি হৈ বৰষুণৰ পানী বেছিকৈ শুহি লব পাৰে আৰু মাটিৰ খহনীয়া ৰোধ হয়। জৈৱিক কৃষিৰ দ্বাৰা এডোখৰ মাটি গঢ়ি তোলাৰ পিছত ই এক আপুৰুগীয়া সম্পদ হৈ পৰে আৰু পৰাপক্ষত এইদৰে গঢ়ি লোৱা মাটি যিমান পাৰে কমকৈ লৰাব লাগে। মাটি যিমানে কমকৈ লৰোৱা হয় সিমানে ইয়াৰ সংগঠন আৰু বন্ধবোৰ উপযুক্ত পৰিমাণত বৰ্তি থাকি শস্যৰ শিপাক বায়ু, পানী আৰু পোষক পদাৰ্থ ঠিকমতে যোগান ধৰিব পাৰিব।”^{১৯}

কৃষিৰ লগত জড়িত আন এক পৰিৱেশমিত্ৰ প্ৰবাদ হ'ল— ‘কাতি বিহুত পথাৰত চাকি জ্বলোৱা’। এই কাৰ্য্যৰ মূল ভেটি সম্পূৰ্ণ বৈজ্ঞানিক। ইয়াৰ মূলতে হ'ল পথাৰত সেই সময়ত শালি খেতি লহ-পহকৈ বাঢ়ি আহে আৰু অনিষ্টকাৰী পোক-পতঙ্গ যেনে মজাখোৱা, চহৰা, গান্ধীপোক আদি পোক কিছুমানে ধৰা দিয়ে। এই পোকবোৰ নাইকিয়া কৰিবৰ হেতুকে সেই সময়ত ৰাসায়নিক ঔষধ যেনে— মালাথিয়ন, চুমিথিয়ন, ডাইমিত্ৰ আদি উপলভ্য নাছিল সেইহেতুকে তেওঁলোকে চাকি দিয়া পহু অৱলম্বন কৰিছিল। এই ৰাসায়নিক ঔষধবোৰে পোক-পৰুৱাৰ পৰা খেতিডৰা ৰক্ষা কৰিলেও খেতিৰ পথাৰসমূহ নষ্ট কৰি পেলায়।

“মাটিৰ উপৰিভাগত মিলি যোৱা কীটনাশক ঔষধে তাৰ ওপৰত গজা গছ একোজোপাৰ কোনো অপকাৰ নকৰে বা তেনে গছৰ শস্য, ফল-মূল আদি খোৱাৰ পৰাও কোনো অপকাৰ নহয়। কিন্তু সমস্যা হয় যেতিয়া বেক্টেৰিয়াই কীটনাশক ঔষধ মাটিৰ পৰা উলিয়াই দিয়ে। উদাহৰণ স্বৰূপে, প্ৰপ'লিন নামৰ এবিধ কীটনাশক ঔষধ যেতিয়া

ধাননি পথাৰত দিয়া হয়— এই পদাৰ্থবিধ দুটা ভাগলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। তাৰে এটা ভাগৰ পৰা একো অপকাৰ নহয়। কিন্তু ডাইক্ল’ৰ’এনাইলিন নামৰ আনটো ভাগ যথেষ্ট বিষাক্ত।”^{২০}
“যি কৃষি ব্যৱস্থাই পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৰসাম্য, অৰ্থনীতি, সমাজ, সংস্কৃতি যথাযথভাৱে ধৰি ৰাখে আৰু যি কৃষি ব্যৱস্থা সঁচা অৰ্থত বিজ্ঞানসন্মত সেই কৃষি ব্যৱস্থাহে সুদীৰ্ঘ কাল টিকি থকা কৃষি ব্যৱস্থা”^{২১}

সেই কৃষি ব্যৱস্থাৰ অধীনতে পৰম্পৰাগত পৰিৱেশমিত্ৰ অসমীয়া সমাজখনে অনুধাৱন কৰি উলিয়ালে যে, সন্ধিয়া সময়ত এদিন পথাৰত চাকি দিলে সেই চাকিৰ পোহৰত পোকবোৰে জু-খাব আৰু জু-খোৱাৰ লগে লগে জুইৰ ওচৰ চাপিব আৰু জুইত পৰি পোকবোৰৰ অনিষ্ট হ’ব। ই এক বৈজ্ঞানিক তথা ‘Smart tradition’। প্ৰথমতে এই পৰম্পৰাত এফালে ‘ধান’ খেতিবোৰ নষ্ট হোৱাৰ পৰা হাত সাৰিল ফলস্বৰূপে পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ অন্তৰ্গত খাদ্যশৃংখল পক্ৰিয়াত বিসংগতি নহ’ল। এই পৰম্পৰাত অন্যান্য পোক-পৰুৱা নষ্ট নহ’ল ফলস্বৰূপে যি শৃংখলৰ মাজেদি পৰিস্থিতিতন্ত্ৰ বৰ্তি থাকে সি বৰ্তি থাকিল। ফলত পৰিৱেশৰ ভাৰসাম্য অটুত থাকিল। দ্বিতীয়তে, ই মাটিৰ গুণাগুণত প্ৰভাৱ নেপেলায় ফলস্বৰূপে, ভূমি অবক্ষয় (Soil pollution) নহয়। বৰ্তমান ৰাসায়নিক সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ ফলত মাটিৰ গুণাগুণ নষ্ট হৈ ধানখেতিত বিৰূপ প্ৰভাৱ পৰে আৰু মানুহৰ লগতে অন্যান্য প্ৰাণীৰো বেমাৰ-আজাৰ হয়। তৃতীয়তে, পথাৰ এখনত অন্যান্য তৃণজাতীয় উদ্ভিদ থাকে আৰু সেইবোৰ হ’ল জীৱমণ্ডলৰ মূল উৎস বা প্ৰাথমিক উপাদান। সেই পৰম্পৰাত বননি আৰু তাত থকা অন্যান্য প্ৰাণীবোৰ বৰ্তি থাকিল। চতুৰ্থতে, অতি সূক্ষ্মভাৱে পৰ্য্যবেক্ষণ কৰিলে এই পৰম্পৰাত যি জুইৰ ব্যৱহাৰ হয় সেই জুই এগছিচাকিত সীমাবদ্ধ থাকে। ইচ্ছা কৰিলে তেওঁলোকে একুৰা ডাঙৰ জুই জ্বলাব পাৰিলেহেতেন কিন্তু তেওঁলোকে তাকে নকৰি কিছুমান সৰু সৰু চাকি দি নিজৰ উদ্দেশ্য সিদ্ধি কৰিছিল যাতে তাৰ ধোঁৱাৰ পৰা ‘বায়ু’ প্ৰদূষণ নহয়। এই পৰম্পৰাৰ লগতে অসমীয়া সমাজত শস্যৰ শ্ৰীবৃদ্ধি আৰু পোক-পৰুৱাৰ উপদ্ৰৱৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ পথাৰত মাছদী গছ ৰুৱা, চৰাই-চিৰিকতি পৰিবলৈ জেং থকা গছৰ ডাল পোতা, ব’টেঙা পেলোৱা আদি পাৰিপাৰ্শ্বিক দিশ অৱলম্বন কৰা দেখা যায়।

প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত পুৰণি অসমীয়া সমাজখন জৈৱিক বহুধাৰ লগত ওজপ্ৰোতভাৱে জড়িত। এওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থাত কৃষিজীৱিসকল একগোট হৈ জীৱন-যাপন কৰাৰ লগতে তেওঁলোকৰ ভিতৰত কৰ্ম আৰু সংস্কৃতি পাৰ্থক্য থাকিলেও পথাৰত একেলগে কাম কৰাৰ মানসিকতা বিৰাজ কৰিছিল। মাটিয়েই তেওঁলোকৰ অস্তিত্ব আৰু আশা-ভৰসা পূৰণৰ ৰক্ষাকৰাচ আছিল। সেয়েহে ডাকৰ বচনৰ সেই পৰম্পৰাগত কৃষকৰ মাজত চলি থকা ব্যৱস্থাবোৰ অৱমাননা কৰিলে নচলিব। কৃষকৰ পৰম্পৰাগত অনিষ্টকাৰী পোক-পতংগ ধ্বংস কৰাৰ ব্যৱস্থা, জৈৱিক নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱস্থা, বতৰ হিচাপে ব্যৱসায়িক তথা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ কাৰণে নিজৰ শস্যৰ সঁচ ব্যৱহাৰ কৰা আদি ব্যৱস্থা প্ৰচলিত ৰূপত থকাটো অতিকৈ প্ৰয়োজনীয়। মুঠতে পৰম্পৰাগত জনসমাজখনক নিৰক্ষৰ বুলি কোৱা হয় যদিও এনেবোৰ কথাই তেওঁলোকৰ নিৰক্ষৰতা প্ৰমাণ নকৰে।

বৰং একবিংশ শতিকাৰ জনসাধাৰণতকৈ তেওঁলোক সম্পূৰ্ণ পৰিৱেশ সচেতন তথা বাস্তববিদ্যাৰ গুণেৰে পৰিভূত অসাধাৰণ ব্যক্তিত্ব সম্পন্ন মানুহৰ শাৰীলৈ উন্নীত হয়।

৪.০০ সিদ্ধান্ত আৰু সামৰণি :

বিশ্বায়ন, স্থিতিযোগ্য উন্নয়ন, পাৰিপাৰ্শ্বিক সচেতনতা, পৰিৱেশমিত্ৰ কৃষি পদ্ধতি আৰু অসমীয়া ডাকৰ বচন, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ, সাঁথৰ আদিৰ মাজত গুৰুত্বপূৰ্ণ সম্পৰ্কে আছে। বিশ্বায়নৰ যুগত বহনক্ষম উন্নয়নৰ কাৰণে মানৱ জাতি পাৰিপাৰ্শ্বিকভাৱে সচেতন হ'বলৈ হ'লে পুৰণি অসমীয়া সমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে পৰিৱেষ্টিত কৃষি বিষয়ক পৰিৱেশমিত্ৰ দিশবোৰ জনাটো অত্যন্ত জৰুৰী। প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত পৰা কৃষি বিষয়ত সচেতনতা বিয়পোৱাৰ ক্ষেত্ৰত লোকসাহিত্যৰ এই বিভাগটিয়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। কৃষি বিষয়ক পৰিৱেশমিত্ৰ এই দিশবোৰকে আদি কৰি সমাজৰ সকলো সাংস্কৃতিক দিশ জাতিটোৰ নিজস্ব লোকবিশ্বাস তথা লোকসাহিত্যত সন্নিবিষ্ট হৈ থাকে। অসমীয়া জাতি পৰিৱেশৰ বিভিন্ন সাৰুৱা কথাৰে ভৰপূৰ অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ফলশ্ৰুতি। পুৰণি অসমীয়া লোকসমাজে নিজস্ব লোকসংস্কৃতি বা লোকসাহিত্যত বিলীন হৈ থকা স্থানীয় এই লোকবিশ্বাসৰ মাজেৰে বিশ্ব প্ৰকৃতিৰ ছন্দৰ লগত ছন্দ মিলাই প্ৰকৃতিপ্ৰদত্ত সকলো সম্পদক সুনিয়ন্ত্ৰিত আৰু সুচিন্তিতভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এটা জাতিৰ অস্তিত্ব ৰক্ষা আৰু দীৰ্ঘজীৱি হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত জাতিটোৱে পৰম্পৰাগতভাৱে পৰম্পৰা হিচাপে কঢ়িয়াই লৈ ফুৰা এই লোকবিশ্বাসবোৰৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আছে। □

পাদটীকা :

- ১। লীলা গগৈ, অসমীয়া লোক-সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা, পৃ. ১৯।
- ২। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ১৯।
- ৩। খগেন শইকীয়া, পুৰুষ, বয়স ৬০, ঘিলামৰা, লখিমপুৰ।
- ৪। খগেন শইকীয়া, পুৰুষ, বয়স ৬০, ঘিলামৰা, লখিমপুৰ।
- ৫। খগেন শইকীয়া, পুৰুষ, বয়স ৬০, ঘিলামৰা, লখিমপুৰ।
- ৬। লীলা গগৈ, পূৰ্বোল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ. ৪২।
- ৭। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ১৯।
- ৮। নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা, ডাক-প্ৰৱচন আৰু ডাক-পৰম্পৰা, পৃ. ৪০।
- ৯। নৰকান্ত শইকীয়া, পুৰুষ, বয়স ৬০, জোনাকী নগৰ, গোলাঘাট।
- ১০। লীলা গগৈ, পূৰ্বোল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ. ২১।
- ১১। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২২।
- ১২। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২২।
- ১৩। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২২।

- ১৪। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২২।
 ১৫। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২২।
 ১৬। দিগেন্দ্ৰ নাৰায়ন চক্ৰৱৰ্তী, জলবায়ু, মাটি জৈৱজগত আৰু মানুহৰ কৰ্মৰাজীৰ সম্বন্ধ, পৃ. ১০৪।
 ১৭। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ৩০।
 ১৮। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ৭১।
 ১৯। উক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ৭১।
 ২০। ডিম্বেশ্বৰ চলিহা, প্ৰাকৃতিক অপ্ৰাকৃতিক, পৃ. ৫৫।
 ২১। মহানন্দ পাঠক, একৈশ শতিকাৰ পৰিৱেশ গৱেষণাত ভূত, পৃ. ৬৯।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- কলিতা, ফুল কুমাৰী : লোকসাহিত্যৰ বহুঘৰা ফকৰা-যোজনা, ডিগবৈ, ২০০৩।
 কোঁচ, জীৱনচন্দ্ৰ : অসমীয়া ভাষাৰ অলংকাৰ ফকৰা-যোজনা, জীৱন চন্দ্ৰ কোঁচ, আৰতী কোঁচ, কুমাৰণীছীগা, ডিব্ৰুগড়-৮, পঞ্চম প্ৰকাশ, ২০১১।
 গগৈ, জীৱকান্ত : অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ সাতসৰী, শৰাইঘাট প্ৰিণ্টাৰ্ছ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৬।
 গগৈ, লীলা : অসমৰ সংস্কৃতি, বনলতা, ডিব্ৰুগড়-১, নৱম সংস্কৰণ, ২০১২।
 ————— : অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ ৰূপৰেখা, বনলতা, ডিব্ৰুগড়-১, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৭।
 চক্ৰৱৰ্তী, জয়চন্দ্ৰ (সম্পা.) : ডাকৰ বচন, কিতাপ সমন্বয়, গুৱাহাটী-১ প্ৰথম প্ৰকাশ ২০১৩।
 চক্ৰৱৰ্তী, দিগেন্দ্ৰ নাৰায়ন : জলবায়ু মাটি জৈৱ-জগত আৰু মানুহৰ কৰ্মৰাজীৰ সম্বন্ধ, নিওলেণ্ড টেকনোলজিজ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ২০১৪।
 বৰ্মন, মঞ্জু মজুমদাৰ : অসমীয়া ফকৰা যোজনা, পাঞ্চজন্য প্ৰিণ্টিং এণ্ড পাব্লিছিং, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-১, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৫।
 বৰা, ভূপেন আৰু অন্যান্য : ভাৰতৰ পাৰিপাৰ্শ্বিকতা আৰু পৰিৱেশ ইতিহাস, কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৪।
 বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ : অসমৰ লোক-সংস্কৃতি, বীণা লাইব্ৰেৰী, গুৱাহাটী, সপ্তম সংস্কৰণ, ২০০২।
 বৈশ্য, পৰেশ : অসমীয়া ফকৰা যোজনা, ৰেখা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০০৯।
 ————— : অসমীয়া খণ্ডবাক্য আৰু প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ৰেখা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০১৩।
 শইকীয়া, থানেশ্বৰ : পৰিৱেশ সুৰক্ষা আৰু সংৰক্ষণ, সৰস্বতী প্ৰকাশন, গোলাঘাট, চতুৰ্থ প্ৰকাশ, ২০০৬।
 শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ : অসমৰ লোকসাহিত্য, জ্যোতি প্ৰকাশন, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, মে', ২০১৪।
 ————— : অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ আভাস, বাণী প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, ২০১০।
 ————— : ডাক-প্ৰবচন আৰু ডাক-পৰম্পৰা, জ্যোতি প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ২০১২।

xxx

আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশত 'বাঁহী' আলোচনীৰ ভূমিকা

গীতা হাজৰিকা

সাৰাংশ :

আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধিত আলোচনীৰ ভূমিকাই সৰ্বাধিক। ১৮৪৬ চনত প্ৰকাশিত 'অৰুনোদই' বাৰ্তালোচনীয়েই অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথমখন আলোচনী। এই আলোচনীখনৰ পাততে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বাট মুকলি হয়। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী জোনাকী, বিজুলী, উষা, বাঁহী আদি আলোচনীয়ে অসমীয়া সাহিত্যত ন ন ধাৰাৰ সংযোজনেৰে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। বিংশ শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভিক কালছোৱাত অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত যিকেইখন আলোচনীয়ে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল তাৰ ভিতৰত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা সম্পাদিত 'বাঁহী' আলোচনীৰ ভূমিকাই অধিক। এই আলোচনাত আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপ গঠনত 'বাঁহী' আলোচনীয়ে কিদৰে সহায় কৰিছিল বা ভূমিকা লৈছিল তাৰ বিষয়ে অনুসন্ধান কৰা হৈছে। ভাষাৰ লগতে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত আলোচনীখনে আগবঢ়োৱা অৱদানৰ বিষয়েও ইয়াত অধ্যয়ন কৰা হৈছে। ঐতিহাসিক, সমীক্ষাত্মক পদ্ধতিৰে এই অধ্যয়ন কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ : আধুনিক অসমীয়া সাহিত্য, বাঁহী আলোচনী, আধুনিক অসমীয়া ভাষা।

লেখিকা সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ,
দিখৌমুখ মহাবিদ্যালয়, মগলৌ, শিৱসাগৰ
মেইল : gitahazarika2020@gmail.com

০.০ অৱতৰণিকা :

উনবিংশ শতিকাৰ সময়ছোৱা অসমীয়া সমাজ আৰু সভ্যতাৰ বিকাশ লাভৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ ঘটনাবল্ল সময়। বিভিন্ন সৰু-বৰ ঘটনা-পৰিঘটনাৰ প্ৰভাৱে উনবিংশ শতিকাৰ অসমৰ সামাজিক জীৱন চৰ্চাক যিদৰে নতুন পৰিসৰ প্ৰদান কৰিছিল, সেইদৰে সেই পৰিসৰৰ পটভূমিত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য তথা সাংস্কৃতিক জীৱনবোধৰো পৰিৱৰ্তন ঘটিছিল। শতিকোটোৰ প্ৰথম দশকৰপৰা অসমত দেখা দিয়া ৰাজনৈতিক অস্থিৰতা, সামাজিক স্থিৰতা, অৰ্থনৈতিক অৱক্ষয়ে বৌদ্ধিক পৃষ্ঠভূমি নিৰ্মাণত অন্তৰায় হিচাপে থিয় দিছিল। সেই সময়তে আমেৰিকান মিছনেৰীসকলৰ আগমন আৰু অসমীয়া ভাষাত ধৰ্মকথাৰ চৰ্চা এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ ঘটনা। এই সংঘটনে অসমত এক নব্য দৃষ্টিভংগীযুক্ত বৌদ্ধিক বাতাবৰণৰ সূচনা কৰে। অসমত খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ অহা মিছনেৰীসকলে শিৱসাগৰত ছপাশাল প্ৰতিষ্ঠা কৰি ১৮৪৬ চনত ‘অৰুণোদয়’ সংবাদপত্ৰ বা ‘আলোচনী’ উলিয়ায়। এই আলোচনীখন প্ৰকাশৰ অন্তৰালত একান্তই ধৰ্মীয় উদ্দেশ্যে নিহিত হৈ আছিল। কিন্তু সেয়ে হ’লেও অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ আধুনিকীকৰণৰ প্ৰথম প্ৰয়াস এই আলোচনীখনৰ পাততে আৰম্ভ হয়। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন সংৰূপ, যেনে- নাটক, জীৱনী, উপন্যাস, অনুবাদ, ভ্ৰমণ কাহিনী আদি লিখাৰ ধাৰাও এই আলোচনীয়েই আৰম্ভ কৰে। অৰুণোদয়ে আৰম্ভ কৰা সাহিত্যৰ বিভিন্ন ধাৰাবোৰে ইয়াৰ পৰৱৰ্তী ‘আসাম-বন্ধু’, ‘আসাম-বিলাসিনী’, ‘মৌ’, ‘জোনাকী’, ‘বিজুলী’, ‘উষা’, ‘বাঁহী’ আদিত ক্ৰমবৰ্দ্ধমান ৰূপত বিকাশ লাভ কৰে আৰু এই আলোচনীসমূহে অসমীয়া সাহিত্যলৈ ন ন ধাৰাৰ আগমণ ঘটায়। অসমীয়া সাহিত্যলৈ নতুন নতুন ধাৰা, ভাব, ৰূপৰ আমদানিৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ নৱনিৰ্মাণত আলোচনীসমূহে বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে।

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয়

বিংশ শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভিক কালছোৱাত যিকেইখন সাহিত্যালোচনীয়ে অসমীয়া সাহিত্যক বিকশাই তুলিছিল তাৰ ভিতৰত ‘বাঁহী’ৰ ভূমিকাই সৰ্বাধিক। ১৯০৯ চনত প্ৰকাশ পোৱা ‘বাঁহী’ আলোচনীয়ে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ আধুনিকীকৰণত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰা দেখা গৈছে। ১৯০৯ চনৰপৰা ১৯৩৮ চনলৈ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সম্পাদনাত ‘বাঁহী’ প্ৰকাশ পাই আছিল। বেজবৰুৱাৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁৰ ভতিজাক মাধৱচন্দ্ৰ বেজবৰুৱা আৰু অমিয়কুমাৰ দাসৰ সম্পাদনাত ১৯৪৫ চন পৰ্যন্ত ‘বাঁহী’ চলি আছিল। ‘বাঁহী’ক ঘাইকৈ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সাহিত্যিক ব্যক্তিত্বই নিয়ন্ত্ৰণ কৰি আছিল। ‘জোনাকী’ আৰু ‘বাঁহী’ এই দুয়োখন আলোচনীৰ জৰিয়তে বেজবৰুৱাই আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ এক সুনিৰ্দিষ্ট ভেটি নিৰ্মাণ কৰি গৈছে। বেজবৰুৱা আছিল অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি, সমাজ, জাতীয় স্বাৰ্থ এই আটাইবোৰৰে পহৰাদাৰস্বৰূপ। অসমীয়া আখৰ-জোঁটনিৰে এটা স্থিৰ ৰূপ লোৱাত ‘বাঁহী’য়ে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। আৰু এইক্ষেত্ৰত সম্পাদক বেজবৰুৱাই বিশেষ ভূমিকা লৈছিল। ধৰ্ম, দৰ্শন, সমাজ, সংস্কৃতি,

ভাষা, ইতিহাস, পুৰণি সাহিত্যৰ মূল্যায়ন, গ্ৰন্থ সমালোচনা আৰু কৃপাবৰী ৰচনাৰে সমৃদ্ধ হৈ প্ৰকাশ পোৱা বাঁহীয়ে যথার্থতে অসমীয়া সাহিত্যৰ আধুনিক যুগটোক পূৰ্ণতা প্ৰদান কৰে।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

১. আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত বাঁহীৰ অৱদান বিচাৰ কৰা।
২. অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ আধুনিকীকৰণত বাঁহীৰ ভূমিকা বিচাৰ কৰা।
৩. আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপ গঠনত বাঁহীৰ ভূমিকা অনুসন্ধান কৰা।
৪. আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যত নতুন ৰূপ, বিষয়, ভাৱৰ সংযোজনেৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত লোৱা ভূমিকা বিচাৰ কৰা।

০.৩ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি

এই পত্ৰখনত বিষয়ৰ অধ্যয়নৰ বাবে ঐতিহাসিক, সমীক্ষাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে।

০.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ

আমাৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰত আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ উত্তৰণৰ সময়ছোৱাত বিশেষভাৱে বৰঙণি আগবঢ়োৱা ‘বাঁহী’ আলোচনীৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা হ’ব। এই অধ্যয়নত ‘বাঁহী’ত প্ৰকাশিত সাহিত্যৰাজিৰ সাধাৰণ পৰিচয় দাঙি ধৰি বাঁহীয়ে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যলৈ কোন কোন দিশৰপৰা, কেনেদৰে বৰঙণি আগবঢ়াইছিল তাৰ বিচাৰ কৰা হ’ব।

১.০ আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশত বাঁহীৰ ভূমিকা :

অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰসাৰ আৰু উন্নতিৰ ক্ষেত্ৰত ‘বাঁহী’য়ে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। অসমীয়া ভাষাই যাতে এক শুদ্ধ ৰূপ পৰিগ্ৰহণ কৰিব পাৰে তাৰ প্ৰতি ‘বাঁহী’ তথা সম্পাদক বেজবৰুৱাই বিশেষভাৱে চকু দিছিল। ‘বাঁহী’ৰ প্ৰথম বছৰ ১ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত ‘অসমীয়া ভাষাৰ সম্পৰ্কে আযাৰচেৰেক কথা’ নামৰ প্ৰবন্ধত বেজবৰুৱাই কৈছে—‘স্বদেশৰ আৰু স্বজাতিৰ উন্নতি আৰু মঙ্গল-মন্দিৰৰ সিংহদুৱাৰ হৈছে মাতৃভাষা। এনে মাতৃভাষাৰ সেৱক হৈ প্ৰগাঢ় ভক্তিৰে তাৰ কুশলৰ অৰ্থে নিজৰ এই নম্বৰ দেহৰ সকলো ক্ষমতা সমৰ্পণ কৰি আমি এহাশুধীয়াভাৱে আমাৰ কৰ্তব্য কাম কৰি গ’লে নিশ্চয় অচিৰতে মঙ্গলৰূপী উন্নতিৰ কিৰীটিয়ে আসাম আইৰ পবিত্ৰ মূৰ শোভা কৰিব।’ (লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, বাঁহী, ১ম বছৰ ১ম সংখ্যা, অসম সাহিত্য সভা, পৃ.৩২)সেয়ে বেজবৰুৱাই অসমীয়া মাতৃভাষাৰ উন্নতিৰ বাবে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল।

অসমীয়া ভাষাৰ আখৰ-জোঁটনি, উচ্চাৰণ-ৰীতি আদি বিষয়ক বহু চিন্তাশীল প্ৰবন্ধ ‘বাঁহী’ত প্ৰকাশ পাইছিল। যিবোৰে অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে জাতিটোক সচেতন কৰি তোলাৰ লগতে ভাষাটোৰ এটা শুদ্ধ ৰূপ লৈ উঠাটো অবিহণা যোগাইছিল। বাঁহীত প্ৰকাশিত কুমুদেন্দ্ৰৰ বৰঠাকুৰৰ ‘আখৰ জোঁটনিত উচ্চাৰণৰ প্ৰভাৱ’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত উচ্চাৰণৰ প্ৰতি গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। আখৰ-জোঁটনিত উচ্চাৰণৰ প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে প্ৰবন্ধটোত এনেদৰে কোৱা হৈছে— ‘আখৰ-জোঁটনিৰ লগত এটা জাতিৰ অধোগতি বা উন্নতিৰ সম্পৰ্ক আছে। অনা-অসমীয়া গায়িকাই ‘কিয় তইনো আহিলি কুলি’ নুবুলি ‘ক্য তৈনু আহিলি কুউলি’ গালে আমি তাকে অনুকৰণ নকৰোঁ। কোনো কোনোৰ প্ৰভুত্বলৈ সেৱা জনাই আখৰ-জোঁটনিৰ আৰু দুৰ্গতি আনিলে তথা ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ পিছ পৰিলে গোটেই জাতিৰ অভিশাপ পুৰুষ-পৰম্পৰা ক্ৰমে ভুগিব লাগিব।’ (২৬ শ বছৰ, ৩য় সংখ্যা)

বাঁহীৰ ১ম বছৰ ৩য় সংখ্যাত পোৱা ‘বৰ্তমান’ ভাষাৰ অৱস্থা’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত অসমীয়া আখৰ-জোঁটনি, উচ্চাৰণ, ব্যাকৰণ সম্বন্ধে বহু মূল্যবান কথা প্ৰকাশ পাইছে। প্ৰবন্ধটিত অসমীয়া আখৰ-জোঁটনি সম্পৰ্কে এনেদৰে লিখা হৈছে, “অসমীয়া ভাষাৰ আলোচনা কৰিবলৈ যাওঁতে নতুন আখৰ-জোঁটনি, নতুন শব্দ উদ্ভাৱন, নতুন গঠনেৰে লিখা উলিয়াবলৈ যোৱাটো বৰ বেয়া। কিন্তু এই কথাও সঁচা যে যদিও হেমকোষ অভিধানে আমাৰ শব্দবিলাকৰ আখৰ-জোঁটনিৰ বাট উলিয়াই দিলে, তথাপি এনে বহুত শব্দ আছে যাৰ বিষয়ে আমি এতিয়াও থিৰাং হ’ব পৰা নাই। হেমকোষত থকা শব্দবিলাকৰ আখৰ-জোঁটনি সম্বন্ধে সকলো এক হ’ব লাগে। হেমকোষত যি আখৰ-জোঁটনি বান্ধি দিছে, তাত আমি আপত্তি কৰিব নালাগে আৰু হেমকোষৰ বাহিৰে যিবিলাক শব্দ আছে সেইবিলাকৰো এটা ভাল মীমাংসা কৰি সকলোৱে একে আখৰ-জোঁটনি গ্ৰহণ কৰিব লাগে।” (কুমুদেন্দ্ৰৰ বৰঠাকুৰ, ‘আখৰ-জোঁটনিত উচ্চাৰণৰ প্ৰভাৱ’, বাঁহী) প্ৰবন্ধটোত ব্যাকৰণৰ শুদ্ধতাৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। শব্দ যিয়েই হওক ব্যাকৰণ শুদ্ধ নহ’লে সি যে গোটেই অশুদ্ধ সেই কথা প্ৰবন্ধটোত কৈয়া হৈছে। সেই সময়ৰ পঢ়াশলীয়া পাঠ্যপুথিৰ বৈয়াকৰণিক ভুল-ভ্ৰান্তিও বাঁহীয়ে আঙুলিয়াই দি ভৱিষ্যতৰ ভাষাটোৰ এটা শুদ্ধ ৰূপ হোৱাত সহায় কৰিছিল। অসমীয়া ভাষাত যিবোৰ বিদেশী শব্দ সোমাই পৰিছে সেই শব্দবোৰৰ উচ্চাৰণ অনুসৰি আখৰ-জোঁটনি হ’ব লাগে বুলিও ইয়াত কোৱা হৈছে।

অসমীয়া ভাষা যে বাংলাৰপৰা পৃথক এক স্বকীয় ভাষা সেই সম্পৰ্কীয় আলোচনাই বাহীৰ ভালেসংখ্যক প্ৰবন্ধত প্ৰকাশ পাইছিল। ‘অসমীয়া ভাষাৰ সম্পৰ্কে আৰু দুআষাৰমান কথা’, ‘বৰ্তমান ভাষাৰ অৱস্থা’, ‘অসমীয়া ভাষা আৰু বঙালীৰ চকুত টোপনি’ আদি প্ৰবন্ধত অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয়তাৰ কথা প্ৰকাশ পাইছে। বাঁহীৰ প্ৰকাশিত বিভিন্ন প্ৰবন্ধসমূহৰ লগতে আলোচনীখনৰ ‘সম্পাদকৰ চৰা’তো ভাষা সম্পৰ্কীয় আলোচনাই ঠাই পাইছিল। বাঁহীৰ ১ম বছৰ ৪ৰ্থ সংখ্যাৰ সম্পাদক চৰা’ত সম্পাদক বেজবৰুৱাই অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাস ৰীতি সম্পৰ্কে বেজবৰুৱাই লিখিছে— ‘হেমকোষ ওলাবৰ আজি কত বছৰ হ’ল। তাৰ বাহিৰে অসমীয়া ভাল লেখকসকলে অনেক পৰিশ্ৰম কৰি বৰ্ণবিন্যাসৰ এটা প্ৰণালী থিয়

কৰিছে। এনেস্থলত তালৈ চকু নিদি মইমতভাৱে লেখাৰ মানে কি আমি বুজিব নোৱাৰোঁ।” (সম্পাদকীয় চৰা, বাঁহী, ১ম বছৰ ৪ৰ্থ সংখ্যা) অসমীয়া ব্যাকৰণ, বৰ্ণাণ্ডুৱিৰ কথাও ইয়াত প্ৰকাশ পাইছে।

এইবোৰৰ উপৰিও অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰসাৰ আৰু উন্নতিৰ অৰ্থে বাঁহীত আন বহুতো মূল্যবান প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। এইক্ষেত্ৰত ‘অসমীয়া ভাষাৰ অষ্ট্ৰিক অধঃস্তৰ’, ‘অসমীয়া ভাষা প্ৰচলন’, ‘অসমীয়া ভাষা আৰু বৰ্ণমালা সম্বন্ধে যৎকিঞ্চিৎ’, ‘গোৱালপাৰাত অসমীয়া ভাষা’, ‘লেৰেলা অসমীয়া ভাষাটো পিছত বলিশাললৈ উলিয়ালে কোনে?’ আদিৰ ভূমিকা নিঃসন্দেহে গুৰুত্বপূৰ্ণ। এনেদৰে ‘বাঁহী’য়ে অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন লেখকৰ বহু চিন্তাশীল, গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰচনাৰাজিৰে অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতিৰ হকে অৱদান আগবঢ়াই গৈছে।

২.০ আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত বাঁহীৰ ভূমিকা :

বাঁহীয়ে অসমীয়া সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ প্ৰকাশ আৰু প্ৰসাৰৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়াইছিল। গল্প, কবিতা, উপন্যাসৰ প্ৰকাশেৰে অসমীয়া সৃষ্টিশীল সাহিত্যক বাঁহীয়ে এক নতুন গতি প্ৰদান কৰিছিল। ব্যঙ্গাত্মক কবিতা, প্ৰবন্ধ, ব্যক্তিমুখী নিবন্ধ, মনোবিশ্লেষণাত্মক গল্প, প্ৰবন্ধ, দেশপ্ৰেমমূলক ৰচনা, স্বীজাতিৰ প্ৰতিফলন, অসমীয়া সংস্কৃতি আৰু সাহিত্য সম্পৰ্কে চেতনায়ুক্ত মনোভাবৰ প্ৰকাশ আৰু সংৰক্ষণ, সংস্কাৰকামী ৰচনা, অতীতৰ গৌৰৱময় ইতিহাসৰ মূল্যায়ন, অনুবাদ সাহিত্য, প্ৰকৃতি প্ৰেম, জাতীয় জাগৰণ, অতীতপ্ৰীতি, ভাষা সম্পৰ্কীয় আলোচনা আদি ভাষা-সাহিত্যৰ সকলো বিভাগতে বাঁহীত চিন্তাপূৰ্ণ ৰচনা প্ৰকাশ পাইছিল। ফলত বাঁহীত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ এক সবল ভেটি নিৰ্মাণ হৈছিল।

২.১ কবিতা :

কবিতাৰ দিশত বাঁহীৰ অৱদান প্ৰচুৰ। ‘বাঁহী’ৰ পূৰ্বৱৰ্তী ‘জোনাকী’ কাকতত অঙ্কুৰিত হোৱা ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ ধাৰাটোৱে ‘বাঁহী’ত সমৃদ্ধি লাভ কৰে। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ দ্বিতীয় স্তৰ এই ‘বাঁহী’ৰ পাততেই আৰম্ভ হয়। যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰা, চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, দণ্ডিনাথ কলিতা, পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী, অম্বিকানাথ বৰা, তৰুণৰাম ফুকন, ঘনশ্যাম শৰ্মা, জ্ঞাননাথ বৰা, লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা আদিৰ কবিতা বাঁহীত প্ৰকাশিত হৈছিল। তেনেদৰে আকৌ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা, বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা, বধুনাথ চৌধাৰী, নলিনীবালা দেৱী আদি কবি হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাত বাঁহীয়ে বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়াইছিল।

২.২ গল্প :

অসমীয়া চুটিগল্পলৈও বাঁহীৰ অৱদান প্ৰচুৰ। বাঁহীৰ ২৬শ বছৰ ১ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত উমাকান্ত শৰ্মাৰ ‘ঘূৰণীয়া পৃথিৱীৰ বেঁকা পথ’ নামৰ গল্পৰ যোগেদি অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন মনোবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰ সূচনা হৈছিল। মানুহে কিয় ভাল পাই এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত গল্পটিত কোৱা হৈছে, “ভাল নাপালে

মানুহৰ মানসিক মৃত্যু হয়। মানুহৰ আত্মাই সদায় বিচাৰে বিজ্ঞতি। এই বিজ্ঞতিক আঁকোৱালি ধৰিবলৈ যাওঁতে সি পায় মানুহ, সি পায় ব্ৰহ্মাণ্ড, সি পায় ঈশ্বৰ।” ইয়াৰ বাহিৰেও কৃষ্ণ ভূঞাৰ ‘প্ৰগতি আৰু প্ৰকৃতি’, হৰগোবিন্দ শৰ্মাৰ ‘কাৰ বাবে দিলা এনে আত্ম বলিদান’, ৰুদ্ৰনাথ দেৱশৰ্মাৰ ‘কবিৰাজ’, গোলোকচন্দ্ৰ শৰ্মাৰ ‘চণ্ডিকা’ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ ‘পাটমুগী’, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ ‘ৰূপহী’ আদি ভালেমান প্ৰসিদ্ধ গল্পকাৰৰ গল্পই ‘বাঁহী’ক পৰিপুষ্ট কৰিছে। অসমীয়া গল্প-সাহিত্যৰ প্ৰসাৰ আৰু প্ৰচাৰত এই গল্পবোৰৰ সংযোজন নিশ্চয় গুৰুত্বপূৰ্ণ।

২.৩ নাটক, উপন্যাস :

গল্প আৰু কবিতাৰ তুলনাত বাঁহীত নাটক আৰু উপন্যাস কমকৈ প্ৰকাশ পাইছিল। অসমীয়া উপন্যাসৰ আৰম্ভণি কালৰ এক উল্লেখযোগ্য সৃষ্টি শৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ ‘পানীপথ’ উপন্যাস ‘বাঁহী’তে প্ৰকাশ পাইছিল। নাটকৰ ক্ষেত্ৰত ‘নীলাঞ্জন’ গীতি-নাট, ‘মগলু-কুঁৱৰী’ নাটিকা, ‘বাৰেমতৰা’ অংকীয়া নাটৰ যোগেদি বাঁহীয়ে অসমীয়া নাট্য-সাহিত্যলৈ বৰঙণি আগবঢ়াই গৈছে।

২.৪ গীতি-সাহিত্য :

অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ সমৃদ্ধিতো বাঁহীয়ে অৱদান আগবঢ়াই গৈছে। কৃপাবৰ, বিষ্ণুৰাভা, আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, ৰামচন্দ্ৰ দাস, অপূৰ্বচন্দ্ৰ বৰদলৈ, ৰঘুনাথ হাজৰিকা আদি গীতিকাৰৰ গীতে অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ ভৰাল চহকী কৰি থৈ গৈছে। ‘বাঁহী’ৰ পাততে প্ৰকাশিত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ ‘অ’ মোৰ আপোনাৰ দেশ’ গীতটিয়েই অসমীয়া জাতীয় সংগীতৰূপে স্বীকৃতি লাভ কৰে। মৌলিক গীতৰ উপৰিও বনগীত, টোকাৰীগীত, বিহুগীত, সতী জয়মতীৰ গীত আদি লোকগীতৰ সংগ্ৰহ, প্ৰকাশ, প্ৰচাৰ কৰাটো ‘বাঁহী’ৰ উল্লেখনীয় দিশ। অৰ্থাৎ বাঁহীয়ে কেৱল সৃষ্টিশীল ৰচনা প্ৰকাশতে গুৰুত্ব দিয়া নাছিল, অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ সংগ্ৰহ আৰু সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰতো বাঁহীয়ে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল।

২.৫ হাস্য-ব্যংগ সাহিত্য :

কৃপাবৰৰূপী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই খুহুতীয়া কথাৰে লিখা বিভিন্ন ৰচনা ‘বাঁহী’ৰ অন্যতম আকৰ্ষণ আছিল। বেজবৰুৱাই অসমীয়াৰ আৱৰ্জনা, ভণ্ডামি, কুসংস্কাৰ, অবিশ্বাস, মিছা ভেম আদি নিৰ্মূল কৰি সমাজ সংস্কাৰৰ উদ্দেশ্যে ‘বাঁহী’ত ভালেমান প্ৰবন্ধ, কবিতা আদি প্ৰকাশেৰে অসমীয়া ব্যংগ সাহিত্যক পৰিপূৰ্ণ কৰি থৈ গৈছে।

২.৬ অনুবাদ সাহিত্য :

আধুনিক অসমীয়া অনুবাদ সাহিত্যইও বাঁহীত পৰিপুষ্ট লাভ কৰিছিল। কবিতা, গল্পৰ অনুবাদে বাঁহীত সমাদৰ লাভ কৰিছিল। শ্বেলী, বাইৰন আদি বিদেশী কবিৰ কবিতাৰ অসমীয়া অনুবাদে বাঁহীক

সমৃদ্ধ কৰিছিল। দেবেশ্বৰ চলিহাই কৰা শ্যেলীৰ ‘To a skylark’ৰ অসমীয়া ভাঙনি ‘স্কাইলাৰ্ক’ ৬ষ্ঠ বছৰ ১ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত হৈছিল। তৰুণৰাম ফুকনৰ বাঁহীৰ ২য় বছৰ ১ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত ‘তেওঁলৈ’ কবিতাটি Gatullers ৰ আৰ্হি লৈ Byron-এ Ellen-লৈ লিখা কবিতাৰ ভাঙনি। তৰুণৰাম ফুকনে মুছলমানৰ আদি স্তুতি আল্‌হাম দুস্তলাৰ ভাঙনি ‘স্তুতিমালা’ৰ অনুবাদ ঈশস্তুতি’ নামেৰে কৰিছে। এনে অনুবাদে অসমীয়া পাঠকক এই বিষয়টিৰ লগত পৰিচয় কৰাই দিছিল। সেইদৰে যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰাই Alphonse Dandet-ৰ ছাঁ লৈ লিখা ‘মোৰ শেষ পাঠ’ কথা কবিতাও বাঁহীৰ বুকুত হোৱা উল্লেখনীয় অনুবাদ।

বাঁহীৰ ২৬শ বছৰ ৩য় সংখ্যাত জাপানী সাধুকথাৰ ইংৰাজী অনুবাদৰ সহায়ত লিখা ‘প্ৰিয়তমৰ পূজা’ প্ৰকাশ পাইছিল। ২৬শ বছৰ ১২শ সংখ্যাত প্ৰকাশিত হৈছিল লীলাদেৱীৰ মোপাঁচাৰ গল্পৰ আৰ্হিত লিখা ‘সপোন নে’ নামৰ গল্পটি। বাঁহীত প্ৰকাশিত অনুবাদ কৰ্মৰাজিয়ে বা বিদেশী সাহিত্যৰ আৰ্হিত লিখা সাহিত্যৰাজিয়ে বিশ্বসাহিত্যৰ জগতখনো অসমীয়া পাঠকৰ সন্মুখত উন্মুখ কৰি দিছিল।

২.৭ সাহিত্য সমালোচনা :

অসমীয়া সাহিত্য সমালোচনাৰ ধাৰাটোকো বাঁহীয়ে বিশেষভাৱে ৰুদ্ধ কৰি গৈছে। বাঁহীয়ে অসমীয়া সাহিত্য সমালোচনাৰ এক নিৰ্দিষ্ট ধাৰা প্ৰবাহিত কৰে। সমসাময়িক সময়ছোৱাত প্ৰকাশিত ভাষাবিষয়ক, কৃষিবিষয়ক, স্বাস্থ্যবিষয়ক, সংগীত, নাটক, কবিতা বিষয়ক বিভিন্ন গ্ৰন্থই বাঁহীৰ সমালোচনা শিতানত ঠাই পাইছিল। গ্ৰন্থৰ উপৰিও মাহেকিয়া পত্ৰিকা, পঞ্জিকা আদিৰো সমালোচনা বাঁহীৰ পাতত হৈছিল। অৱশ্যে কোনো কোনো গ্ৰন্থৰ সামান্য পৰিচয়হে দিয়া হৈছে। ‘বাঁহী’ত ‘কিতাপৰ চমু সমালোচনা’, ‘কিতাপৰ বিষয়ে চমু মন্তব্য’, ‘চমু মন্তব্য’ আদি শিতানেৰে প্ৰকাশ কৰা বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ সমালোচনাই জনসাধাৰণক গ্ৰন্থৰ সন্তোদ দিছিল।

২.৮ ভ্ৰমণ সাহিত্য :

অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ বিকাশতো বাঁহীয়ে অবিহণা আগবঢ়াই গৈছে। বাঁহীৰ পাতত প্ৰকাশ পোৱা জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱাৰ ‘বিলাতৰ চিঠি’ অসমীয়া সাহিত্যৰ এক মূল্যবান সম্পদ। অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত ‘বিলাতৰ চিঠি’ৰ বিশেষ অবিহণা আছে। লেখকে ইয়াত লিখিছে—“পৰীক্ষা পাছ কৰি শিক্ষা লয়। মনৰ শিক্ষা। মনৰ শিক্ষা বিশ্ববিদ্যালয় কি স্কুল-কলেজৰ পৰীক্ষা পাছ কৰি যে নহয় আমি এই কথা কোৱা নাই। স্কুল, কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয় মনৰ উন্নতিৰ প্ৰধান সহায়, কিন্তু এই প্ৰধান সহায়ৰ বিনা সাহায্যতো মনৰ উন্নতি হ’ব পাৰে..যদিও সি টান কথা। ঘৰত বহিও মনৰ উন্নতি কৰা যায়। তাতকৈও, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰীক্ষা পাছ কৰি কৰাতকৈও, মনৰ উন্নতি হয় ভ্ৰমণৰ পৰা।”(বিলাতৰ চিঠি, জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱা, বাঁহী, ১ম বছৰ ২য় সংখ্যা,) জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱাই ‘বিলাতৰ চিঠি’ৰ যোগেদি বিলাতৰ শিক্ষা, সংস্কৃতি, সমাজ-ব্যৱস্থা আদিৰ সন্তোদ পঠিয়াই সমকালীন সময়ছোৱাৰ অসমীয়া মানুহৰ মনত জ্ঞানৰ

উন্মেষ ঘটাইছিল তথা ভ্ৰমণৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তোলাৰ প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। দেশ ভ্ৰমণৰ জৰিয়তে হোৱা লাভালাভৰ কথাও এই সাহিত্যকৃতিত উল্লেখ কৰা হৈছে।

‘বিলাতৰ চিঠি’ৰ উপৰি বাঁহীত অন্যান্য ভ্ৰমণ বিষয়ক লেখাও প্ৰকাশ পাইছিল। যেনে, বাঁহীত জ্ঞানানন্দ জগতীৰ ‘মণিপুৰ যাত্ৰা’ নামৰ ভ্ৰমণবিষয়ক লেখা ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ পাইছিল।

২.৯ জনজাতীয় অধ্যয়ন :

জনজাতীয় বা নৃতাত্ত্বিক অধ্যয়নতো বাঁহীয়ে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। আহোম, কলিতা, কৈৱৰ্ত, সোণোৱাল, খামতি, মিৰি, চিংফৌ আদি অসমৰ বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীক কেন্দ্ৰ কৰি লিখা বহু প্ৰবন্ধ বাঁহীত প্ৰকাশ পাইছিল। কাশীনাথ তালুকদাৰে বাঁহীৰ ১ম বছৰ ১১শ সংখ্যাৰপৰা ধাৰাবাহিকভাৱে লিখা প্ৰবন্ধ ‘আসামৰ কলিতা জাতি’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত কলিতা জাতিৰ ইতিবৃত্ত প্ৰকাশ পাইছে। কলিতা জাতিৰ মূল বিচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে ইয়াত কায়স্থ জাতিৰ বিষয়েও আলোচনা কৰিছে। বাঁহীত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশিত ‘সোণোৱাল জাতি’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত সোণোৱালসকলৰ বিষয়ে বিস্তৰ বিৱৰণ আছে। সেইদৰে প্ৰেমধৰ চলিহাৰ ‘চিংফৌ খামতিৰ বুৰঞ্জী’ আদি প্ৰবন্ধই জনজাতিৰ বিষয়ে জনাত সহায় কৰিছিল। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ ‘আহোম’ প্ৰবন্ধত আহোমসকলৰ গুৰি সম্পৰ্কে সবিশেষ বৰ্ণিত হৈছে।

২.১০ প্ৰবন্ধ সাহিত্য

১. ধৰ্ম :

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যলৈ বাঁহীৰ আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য দান হৈছে শংকৰদেৱৰ অধ্যয়নৰ পৃষ্ঠভূমি নিৰ্মাণ। এককথাত ক’বলৈ গ’লে বাঁহীয়ে মহাপুৰুষ শংকৰদেৱক পুনৰ সজীৱিত কৰি তোলে। ‘মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ বৈশিষ্ট্য’, ‘মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ হৰিনাম কীৰ্তন তত্ত্ব’, ‘শ্ৰীমন্ত শংকৰ প্ৰচাৰিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম’, ‘কুৰি শতিকাত শ্ৰীমন্ত শংকৰ’, ‘শংকৰী সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য’ আদি ‘বাঁহী’ত প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধই শ্ৰীমন্ত শংকৰ বিষয়ক এক সুস্থ চিন্তাধাৰাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰে। এককথাত ক’বলৈ গ’লে বাঁহীৰ জৰিয়তে মহাপুৰুষ শংকৰদেৱক জাতীয় গুৰুৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰাত সম্পাদক বেজবৰুৱাৰ কৃতিত্ব চিৰস্থায়ী। বাঁহীত প্ৰকাশ পোৱা বেজবৰুৱাৰ ‘কৃষ্ণকথা’, ‘তত্ত্বকথা’ আদি গভীৰ জ্ঞান আৰু চিন্তাযুক্ত প্ৰবন্ধাবলীয়ে বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ বিভিন্ন দিশ পোহৰলৈ আনে।

২. ৰাজনীতি :

বাঁহীত ৰাজনীতি বিষয়ক প্ৰবন্ধও প্ৰকাশ পাইছিল। ‘এদিনীয়া শাসন’, ‘অৰাষ্ট্ৰবাদ’, ‘অৰ্থনৈতিক অৰাষ্ট্ৰবাদ’ আদি ৰাজনীতি বিষয়ক প্ৰবন্ধ প্ৰকাশৰ জৰিয়তে ‘বাঁহী’য়ে এই দিশটোলৈ অৱিহণা আগবঢ়াইছিল।

৩. ব্যক্তি আৰু ব্যক্তিত্ব :

‘বাঁহী’ত বিভিন্ন বৰেণ্য ব্যক্তিৰ ব্যক্তিত্বৰ কথা প্ৰকাশ পাইছিল। আনন্দৰাম বৰুৱা, হৰিবিলাস

আগৰৱালা, দামোদৰদেৱ, কনকলাল বৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আদিৰ দৰে অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতি-সাহিত্যলৈ বৰঙণি আগবঢ়োৱা ব্যক্তিসকলৰ ব্যক্তিত্বৰ কথা 'বাঁহী'য়ে প্ৰকাশ কৰিছিল। ইয়াৰ জৰিয়তে বাঁহীয়ে জনসাধাৰণৰ মনত প্ৰেৰণাৰ সঞ্চাৰ কৰিছিল আৰু আদৰ্শৰ বীজ ৰোপন কৰিছিল।

এইবোৰৰ বাহিৰেও বাঁহীৰ পাতত অন্যান্য মূল্যবান প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল। 'অসমীয়া সাহিত্যত আজান ফকিৰৰ প্ৰতিভা', 'বেজবৰুৱাৰ সাহিত্য প্ৰতিভা', 'জ্যোতিপ্ৰকাশ', 'আধুনিক সাহিত্যত বুদ্ধিশক্তিৰ অগ্নিপ্ৰয়োগ', 'অসমীয়া গীতা', 'শংকৰদেৱৰ ৰচনাৱলীত সৌন্দৰ্য-প্ৰকাশ', 'ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কাব্য আৰু কাব্যতত্ত্ব', 'বৰগীত', 'মোৰ মাতৃমুখ দৰ্শন' আদি বাঁহীত প্ৰকাশিত সাহিত্য বিষয়ক প্ৰবন্ধৰ মূল্য আজিও স্নান হোৱা নাই। তেনেদৰে সংস্কৃতি, বুৰঞ্জী, ধৰ্ম, দৰ্শন আদি সকলো বিভাগতে 'বাঁহী'য়ে অৱদান আগবঢ়াইছিল। বাঁহীয়ে এহাতে যেনেকৈ সাহিত্যৰ জৰিয়তে মানসিক শ্ৰীবৃদ্ধি ঘটাইছিল, আনহাতে বিজ্ঞান-স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় ৰচনাৰ প্ৰকাশৰ জৰিয়তে শাৰীৰিক সুস্থতাৰ প্ৰতিও উপদেশ-পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল। তদুপৰি সেই সময়ত কানিৰ গ্ৰাসত পৰি জুৰুলা হোৱা অসমীয়া সমাজখনক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ 'বাঁহী'য়ে 'কানিৰ প্ৰতিকাৰ' শীৰ্ষক বিজ্ঞাপনো প্ৰচাৰ কৰিছিল। অৰ্থাৎ সমাজ-সংস্কাৰৰ দিশতো 'বাঁহী'য়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল।

৩.০ নতুন লেখক সৃষ্টিত 'বাঁহী'ৰ অৱদান

অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ বাঁহীয়ে বিশেষ অৱদান আগবঢ়োৱাৰ সমান্তৰালভাৱে এচাম নতুন লেখক সৃষ্টিতো বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়াইছিল। বাঁহীয়ে ভাষা-সাহিত্যৰ ভঁৰাল ওপচাই পেলাবলৈ কেৱল এচাম মাত্ৰ লিখকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰি নতুন লেখক সৃষ্টিৰ প্ৰতিও বিশেষ দায়িত্বশীল আছিল। প্ৰবীন-নবীন সকলো লিখকৰ বাবেই বাঁহীৰ দুৱাৰ আছিল সদায় উন্মুখ। বিশেষকৈ নতুন লিখকক 'বাঁহী'ৰ পাতত আত্মপ্ৰকাশৰ সুবিধা দি এচাম পৈণত আৰু আত্মপ্ৰত্যয়শীল লিখকৰ সৃষ্টি কৰাত বাঁহীয়ে যথেষ্ট গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। বাঁহীত সন্নিবিষ্ট বিজ্ঞাপনতে ইয়াৰ উল্লেখ আছে—“ন লেখাৰুসকললৈ 'বাঁহী'ৰ দুৱাৰ সদায় মুকলি। লিখকসমাজ গঢ়ি তোলাটোৱেই বাঁহীৰ গৌৰৱ।” কেতিয়াবা ন-লিখকৰ লিখনী 'বাঁহী'ত প্ৰকাশ নাপালে সম্পাদক বেজবৰুৱা ভাবুকিৰো সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছিল। মুঠৰ ওপৰত ন-পুৰণি লেখকৰ সমাহাৰেৰে 'বাঁহী'য়ে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ উত্তৰণত অনন্য ভূমিকা লৈছিল।

৩.১ মহিলা লেখকৰ উত্থানত বাঁহীৰ ভূমিকা :

বাঁহীয়ে নাৰী জাতিৰ উন্নতিৰ প্ৰচেষ্টাত ব্ৰতী হৈ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ মজিয়ালৈ তেওঁলোকক উলিয়াই আনিছিল। প্ৰজ্ঞাসুন্দৰী দেৱী, ৰত্না দেৱী, অন্নদাদেৱী বৰকটকী, আজলীতৰা নেওগ, লক্ষ্মীপ্ৰিয়া দাস, ৰত্নাৱলী দেৱী, বসন্তলতা হাজৰিকা, স্নেহলতা ভট্টাচাৰ্য, চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানী আদি লেখিকাসকলৰ প্ৰতিভা বিকাশত বাঁহীয়ে সহায় কৰিছিল। ক'ব পাৰি যে 'বাঁহী'য়ে মহিলা লেখকৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ ভূমিকা লৈছিল।

৩.০ উপসংহাৰ

আলোচনী-সংবাদ-পত্ৰই সকলো দেশতে ভাষা-সাহিত্যৰ যুগমীয়া প্ৰচাৰ আৰু প্ৰতিষ্ঠাত অৰিহণা যোগাই আহিছে। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধিতো আলোচনীয়ে যুগান্তকাৰী ভূমিকা পালন কৰা দেখা যায়। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটি নিৰ্মাণত বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়োৱা দুই-এক আলোচনীৰ নামেৰে কোনো কোনো আলোচকে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ যুগ নিৰ্মাণ কৰাও দেখা গৈছে। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত 'বাঁহী' আলোচনীৰ ভূমিকা সম্পৰ্কীয় আলোচনাৰপৰা দেখা যায় যে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ আটাইবোৰ দিশকে বাঁহীয়ে সমৃদ্ধ কৰিছিল। নতুন লেখক সৃষ্টিৰ প্ৰতি বাঁহীয়ে বিশেষ গুৰুত্ব দিছিল। প্ৰবীণ-নবীন সকলো লেখকৰ বাবেই বাঁহীৰ দুৱাৰ উন্মুখ আছিল। বিশেষকৈ নতুন লেখকক বাঁহীৰ পাতত আত্মপ্ৰকাশৰ সুবিধা দি এচাম পৈণত আৰু আত্মনিৰ্ভৰশীল লেখকৰ সৃষ্টি কৰাত বাঁহীয়ে যথেষ্ট গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। নতুন লেখক সৃষ্টিৰ লগতে আধুনিক অসমীয়া ভাষাই এটা শুদ্ধ ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বাঁহীয়ে বিশেষ উদগনি আগবঢ়াইছিল। গল্প, কবিতা, উপন্যাস আদি সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ প্ৰকাশেৰে 'বাঁহী'য়ে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যক এক সবল ৰূপ দিয়ে। বাঁহীত প্ৰকাশিত সাহিত্যসমূহে কেৱল পাঠকক মনোৰঞ্জনই প্ৰদান কৰা নাছিল, সামাজিক নৈতিকতাৰ আদৰ্শও দাঙি ধৰিছিল। কেৱল সৃষ্টিশীল ৰচনা প্ৰকাশতে 'বাঁহী'য়ে গুৰুত্ব দিয়া নাছিল, অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ সংগ্ৰহ আৰু সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰতো বাঁহীয়ে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। তদুপৰি বিভিন্ন বিদেশী গল্প, কবিতাৰ অসমীয়া অনুবাদ প্ৰকাশেৰে অসমীয়া পাঠকক বিশ্বসাহিত্যৰ সৈতে পৰিচয় কৰোঁৱাতো বাঁহীয়ে বিশেষ ভূমিকা পালন কৰিছিল। □

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

গোস্বামী, যতীন্দ্ৰনাথ (সংক.) : বাঁহী, প্ৰথম খণ্ড (প্ৰথম বছৰ আৰু দ্বিতীয় বছৰ), অসম সাহিত্য সভা, প্ৰথম প্ৰকাশ, জানুৱাৰী, ২০০১

ডেকা, নমিতা(সম্পা.) : বাঁহীৰ পাতত চিত্ৰৰ ৰেঙণি

তামূলী, লক্ষ্মীনাথ (সংক. আৰু সম্পা.) : বাঁহী, গুৱাহাটী-০২১, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, প্ৰথম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ২০০৫

শইকীয়া, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ (সম্পা.) : অসমৰ বাতৰি কাকত-আলোচনীৰ ডেৰশ বছৰীয়া ইতিহাস, গুৱাহাটী, অসমৰ বাতৰি কাকতৰ ডেৰশ বছৰীয়া জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৮ চন

গৱেষণা গ্ৰন্থ :

গগৈ, য়াছিংফা : আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত 'বাঁহী' আলোচনীৰ ভূমিকা, অসমীয়া বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, ২০০৯-১০ বৰ্ষ

বৰুৱা, জুনমণি : অসমত ভাষাতাত্ত্বিক চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰথম পৰ্ব আৰু অসমীয়া আলোচনী (অৰুণোদই, আসাম-বন্ধু, জোনাকী, উষা আৰু বাঁহী আলোচনীৰ বিশেষ উল্লেখৰে), অসমীয়া বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, ২০০৯-১০ বৰ্ষ

XXX

ENGLISH

Women Empowerment: The Gandhian Model

Mr. Champha Wangsu

***Abstract:** Today empowerment of women can be considered as most burning issue in most of the societies of the world. Though, they constitute almost half of the population of society, they are deprived of basic rights and liberties in their every spheres of life. It is mainly due to the patriarchal oriented social customs, traditions, norms and values prevailed in society since time immemorial. In the context of India too, there were many examples of such social customs and rules in form of widowhood, the Purdah system, dowry, child marriage, witch hunting. Such kind of irrational social custom and traditions can be considered as major obstacles in the way of empowerment of women in society. It can be argued that women empowerment and total development of nation or society can never be sustained without eradication of such social wrong committed against them. In this regard, the Gandhi's doctrines relating women's rights and empowerment are highly relevant today. In view of Gandhi, although he had great respect for the traditions of the country but realized that certain custom and traditions of the Indian society was*

The writer is an Assistant Prof., Dept. of Political Science

Dikhowmukh College, Moglow, Sibsagar

E-mail ID : chamwang23@gmail.com

ABHIGYAN||45

anti-ethical to the spirit of development of the women of the nation. He quoted that “If I was born as women, I would raise in rebellion against any pretension on the parts of man that women is born to be his plaything. Gandhi also opined that “Womanhood is not restricted to the kitchen, only when woman is liberated of the kitchen that her true spirit may be discovered.” So Gandhi argues that only through spreading education, employment opportunities and changing in social structure can promote women empowerment in society. The present study has been made an attempt to analyse the Gandhian philosophy and its relevancy relating to empowerment of women. The study is primarily based on secondary sources of data collected from autobiography, books, journals, pamphlets and newspapers.

Key Word s: *Women, Empowerment, Gandhian Philosophy.*

1. Introduction:

The empowerment of women is vital to the process of development of any nation or country as whole. According to Sen and Batliwala “Empowerment is the process of enabling or authorizing individual to think, take action and control work in an autonomous way. It is the process by which one can gain control over one’s destiny and the circumstances of one’s lives. Empowerment includes control over resources (physical human, intellectual and financial) and over ideology (belief, values and attributes) According to Human Development in South Asia “Women empowerment is a change in the context of a women’s life which enables her increased capacity for leading a fulfilling human life”. The program of action of the international conference on population and development stresses that the empowerment and autonomy of women and improvement of their political, social, economical and health status is both a highly important end in itself and necessary for sustainable human development.¹ However, it is observed that though womenfolk constitute almost half of the population of the country, they are often subjected to be oppressed and exploitation and deprived of their basic rights and liberties in life. It is mainly due to the patriarchal oriented social customs, traditions, norms and values prevailed in society since time immemorial. In the context of India, especially after Vedic period, with the advent of foreign rulers, the status of women was gradually started to decline by imposing certain

kinds of social restrictions on women in form of the Sati, the Child marriage, the *Purdah*, the *Devadasi*, the *Jauhar* and Widowhood system. Even today, such kind of irrational practices against womenfolk in society are prevailing in different forms in society. For example dowry death, witch hunting, triple *talaq*, veil system and so on. Of course, during the last part of the 19th century, some social reformers like Raja Rammohan Roy, Swami Dayananda Swaraswati, Iswar Chandra Vidyasagarh etc. played a crucial role in terms of eradicating such kind of social evil practices against women and succeeded to the some extent. During 20th century, Gandhi as a major social and political reformer who also played a vital role in attempting to eradicate the social wrongdoings committed against the womenfolk of the country.

As he believed that society can develop rapidly if it takes all section of the people together into its fold irrespective of rich and poor, high and low and both men and women as well. In this regard, his concept of *Sarvodaya* is very much relevant which implies good of all, service to all and welfare to all. He laid more emphasis on three factors such education, employment opportunities and changing in social structure that promote the empowerment of women.

2. Objectives of the study:

The present study has made an attempt to analyse and highlight the importance of Gandhi's views and ideas relating to the empowerment of women.

3. Methodology:

To this study, analytical methodology is applied and the views or ideas expressed by Gandhi in his autobiography, books, pamphlets and other writers who wrote on Gandhian Philosophy have been analyzed and discussed in this present study. The study is based on both primary and secondary sources of data which are collected from books, journal, magazine and newspapers.

4. Result and Discussion:

Gandhian Approach to women empowerment:

Gandhi is universally known as the most renowned theorist, philosopher and also the practitioner of non-violence, truth, love, peace, tolerance and freedom. He was concerned with equal upliftment of poor deprived and the downtrodden section of society. Especially

his views or ideas regarding the empowerment of marginalized women section are very much relevant today. He visualized a great role for women in eradicating the social evil wrongdoings against women. During the time of independence movement, he encouraged the women to actively participate in the movement, to work concerning purity of life, removal of untouchability, propagation of *Khadi*, communal harmony and *Swadeshi*. He was of the opinion that women were the embodiment with qualities of sacrifice, silent suffering, humility faith and knowledge. These were the qualities he expected for his *Satyagraha* movement and Ahimsa.

In Gandhis's words, "To call women the weaker sex is a libel, it is man's injustice to women". For Gandhi women were not dolls or toys in the hand of men neither their competitors. According to him "Intellectually, mentally and spiritually women is equivalent to a male counterpart and he can participate in nation building process."² Gandhi also opined that "Womanhood is not restricted to the kitchen, only when woman is liberated of the kitchen that her true spirit may be discovered."

In view of Gandhi, for the sake of total development of the country or nation, proper development of women section is most important aspect. He encouraged both men and women to abolish those irrational social practices and restrictions which posed a great threat to the empowerment of women. Instead of that Gandhi argues that women should be provided education, employment opportunities as well as changing in social structure that can promote the empowerment women in society.³ These factors are discussed as below.

4.1. (A) Changing in social structure:

As Gandhi said changing in social structure is one of the important factors to liberate women in society. It is observed that women are more subjected to be oppressed and exploitation in society due to patriarchal oriented social custom, tradition, norms and values. At present time also we have seen that the government of India has taken adequate constitutional and legal measures to protect and provide basic rights and freedom for women, but to the some extent some social custom and traditions often posed as great obstacle in the way enjoying basic rights and freedom as enjoyed by male counterpart. It

is evident that a number of witch hunting, dowry death cases are increasing, veil system, restriction for entry into *Masjid*, *Mandir* are still practising in Assam and other parts of India. It is also to be noted that in Nagaland women are still being deprived of active participation in local administration due constitutionally vested especial power to Naga society to maintain their customary law and procedure, administration of civil and criminal justice involving decision according to Naga customary law etc. These provisions are provided by the constitution of India under article 371(A).⁴ So some civil society's organization of Nagaland especially Naga Mothers' Association has been playing a vital role against such provisions and to change of such Naga custom and law as to enjoy equal rights and to participate by women in various civil and judicial administration process.

In this regard, Gandhi's views and ideas are very much relevant today. Mahatma Gandhi said that women have been suppressed under social custom and law for which man was responsible and in the shaping of which she had no hand. In view of Gandhi, although he had great respect for the traditions of the country but realized that certain custom and traditions of the Indian society was anti-ethical to the spirit of development of the women of the nation. Women have equal mental abilities as that of men and equal right to freedom. He argued that there must be mutual cooperation and consultation between men and women in terms of framing social rules and conduct. He also asserted that the blemishes referred represented in the *Manusmriti* should be removed and encouraged every Indian men and women must to read *Manusmriti* to know what great damage it has done to women and Indian society.⁵ From such discussion it is understood that Gandhi was ardent supporter of women's liberation and empowerment in society which is much important aspect of overall development of nation.

4.1. (B). Education and women empowerment:

As said by Gandhi, education can be considered as most potent tool in the emancipation and empowerment of women. Generally education enables women not only to more acquire knowledge and ideas about the outside of the world but also to get status, self reliance, courage and inner strength to face challenges, to procure job, supplement the

income of family and to attain the social status. Moreover, educated women can play an equally crucial role as men counterpart in terms of nation building.

So, Gandhiji also thought of spreading education among womenfolk to realize their inborn tendencies and capacities and to stand against all kinds of discriminations, oppression and exploitation in the way of life. He believed that education can help in transforming the socio- economic structure that directly or indirectly affects the life of womenfolk. Now-a-days the role of government and other stakeholders in case of promoting women education is very crucial. The government has also adopted plan, schemes and policies for women education and women empowerment as whole. The present ruling government has introduced of new scheme “*Beti Bachao, Beti Padhao*” for survival, protection and education of girl child is really praiseworthy in this regard.

4.1. (C). Employment opportunities to women:

It is observed that lack of employment opportunities and economic constraints is also very much crucial factor that responsible for backwardness of women in society. As far as the economic emancipation of women was concerned Gandhi felt that female folk could be engaged in the cottage and small scale industries of the village such as spinning, broom, basket and rope making and oil processing so that the rural women can supported to the family income. Now-a-days, the government has more encouraged through facilitating Micro Finance system to boost the economic empowerment of women in the country.

5. Conclusion:

From above discussion, it is understood that Gandhi attempted to eradicate the social wrongdoing against women in society through ages. His view and ideas relating to the empowerment of women is much relevant in present time. As Gandhi viewed, women empowerment can never be attained unless our patriarchal social structure is altered. It seen that women are constitute almost half of the population of the society, but their participation in socio-economic and political arenas are not sufficient. To develop or empower them in society, there is need to be changed of social attitude and mentality

towards women and girls, spread of education, creating of awareness about their rights and freedom, employment opportunities, positive role of media, strict vigilant of women's organizations, strict enforcement of laws and acts relating to women's plight. Last but not least, it can be argued that being an Indian Citizen it is our fundamental duties to develop scientific temper and renounce the practice of derogatory to dignity of women in society. □

Footnotes :

- 1 UNFPA (2007): "Guidelines on Women Empowerment", <http://www.un.org/popin/unfpa/taskforce/guide/iatfwemp.gdl.html>.
- 2 Barman, P (Jan. 2013); 'Gandhi and his vision for women empowerment', *IJCAES Special issue on Basic, Applied and Social Science*, Vol. III.
- 3 Ibid.
- 4 The Constitution of India (As amended by the 92nd amendment act, 19920). pp-197.
- 5 Manusmriti translated by George Buhler, www.sacredtext.com.

Reference:

1. Nandela, K (June, 2015); 'Gandhi & Women's Empowerment', *Interdisciplinary, multidisciplinary and multi-cultural journal*, Vol-4, Issue-1.
2. Padmavathi, P.R. (Oct.-Dec. 2014); 'The Gandhian Approach Towards Women Empowerment', *International Journal Academic Research*, Vol. 1, Issue3 – (3).
3. Barman, P (Jan. 2013); 'Gandhi and his vision for women empowerment', *IJCAES Special issue on Basic, Applied and Social Science*, Vol. III.
4. Ramchiary, A (Nov-Dec, 2013); 'Gandhian Concept of Truth and Non-Violence', *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 18, issue-4, pp. 67-69.
5. Kumar, A & Vijayalashmi (Jan, 2016); 'Relevance of Gandhian Philosophy in the 21st Century', *International Journal of Research in Engineering, IT and Social Science*, Vol. 6, Issue 01. www.indusedu.org.
6. The Hindu-Relevance of Mahatma Gandhi, 7th Dec. 2010.
7. Manusmriti translated by George Buhler, www.sacredtext.com.
8. Baby, K (March, 2015): 'Education for Empowerment', *Kurukshetra-A Journal of Rural Development*, Vol. 63, pp-18-23.
9. The Constitution of India (As amended by the 92nd amendment act, 19920). Pp- 197.
10. Basu, D. D (2002): 'Introduction to the Constitution of India', Lexis Nexis Publication, Nagpur.
11. Hind Swaraj by Mahatma Gnadhi.

xxx

Uses of Tobacco and Alcohol among Slum dwellers : A Study on Three Towns of Assam

Dr. Pallabi Devi

Abstract:

Tobacco and alcohol, the two leading factors are correlated with health hazards in slum areas. The present study is based on uses of tobacco and alcohol (intoxicating items) among slum dwellers in urban areas. The word intoxicating items are mostly directed to tobacco products and alcohol consumption. The objectives of the study were to examine the uses of different kind of tobacco products and the factors associated with act of dwellers deviant activities in slum areas. The three towns of Dibrugarh, Jorhat and Tinsukia

Note:

For the purpose of present study the words are used as (called as operational definition) :

Ever user: Respondents who have consumed tobacco and alcohol even once in their life.

Current user: Respondents who have consumed tobacco and alcohol even every day in their life (it is applicable only field survey time).

Never user: Respondents who have never consumed tobacco and alcohol even once in their life.

*The Writer is an Assistant Professor, Department of Sociology,
Dikhowmukh College, Moglow, Sibsagar
E-mail ID : pallabidevi91@gmail.com*

slums area under municipality board has purposively selected for the study. All the information were collected either from the head of the household or from a responsible adult member. Data was collected through in-depth interview of at least two to four key informers and some case study about the respondent's problems through the use of intoxicating items.

Keywords : Slum, Alcohol, Tobacco

1.0. Introduction :

Slum dwellers are playing an important role in city life. Most of slum areas are resided with inner city forum and outskirts of the city. The positive and negative contribution would be negotiated with the slum formation history. **Thakur (1987)** has analyzed that slums are temporally settlements and who are not accumulated by expensive rented house. Therefore, they have moved in one to another living place. He has also discussed the movement of the dwellers. In that movement pattern of dwellers, Turner has defined three types like the early transition, mid transition and late transition.

In the developing country like India, over the years the slums have emerged as an integral such as controversial and almost unavoidable forms of urban morphology. As it has been observed that over the years some deviant activities led by the slum's environment. Consequently, such type of activities has provoked with some criminal behavior and creates some criminals in those areas and these activities tackle the problems of slum and their urban environment.

One of the prominent Chicago Sociologist Zorbaugh, has illustrated the disintegration and disorganization would be visible in the slums. Due to prostitute, criminal and out-laws are created slums conflict of people to people. **(Singh.et.al.2008)** studied the slums of Mumbai and substance use among of them. They have finalized that the high use of substance and alcohol men become more effected HIV/AIDS and such diseases. On the other hand, some types of cities, people have demanded that alcohol use is a tradition, but alcohol abuse is a health problem. Due to incidence of health, most of the urban developing countries the morbidity and mortality rate is also increased. Use of tobacco and consumption of beddi/ cigarette, pan and gutkha is mostly addictive in nature and dangerous for health. Mumbai slum dwellers were highly consuming tobacco and other intoxicating items. Men

and women both have used intoxicating items. About 250 million women in the world are daily smokers. About 22% of women in developed countries used smoke tobacco.

2.0. Field and Methodology:

This study is carried out in three towns of Upper Assam, under Dibrugarh, Jorhat and Tinsukia municipality board. Under these towns, nine slums were purposively selected from notified and non-notified area. Each household from one adult member is selected for the study. Therefore 5% of respondents from each slum household have been selected and sum total 321. In the present study qualitative and quantitative methods have been used. For the collection of data both primary and secondary sources were being used. Primary sources of data comprised of interview schedule, focus group discussion, and snowball sampling and observation method. Secondary sources of data were consisting of various sources of books, municipality records, articles and so on.

The study has emphasized on both male and female. From the collection of data 164 (51.09%) respondents are female and 157 (49%) belongs to male. (For the purpose of the study social evils also applied through the augmented social problems of slums. It has referred to some kind of deviant activities after the tobacco users, high use of alcohol creates over-crowding and promote such wife battering).

For the classification and analysis of data, SPSS for windows trial version 20 comprising of frequency and cross tabulation and chart has been used in the study.

2.1. Objectives:

1. To explain the uses of tobacco and other intoxicating items among of slum dwellers.
2. To analyzed the factors responsible for deviant activities through the high use of intoxicating items.

3.0. Analysis and Findings

3.1. Uses of Tobacco:

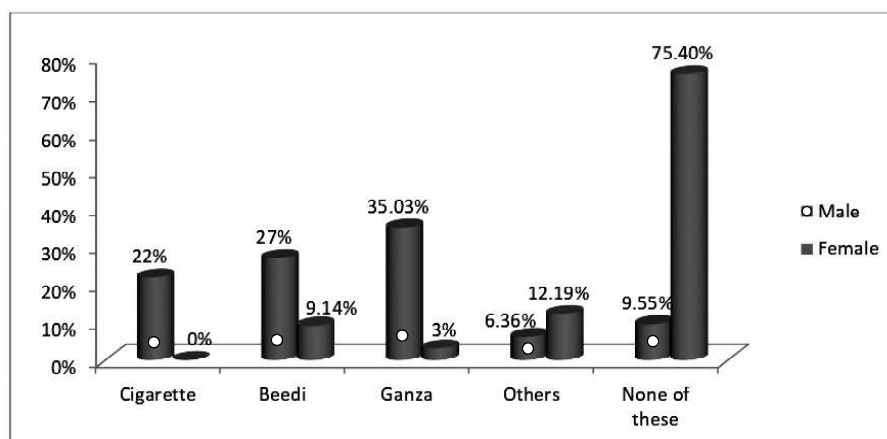
Tobacco consumption among the slum dwellers in urban slum is an emerging public health issue and over the years control of tobacco epidemic has become a major challenge

towards our society. Adolescence of today's era consume tobacco in a very high proportion. Another study in context of Assam reveals that the use of tobacco among school going adolescence is 26.5% which was much higher than the present study (Das, et.al 2017)

Throughout the world, 8 million people are killed each year due to the consumption of tobacco products. More than 7 million deaths are the result of direct use tobacco; while around 1.2 million people die of being non-smokers being exposed to second hand smoke (Mackay& Erikson, 2002).

Tobacco is of two types-Smoking form and smoke less form. Cigarette is the most common smoking product worldwide. Cigarette producing companies are always hazardous to our health in an environment, but people still consume cigarette. The addiction of bhang and ganga and other smoking products also hampers one's health. Smokeless tobacco products like gutkha, pan-masala, khaini and other traditional is highly addictive and damaging to health. It contains many cancer-causing toxins and its use increases the risk of cancers in head, neck, throat and various dental problems. The smokeless and smoking tobacco items by both male and female in slums is discussed in the following figure.

Figure 1 : Percentage wise distribution of respondent's current user according to smoking forms of tobacco both male and female

Sources: Primary

Figure 1 describes the intake of smoking and intoxicating items among the slum dwellers in the selected slums. It is seen that in the slums of all the three selected towns, the percent-

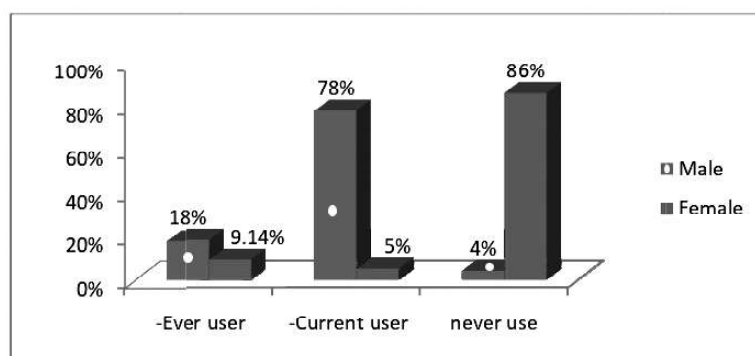
age of male consumers of cigarette are 22% and 27%. 9.14 percent of female. Beedi users male are 27 percent where male and 9.14 percent of female user. Remaining 3 percent of ganza users are female and 35.03 percent are male. 75.40 percent of total female (164 respondents) have not used any smoking form of tobacco.

3.1. Alcohol consumption among slum dwellers

Consumption of alcohol is a primary necessity of the society and a way to get relief from mental and physical stress. But high alcohol consumption sometimes creates common problems in our society as well. However, it depends on the pattern of drinking and the amount of alcohol consumed by the body. Without proper observation and experiment, drinking patterns could not be identified and at the very outset the quantity of alcohol is also a major factor to assess the drunkards. So, he or she may be a drunkard but it depends on how many times they drink, in what quantity and the time gap within each time they drink.

In regard to alcohol consumption, a large group of population confronts different health issues in the developing Countries as well as in developed. (Ghosh, et.al.2012) discusses the consumption of alcohol among the slum dwellers of Calcutta. They have clearly announced that chronic diseases like cancer, social consequences such as accidents, workplace issues, family related problems and domestic violence are highly dominated by

Figure 2 : Percentage wise distribution of alcohol use both male and female

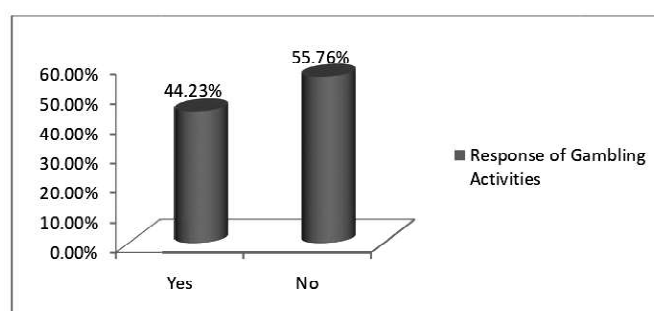

Sources: Primary alcohol consumption. Adult people and youth are mostly harmed by the high use of alcohol. While for the people those are used to it; alcohol has become their basic need. Eventually,

it frequently harms the family and society. On the other hand, alcohol abuse is the man killer in India. The present study claims that alcohol is the main problems in slums as the slum dwellers consume the high amount of alcohol items.

From the above figure it has been seen the alcohol users among of slum dwellers in urban environment. 78% of dwellers are male current alcohol user and only 5% of dwellers are female.

Figure3: Percentage wise response of gambling activities

Source : Primary

Figure 3 depicted the nine selected slums, dwellers total percentage of response of the gambling work. 44.23% of dwellers are associated with this activity. 55.76% of dwellers have not involved with this activity.

Present study found that after use of alcohol, dwellers are so violent and behavior is not good, and create hazard environment. Due to uses of alcohol and tobacco items create such types of deviant activities in that environment respectively. Gambling is one of them, in such area's gamblers are hampers to the local people and present study observed that many slum dwellers have used khaini and cigarette in that place. Therefore, the gambling is not a profession; it is the way to interact on other deviant activities. Present study also found that most of the grocery's sale alcohol at cheap price. But other dwellers who have not involved this kind of behavior, they were against to the selling of alcohol.

One of the important factors responsible for the high consume of alcohol and tobacco is illiteracy. Many dwellers did not know about the consequence of their economic background for the uses of intoxicating items. Secondly school drop-out children. After dropping out some of them have engaged with parent's occupation, some are with beggary

occupation, particularly girls were forced to get married and some of them have associated with planning and interaction with for deviant activities and act as criminal behavior with known criminals. Therefore, the theft and pick-pocketing are increased day by day in main town. Thirdly poor economic background, many of them engaged with daily wage earner and their monthly income level is below 5000. But they are not responsible for society and family, though they have consumed daily the intoxicating products. Fourthly lack of recreational facilities is also an important factor. After working the whole day, they have no leisure time and are not interested to solve the problems of family. So, to relieve from the stress (45%) of dwellers uses alcohol. Due to drunkard nature, they have used slang word and it hints to the lacking of family intimacy among of dwellers. Sometimes it leads to the broken family too. The present study observed that some of cases in that particular matter. Sometimes violence takes private therefore it is difficult to assist the victims. Wife battering since it occurs within the family and is treated as a private matter. There are several cases of wife battering due to abuse of alcohol and such deviant behavior. Two such cases are below as illustrations:

One of the dwellers from Dibrugarh slums, aged 48 years migrated from Bihar. He was a rickshaw puller; he often consumes alcohol on daily basis; He is working as a casual wage earner and his wife becomes a maid servant. Along with his family, he harassed his wife both mentally and physically.

His wife stated that after marriage he was came to Assam and their accommodation was not good. Then they have to stay at rental house till today. At present their house rent is 1000 monthly, and their monthly income is below 5000. But the lack of space (one room) and without electricity they have adjusted from 10 years. Poor background and illiteracy are the main cause for that situation.

There is another case of Tinsukia, aged 20 years with 2 children. Her husband was working as a driver and had the habit of coming home drunkard every night. She has narrated her condition “I was finished my school education at class vii. My family was very poor and we are 4 girls and 3 boys. When I was 16 my parents forced me to get marriage. My husband is a drunkard and coming home very late. I spend all my time doing housework. He beats me if I consulted my daily activities after he had arrived home. He consumed alcohol most of the time. My husband does not allow me to come for health check-up; if I consulted this matter to others, he beats me.”

Conclusion:

From the above analysis and finding it can be concluded that with the use of alcohol and other intoxicating consumption lead to the many problems among the dweller life and their society. Present study observed that the high amount of slum dwellers are belongs to outskirts of the town and their socio-economic condition is not good, health status is not hygienic, economic status is low, educational status is not good, broken family are seen and many problems of their society. □

References :

- Das, N., Tasa, S., & Medhi, H. (2017). Pattern of tobacco use among adolescents in urban slums of Jorhat, Assam. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 4, 4232-4237.
- Desai, A., & Pillai, S. D. (1972). *A Profile of an Indian Slum*. Bombay: University of Bombay Publication.
- Desai, A.R and Pillai, D. S. (Ed.) (1970). *Slums and Urbanization*. Bombay: Popular Prakashan.
- Ghosh, S., Samanta, A., & Mukherjee, S. (2012). Patterns of Alcohol Consumption among Male Adults at a Slum in Kolkata, India. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 30, 73-82.
- Khan, H. M., Khan, A., Kramer, A., & Mori, M. (2009). Prevalence and correlates of smoking among urban adult men in Bangladesh: slum versus non slum comparison. *BMC Public Health*.
- Mackay, J., & Eriksen, M. (2002). *The tobacco atlas*. World Health Organization.
- Sharma, N., Anand, T., Grover, S., Kumar, A., Sing, M. M., & Ingle, G. K. (2018). Awareness about Anti-smoking related laws and legislation among general population in slum of Delhi, India. *Nicotine Tob Res*, 643-648.
- Singh, N. M., Joshi, N., & Kumar, R. (2014). Alcohol & Substance Use and Its Correlated Risk among Slum Dwellers of Mumbai City. *The International Journal of Humanities & Social Studies*, 2, 134-142.
- Rao, N. Ratna. (1990). *Social Organization in an Indian Slum*. New Delhi: Mittal Publications
- Scott, J., & Marshall, G (2009). *A Dictionary of Sociology*. New Delhi: Oxford University Press
- Souza, D. A. (Ed.). *Indian City (Poverty, Ecology and Urban Development)*. Calcutta: Monuهار Publications
- Upreti, H. (2004). *Urban Slums and Dimensions of Poverty*. Jaipur: Pointer Publications.
- Wiebe, P.D. (1975). *Social life in an Indian Slum*. Delhi: Vikas Publishing House.

xxx

Role of Social Research in Higher Education Institutions (HEI)

Dr. Erani Mohan

Abstract: Social research is an important part of knowledge gain. Social research introduces to study of social phenomena as well as social problems gain to new knowledge and verifying old facts. Higher education institutions contribute to a better future and rethinking of a particular phenomenon. The role of research in an academic institution is significant for its sustainability and development. It is an innovation of knowledge. In higher education institutions, the quality of research work promotes diverse knowledge behind the particular topic. Good social research is an extremely useful skill which helps in gathering knowledge, analyzing information, thinking critically and renovating the mind. The Higher Education Institution is important for developing human resources with social, economic, political and other aspects. The lack of an encouraging academic environment, libraries, and inadequate infrastructure is the dismal picture of research in higher education institutions. This study is based on secondary data. This study attempts to know the role of innovative social research in Higher Education Institutions as well as the challenges of HEI.

*The writer is an Assistant Professor, Department of Sociology,
Dikhowmukh College, Email Id : eranimohan99@gmail.com*

Keywords: Social Research, Higher Education Institutions, Prospects and challenges

Introduction :

Higher Education Institutions (HEI) comprises all post-secondary education, training and research guidance as education institutions. The universities, colleges are authorized as institutions of higher education in public and private level. The HEI are primarily nodal centers for academic research in India. The HEI helps student to engage not for latest developments and information in the subject but also inculcate research mind among the students which help them in their career.

Social research means scientific study of social problems, social phenomena to find out new things and verify the old things. Social research takes major role in understating of various concepts including idea and various aspects of human life. Researchers are study various issues and problem with scientific procedures. Social research help to find out hidden reality of society. Social researchers make scientific temperament for conducting of research study. Social science research is a systematic method to find, analyze, conceptualize of knowledge of particular phenomenon or social problems. It is logical understanding of social phenomenon.

According to P.V. Young characterizes, 'Social research as a scientific understanding which by means of logical methods, aim to discover new facts or old facts and to analyze their sequences, interrelationships, casual explanations and natural laws which govern them.

The assessment of Higher Education Institutions (HEIs) has a long history where the United States of America (USA) and the Europe have been pioneers. In the UK, the first research assessment exercise and transformed into a research excellence framework from 2008. (Mukhopadhyay, et.al. :2018)

In twenty first Century, the relationship between higher education institution and research added significance role to find out new fact and new data. Research is known as centers of learning part in higher education institution. The Higher Education Institution conducting research on systematic basis.

Academic Ranking of World Universities system starting from 2003, which has been presenting the world top universities annually based on a set of objective indicators and data. Global Higher Education Institution ranking agencies identify top universities with

academic quality and research work. Academic Ranking of World Universities (ARWU) mention four criteria about Global Higher Education Institution:

- i. Quality of Education
- ii. Quality of Faculty
- iii. Research Output
- iv. Per- capita performance

On the basis of ARWU ranking researchers are opine that the ranking systems give importance to research performance could lead to deleterious effects on institutional diversity and quality. (Mukhopadhyay, et.al. 2008)

Verillaud (2008) mention three trends are shaping education and research as a process:

- I. Increase in international mobility in tertiary education, which is giving rise to new modes of competition within higher education and research.
- II. Economic competition, which is now playing a key role in higher education and research, and
- III. Competition amongst academic and research institutions, which is impacting on their concentration, diversification and modernization.

Review of Literature:

Alemu, S.K. (2018), highlight importance of higher education system in Africa. This article importance on the University role and function to improve research-based activities.

Bleiklie, I and Powell, W.W, (2005) focus on universities as a part of production of knowledge in higher education institutions. The university is agent of transmission who help given productivity and efficiency of the knowledge to the students. The universities are taken role in knowledge production, knowledge generation and knowledge regimes. The research, science and technology are the major source in higher education institutions.

Delaney, A.M. (1997), explain the current roles of institutional research among diverse institution. This article highlights the implications of these roles for the education and training of institutional researchers and proposes how the institutional research prepare in higher education institutions.

Morris, B. (1967) explain the educational research and its importance. The educational research provides for planning of research activity. The educational research help to judgment of basic idea about different topic.

Mukhopadhyay, P., et.al. (2018) focus on use the ranking of HEI as a measure of quality. This study evaluates four Indian national ranking agency methodologies and proposes an alternative framework for the ranking of HEIs in India.

Teichler, U. (1999), explain the relationship between higher education and research. The aim of this article is focused the ways of mainstream research in industrialized societies. The relationship between higher education and research are predominant with each other. This article explains major problems and challenges of higher education institutions.

Verillaud, F (2008), explain new trend and fact of higher education and research in twenty first century. This article describes the impact of higher education system in globalization process. This article highlights the crucial role of technological sophistication and knowledge economy in international competition.

Objectives of the Study:

- i. To know the importance of social research in Higher Education Institutions
- ii. To know the role of innovative social research in Higher Education Institutions
- iii. Find out challenges of Higher Education Institutions.

Methodology :

This paper is totally based on descriptive method. This study based on secondary data. Data are collected from books, journal, and other recorded sources.

Analysis:

The role of research in an academic institution is significant for its sustainability and development. It is an innovation of knowledge. In higher education institutions, the quality of research work promotes diverse knowledge behind the particular topic. Good social research is an extremely useful skill which helps in gathering knowledge, analyzing

information, thinking critically and renovating the mind. The Higher Education Institution is important for developing human resources with social, economic, political and other aspects.

Role of Higher Education in Social Science Research:

i. Development of Human Resource: The Higher Education Institution help in development of human resource. The HEI helps to introduce new knowledge on different phenomena and problems of society. The social research help to get reform of human resource.

ii. Knowledge transformation: The social science research simply identifies as findings new data and verify the existing data. Therefore, the social research helps to gain new knowledge and transformation of human society.

iii. Civil society growth: An important research work helps to growth of new society. The social science research applies for gathering original data. It helps to find out actual and hidden knowledge of society.

iv. Scientific explanation: A social research is based on scientific temperament. Science is a method of approach to entire empirical world which help to systematic data any body of knowledge.

v. Reform gender discrimination: The higher education institution concern about equality of education between all students. Therefore, it helps in reform gender discrimination in society. The social research tries to find out reality of society. Therefore, researcher try to find out actual data with the method of verstehen.

The globalization process is deeper impact on higher education and social science research. In today's digital era, many academic institutions have gradually connected with one another to build global networks. The technological revolution, software, library information, innovative learning is the major roles impact on research. The global networks interconnected with students in global level. The INFLIBNET, SHODHGANGA, NICNET, OPNET, DELNET and other global network connected the students in different way. The University Grants Commission, New Delhi introduce Information and Library Network (INFLIBNET) Centre for involved modern university library in India for utilization

of information and sources. It helps to academicians and researcher to promote scholarly communication with information.

Role of higher education institution in new cycle of international mobility:

International student exchanges are new planning for higher education institution. This program identifies with encouraging the students to connect international level, common identity, contact with knowledge, experience, language and culture. The higher education institution gets opportunities to students through mobility of students. It helps in essence of knowledge production and transmission.

Role of Universities as an agent of Higher Education Institution engaged in the conduct of social research: Universities engage in research as part of their missions around learning and discovery. This, in turn, contributes directly and indirectly to their primary mission of teaching. Universities and colleges take research as part of their mission and vision. The scholarly activity included as a part in Social Science and Humanities. The applied research is main based found in this institution. As a broad concept the Universities are benefits from research programs. Active research is formulated timely to look out the actual realities of society. The universities are becomes known for its research in certain fields which connected the researcher, faculty and society. The positive vibrant of the research helps to define a university as “brand” in the national and international level.

The functions of Educational Institution included both public and private sector are different in different level. The higher education institution positively motives the students to connect societal nexus.

Educational Levels	Main Function
Pre-school Education	Education Care
Primary Education	Education
Secondary Education	Education
Higher Education	Education Research

Challenges of higher education and research:

- i. Increased inequalities between academic institutions.
- ii. Challenges in connection between research, teaching and economic growth.
- iii. Difficulties in assessing the quality of teaching and research products.
- iv. Difficulties in technological arrangement.
- v. Lack of uniformities between academic institutions.
- vi. Lack of an encouraging academic environment, libraries and inadequate infrastructure

Conclusion:

Higher Education Institution engage research as part of their missions. Research has always been an integral part HEI. The Higher Education Institution are primarily nodal centers for Academic Research in India. The Higher Education Institution help student to engage not for latest developments and original information in the subject but also inculcate research mind among the students which helps them in their career. □

Bibliography:

- Alemu, S.K (2018), The Meaning, Idea and History of University, Higher Education in Africa: A Brief Literature Review, *Fire: Forum for International Research in Education*, Vol.4
- Bleiklie, I and Powell, W.W (2005), Universities and the Production of Knowledge: Introduction, *Higher Education*, Vol-49
- Burton, R.C. (1997), The Modern Integration of Research Activities with Teaching and Learning, *The Journal of Higher Education*, Vol-68
- Chatterton, P and Goddard (2000), The Response of Higher Education Institutions to Regional Needs, *European Journal of Education*, Vol-35
- Delaney, A.M. (1997), The Role of Institutional Research in Higher Education: Enabling Researchers to Meet New Challenges, *Research in Higher Education*, Vol-38
- Gupta, D. and Gupta, N. (2012), Higher Education in India: Structure, Statistics and Challenges, *Journal of Education and Practice*, Vol-3
- Kanduri, S. and Suripedi R.K., A Study of Research in Higher Education Institutions: Challenges and Implications, *International Journal of Humanities, Arts and Social Sciences*

- Morris, B. (1967), The Role of Research in Education, *The Irish Journal of Education*, Vol-1
- Mukhopadhyay. P. et.al. (2018). Assessing the quality of Higher Education Institutions in India, *Current Science*, Vol-114
- Ross, A.M. (1973), The Role of Higher Education Institutions in National Development, *Higher Education*, Vol-2
- Teichler, U. (1999), Research on the Relationships between Higher Education and the World of Work: Past Achievements, Problems and New Challenges, *Higher Education*, Vol. 38, No.2
- Sheikh, Y.A (2017), Higher education in India: Challenges and Opportunities, *Journal of Education Practice*, Vol-4
- Verillaud, F and Verillaud, F (2008), Higher Education and Research: Trends and Challeges, *Policy Perspectives*, Vol.5, No.1

xxx

Development over Environment: a Critical analysis of India's Path towards Sustainable Development

Namrata Sen

Abstract :

The term development is very alluring both in case of individuals as well as in case of nation-states. Every country seeks development or growth and hence there is nothing wrong with having the urge to develop. It is the path chosen to materialize this objective that makes the issue of development both problematic and controversial. And a proper understanding of this aspect of development requires a holistic understanding of the crux of the matter. Accordingly this chapter begins with the paradoxical situation faced by the countries which came out of colonization or the developing and underdeveloped countries to focus more on development (which seems obvious given their economical plight) or opt for a more environment friendly or sustainable mode of development. It then moves on to discuss the debate between the developed North and the underdeveloped or the developing South on the issue of who contributed more to its degradation and who should volunteer to bear the greater responsibility. The chapter then focuses on the primary concern, that is,

*The Writer is an Assistant Professor, Department of Political Science,
Bilasipara College Email id: cottonnamratasen@gmail.com*

India by beginning with such instances where development seemed to overpower the ecological concern which ultimately led to widespread criticism and even protests. The chapter finally ends on a positive note focusing on the impressive efforts India is making so as to achieve sustainable development and thereby an environment friendly world.

Keywords :

Criticism, development, environment, movements, sustainable, India, anthropogenic

Introduction :

Anthropogenic interaction with environment is neither anything novel nor something artificial. This interaction and inter-relationship between nature and human beings is what sustains any living being on this planet. However, the problem started when this relationship become burdensome on the part of the environment as human beings started exploiting it to a level that it started showing signs of degradation. It is then that the issue of environmental protection and conservation started cropping up. In fact awareness regarding environment seems to be at least 5000 years old. It can be traced back to the ancient Indus Valley Civilization which back then started realizing the adverse affect that pollution was causing to human as well as to the Earth's health and resultantly practiced methods to mitigate the same. Again ancient Greek philosopher Plato, said the following about deforestation and the resulting soil erosion there, he said- "All the richer and the sifter parts have fallen away, and the mere skeleton of the land remains." Greek physician Hippocrates wrote a book entitled- "De aere, aquis et locis (Air, Waters, and Places)" which is considered to be the earliest academic work in Europe on "human ecology". These are but only a few excerpts of early environmental awareness. However, there is a stark difference in both the type and the intensity of these environmental issue in the earlier times as compared to the scientifically and technologically advanced modern times with a mammoth population. This population explosion and the resultant need to fulfill the demands of food, shelter and other basic necessities coupled with the need and the greed to achieve rapid economic growth by developed as well as developing countries alike has put indescribable pressure on nature leading to various made calamities on an enormous scale.

These and many other intricate reasons are responsible for the contemporary need to focus on such a mode of development that meets the genuine anthropogenic needs as well as be eco friendly in the long run and hence, the demand for “Sustainable Development”. However, it is easy said than done since various issues like political, economic, social etc both at the national and international level crop up in materializing such a mode of development and India is no exception. This chapter discusses these issues with particular reference to how it all started in India and the contemporary strands made by the government towards achieving sustainable development. It begins with the issue of “paradox” and “inequality” with respect to the developing and developed countries.

Statement of the problem:

The problem here is always to choose between the former and the later and take extremes rather than the middle path which even after so long has been difficult to achieve especially for the third-world countries like India to be particular which is the focus of this paper.

Objectives:

1. The first and foremost objective of the paper is to understand the word development as it has come to be known in the contemporary world.
2. To understand the dilemma faced by the countries of the South in choosing either development or environment.
3. To understand the crossroads of at which India was after independence regarding development.
4. To understand the North-South divide on matters of environment.
5. To take India’s efforts towards achieving sustainable development as a role model for other developing countries.

Scope and limitations:

The scope of the paper lies in the extensive research that has already been done in this field of study and ironically this very reason also stands as an obstacle or limitation in

conducting this study. Also because this paper depends entirely on secondary data there is limitation of personalization of the issue as well as accuracy of the facts and events.

Significance of the study:

The issue of development is an evergreen issue and something that is perpetual and so is environment and the nexus between the two. Its significance lies in this very issue and the fact that with time as the issue of global warming and resultant climate change is causing noticeable effects the importance of the matter increases manifold. As regards India which is the focal point of the paper, its ever increasing population and hence the increasing demand in every field makes it more difficult to carve out a road towards sustainable development.

Methodology:

This paper follows a mixed methodological approach comprising qualitative, descriptive and analytical methods to carry out the study. And accordingly the data is secondary and derived data from various authentic sources like book, websites and journal.

Plight of the third world or developing countries: a developmental dilemma

1.1 Meaning: Before understanding the developmental dilemma faced by the third world countries it is quintessential to know what the term “third world countries” stands for. In simple terminology, third world countries in modern times (since during Cold War the countries which joined neither sides and hence were neutral were generally referred to as third world countries) refer to those countries which are “poor or developing” (Team, 2021). These countries generally have certain common distinctive characteristics as compared to the other rich or developed countries- firstly, they are poverty stricken; secondly, these countries are characterized by instability both in the economic as well as political sphere and; thirdly, there is often a high rate of mortality in such countries. However, in the modern times it is generally preferable to use the words “developing” or “least developed” countries instead of “third world countries” on the ground that the use of such a term often lowers their importance in the international arena.

1.2 The developmental dilemma

The word dilemma refers to a situation where someone is at crossroads as to which path to take or which option to opt for. Third world or developing countries too were faced with similar dilemma as to prioritize rapid development or to opt for a more environment centric sustainable path. Given the fact that these countries are poverty stricken or poor, development (generally rapid economic growth) is their priority which is often believed can be achieved through intense industrialization or a more aggressive approach to development. And this approach has resulted in over exploitation of natural resources, pollution, deforestation etc. in short, environmental degradation. The dilemma before the developing or the least developed countries here is how to balance the dual goal of “development” and “environmental protection and conservation”. The reason being that environmental friendly or sustainable development though brings about a more perpetual and human friendly form of development, it requires time. Hence, may not be as quick in alleviating the problems faced by these developing countries, which at times require immediate solution and this causes what is referred here as the “development dilemma”.

1.3 India’s developmental approach immediately following independence

Like the other third world or underdeveloped countries India too was no exception. Coming out of almost a century long period of colonization Indian economy was in ruins struggling with deep rooted poverty, illiteracy, the trauma of partition and the fear of being captured by any other power and a situation of total anarchy. Hence, India had to plunge into such a mode of development, a road that can lead to “superfast” or “rapid” development economic growth and can lift the country out of poverty. Independent India was clear in its vision that this long struggled dream of Independence will be futile without achieving economic freedom. Hence, the main focus of development policy immediately following independence was “rapid industrialization”. This process of industrialization was sought to be fulfilled by focusing on “capital intensive” heavy industries. This approach or vision of development was clearly manifested in the “Five Years Plan (FYI)”. As regards India’s agricultural sector (the development of which is a prerequisite given that India is primarily

an agricultural economy), attempt was made to modernize it through the application of science and technology (Roffelsen, 2016).

A question of inequality: North-South divide

2.1. Meaning

Similar to the meaning of the first world and third world countries, global north refers to “countries in Europe, North America and the developed parts of Asia” (Dictionary) in short, it refers basically to the economically well to do and advanced countries while the global South refers to those “countries which are classified by the World Bank as low or middle income that are located in Africa, Asia, Oceania, Latin America and the Caribbean”. Hence, it too in common parlance refers to those underdeveloped or developing countries (Clarke, 2018).

2.2. The North-South debate on environment

This north-south divide here refers basically to the arguments given by both sides in their defence as to which side contributed more towards climate change in the past and hence who accordingly should take more responsibility in mitigating the same now. This debate comes to the fore in discussions about restrictions that should be applied by the countries so as cap the destructions caused by climate change. The argument put forward by the developed countries of the North is that the environment serves all irrespective of rich and poor and hence the responsibility of maintaining its health should also be borne by all. Another argument put forward by the global north is that countries belonging to the “Global South” lack proper environmental awareness, literacy, poverty, population which too contributes to pollution and thereby environmental degradation. Apart from this another argument is that the developing countries within the Global South like India are also contributing towards climate change through extensive industrialization etc. However, these very arguments are used by the Global South, arguing that though environment serves all it is the developed countries which have historically contributed more to climate change in their urge to development as industrialization originated there much ahead of when it did in the developing world. Again the argument regarding underdevelopment and poverty put

forward by the North is what the South is working to improve through industrialization. And that the developing and underdeveloped countries should “now” be given the chance to develop like the Global North countries did.

2.3 “Common but differentiated responsibilities”

The “North-South” debate discussed in the previous section has given rise to this principle of “Common but differentiated responsibilities (CBDR)”, which was given formal recognition in the year 1992 in the famous “Earth Summit” in Rio de Janeiro (Brazil). This principle recognizes the fact that though all countries irrespective of the “North” or “South” are responsible to do the needful for the upliftment of the environment yet this responsibility is not equal given the inequality in their contribution in the past to environmental degradation as well as the abilities of these countries to tackle the same.

3. Issues with the developmental approach to development in India: movements and protests

Issues with development leading to criticisms of government policies and protests and movements are nothing new and India too is no exception. This section discusses the beginning of discontent and then moves on to discuss some common complaints spanning most of the ecological movements in India.

As already mentioned, discontent over development from an ecological point of view is nothing new, but, there is a minute difference in place as compared to the West. In the West, it mainly arose out of the fear of nature being on the brink of destruction or animal species getting “endangered” etc. However, in India it arose mainly out of the anthropogenic instinct for survival.

In India it was not just an ecological struggle but one which combines issue of social justice with the need for sustainability. It was generally argued that the path that was followed for development was a double edged sword, harming both the poor and the environment in its entirety. Movements like Bishnoi (pre-independence period), Chipko (1973), Silent Valley (1978), Appiko (1983), Narmada Bachao (1985), Jungle Bachao Andolan (1982), etc., can be mentioned here. With the growing intensity and the persisting

nature of these movements they found mention in school textbooks as well as “college pedagogy”. Specialized courses on ecology started in Universities, these movements got coverage in media stories and journals (Guha, 2013).

Things started to change with the dawn of liberalization in India since the beginning of the 1990s. This period marked a shift from the state controlled economy to a free market economy. However, unexpectedly the proponents of this road to development scored an even greater attack on the environmental movements as a whole and also on the environmentalists and the leaders of these movements came under the radar of criticism. They were seen as obstacles in India’s path to development as they questioned how the path that has been adopted to achieve rapid economic growth or the quest “catching up with the West” was actually plundering India’s natural resources and ultimately degrading the environment (Guha, 2013).

The proponents of environment friendly mode of development in India question the fact that this “catching up with the West” needs to keep one thing in mind that unlike the colonial powers which had the opportunity to exploit resources from their colonies and use it for gearing up their process of industrialization while it was not the same for India. Again, though every environmental movement have their own specific criticism and discontent with the process of development, some recurring questions crops up. These include- “Before approving the rash of mining leases in Central India, or the large hydel projects being built in the high (and seismically fragile) Himalayas, had anyone systematically assessed their social and environment costs and benefits?” (Guha, 2013), Was proper Environmental Impact Assessment (EIA) of the developmental projects undertaken before approving these projects?, Were the opinions of the indigenous people or the people most likely to get directly affected by the projects taken into consideration? Has proper rehabilitation of the people displaced been actualized? Do the benefits of the developmental projects outweigh the disadvantages or is it the other way round? Was or is it not possible to opt for any other eco friendly alternative that will on one hand bring about development and also benefit humankind in the long run?

4. India's Efforts towards Sustainable Development

4.1. Meaning

Before understanding India's efforts towards attaining Sustainable Development, it is imperative to comprehend what is referred to as Sustainable Development. Sustainable Development refers to such a mode of development that meets the need of the present generation without plundering the same for the future generation. This form of development seeks to preserve nature for the future generation so that they too can utilize it to the fullest and have a safer and greener planet to live in. This idea of Sustainable Development got formal recognition in the "Earth Summit" held in Brazil in the year 1992. Then to further this aim of Sustainable Development, the "United Nations General assembly (UNGA)" adopted the "Sustainable Development Goals (SDGs) (2015-2030)" in the year 2015. These goals are 17 in number which includes- "no poverty, zero hunger, good health and well-being, quality education, gender equality, clean water and sanitation, affordable clean energy, decent work and economic growth, industry innovation and infrastructure, reduced inequalities, sustainable cities and communities, responsible consumption and production, climate action, life below water, life on land, peace, justice and strong institutions and partnerships (Goals).

4.2 Sustainable Development efforts taken in India

The need and importance of Sustainable Development is well known to everyone in the contemporary times and hence it has not been discussed in details in this chapter. Rather this chapter focuses on the strides made by India in achieving Sustainable Development.

In the year 2015 India together with 193 other countries committed towards achieving the 17 SDGs adopted by the UNGA's resolution entitled "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development". And since then India has been working hard in fulfilling its commitment to these goals. In fact in the latest National Institution for Transforming India (NITI) Aayog's "SDG India Index & Dashboard 2020-21" India's rank went up from 60 in the year 2019-20 to 66 for the period 2020-21 (budget). This

progress can be better understood from the following commitment of the government of India:

- a. “Sashakt Bharat- Sabal Bharat: under which India was successful in alleviating almost 271 million people out of what is referred to as “multi-dimensional” poverty which can be seen to fulfilling the first SDG which is “No Poverty” (GOALS).
- b. “Samagra Bharat- Saksham Bharat”: which seeks to create an “inclusive and entrepreneurial” India. This can be seen to coincide with a number of SDGs mentioned above (GOALS).
- c. Swachh- Bharat- Swasth Bharat: which seeks to create a cleaner and thereby a healthier India. This coincides with the SDG 3 and 6- “good health and well being” and “clean water and sanitation” respectively (GOALS).
- d. “Satat Bharat- Sanatan Bharat”: which literally stands for creating a sustainable India through focus on issues such as “climate action strategies”, renewable energy sources etc. and this can be seen to be covering the whole of the SDG (GOALS).

Also for the decade 2010-2020 India was ranked “third” on the global level in “increasing its forest cover”. Then again in the month of August 2021, “Plastic Waste Management Amendment Rules, 2021”, aimed to end the use of “single-use-plastic” by the 2022. Also in the year 2015, India announced its 1st “Nationally Determined Contribution (NDC) under Paris Agreement. Then again in the year 2015, India took a significant step towards Sustainable Development by announcing “International Solar Alliance (ISA)” and it continues making strides in this field till date (budget).

Discussion:

It can thus be said here that the concept of development has been conceptualized much around its understanding in the West and hence this race of achieving “development” in most cases echoes the desire to catch up with the west. This itself is the root cause of the issue today. Again there is no doubt genuine need for taking certain paths to development by the countries of the third world given their very much visible constraints of time, resources

to demand ratio and their historical exploitation to name a few. However, given the demand of the hour developing countries in general and India to be specific is taking steps towards a more eco-friendly mode of development within simultaneously keeping in view the uniqueness in terms of the social, spiritual and emotional attachment of its people to nature and also the supply-demand chain given its mammoth population.

Recommendations:

1. Firstly, a common suggestion would be that the developed countries should play a bigger part in undertaking steps for a greener globe than the developing countries because of obvious historical reasons.
2. The developing countries too should not use the above mentioned reason to carry out such extensive environment exploitation activities.
3. This can be achieved firstly by developing their unique notion of development rather than taking the “Western model” as an ideal one.
4. Most importantly “consent” of the affected should be the first priority when it comes to any developmental project.
5. Related to this is the fact that “environment” should be considered as a concern of the globe not as something that is limited within national boundaries.
6. Environmental laws should be made more stringent and stakeholders made more accountable.

Conclusion :

Mahatma Gandhi once said “God forbid that India should ever take to industrialization after the manner of the West. The economic imperialism of a single tiny island kingdom (England) is today keeping the world in chains. If an entire nation of 300 million took to similar economic exploitation, it would strip the world bare locusts” (Guha, The Guardian, 2007). This was way before India attained Independence and Gandhi already had the apprehension that India after independence might seek to become like the West or what is called in common parlance “catching up with the West”. This desire has created untold pressure on the environment and it is high time that India modify its developmental strategy

for a greener and safer future. No doubt much effort has been taken and attempt has been made not just to achieve sustainable development for India but also through these efforts inspire other developed as well as developing countries towards the same. Applauding the strides that India is making in the field of sustainable development, it has so be kept in mind that much still needs to be done if the future generation is to be protected from the wrath of nature. Because ultimately if there is “life” there will be everything else including development. Hence development and environment should be considered as complimentary to each other rather than contrary. □

Bibliography :

- budget, i. (n.d.). *india budget*. Retrieved August 3, 2022, from indiabudget.gov.in
- Clarke, M. (2018, August 8). *Global South Political Commentaries*. Retrieved 2022, from Online Academic Community : onlineacademiccommunity.uvic.ca
- Dictionary, C. (n.d.). *Cambridge Dictionary*. Retrieved from Cambridge Dictionary Web Site: dictionary.cambridge.org
- GOALS, S. D. (n.d.). *SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS KNOWLEDGE PLATFORM*. Retrieved August 3, 2022, from UNITED NATIONS Web Site: sustainabledevelopment.un.org
- Goals, S. D. (n.d.). *UNITED NATIONS*. Retrieved AUGUST 3, 2022, from UNITED NATIONS GOALS: <https://www.un.org/>
- Guha, R. (2007, August 14). *The Guardian*. Retrieved August 2022, from The Guardian Web Site: <https://www.google.com/amp/s/amp.theguardian.com>
- Guha, R. (2013, March 27). *THE HINDU*. Retrieved 2022, from THE HINDU Web Site: www.google.com
- Roffelsen, C. (2016, September 25). *Medium*. Retrieved July 2022, from Medium Web Site: medium.com/@ceersofflesen/how-nehru-shaped-indias-development-4df38535bf98
- Team, C. (2021, February 11). *CFI TM*. Retrieved July 2022, from CFI TM Web Site: corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/third-world/

xxx

Understanding Globalisation Through Gender Lens

Hirusmita Sarma
Satabdi Sarkar

***Abstract:** What impact has globalization on gender equality ? The world has witnessed an enormous economic, social, political transformation over the past three decades, fostered by increasing global flows of goods and service, technology and information. Globalization has brought increased opportunities in various factors both men and women. It is said that, globalization has the potential to contribute gender equality. However in the absence of public policy, as well as the presence of societal norms and culture, globalization alone cannot end gender inequality. In the current globalised world also, larger gender gap remain in many countries. Public action is needed to close gender gaps endowment, agency, and access to socio, politicaland economic opportunities. Only then countries will be able to capitalize on the potential of globalization as a force for greater gender equality. The present paper aims to study the impact of globalization toward achieving gender equality. It*

***Hirusmita Sarma is a Guest Faculty and Satabdi Sarkar is an Assistant Professor, Dept. of Political Science, NH College, Patacharkuchi-781326
E-mail Id : hirusmita2020@gmail.com***

again tries to analyses the negative and positive effect of globalization on women and lastly it tries to provide an actionable recommendation to make globalization more gender neutral.

Keyword: Gender, Globalization, Women, Patriarchy, Gender Equality.

1. INTRODUCTION

Globalization is a recent phenomenon which emerged as a trend in the 20th century. Globalization has become a phenomenon that change people's lives and can be envisaged as a process of transformation in international relationship, cultural exchange, environmental, economic and socio cultural relations. The concept of globalization tends to be difficult to understand because of its various meaning that depend on various dimension or aspects of globalization being addressed. Globalization operates beyond nation-states boundaries and causes nation-states to lose aspects of their sovereignty to an integrated world economy.

Globalization can be defined as “a complex, economic, political, geographical process in which mobility of capital, organization, ideas, discourses, and people has taken a global or transactional form.”

Gender equality was made part of international human rights by the Universal Declaration of Human Rights, which was adopted by the UN General Assembly on 10th dec, 1948. Gender equality is a precondition for advancing development and reducing poverty. Gender equality is when people of all gender have equal rights, responsibilities, and opportunities. Everyone is affected by gender inequality- women, men, trans and gender diverse people. Gender equality prevents violence against women and girls. It is essential for economic prosperity. It is the state of equal access to resources and opportunities regardless of gender in every aspect.

Globalization has changed the dimension over gender. This study examines the impacts of economic integration, technical change and access to information on gender inequality. The world has witnessed several change over the last decades in terms of flow of goods, services, culture, technology etc and these has made drastic change in the global markets which in turn lead to transformation in individual, household, government, politics and so

on. Globalization has brought increased access to job opportunities to everyone; again it helps to change the traditional role of women by providing the advantages of ICT. Globalization also produces economic benefits for women which help to increase the wages of women relative to man. Along with the advantages of globalization, it also has some fault lines. Many time the benefits that developed by the process of globalization failed to touch the women from rural area. The existing patriarchal norm often disrupts the process of benefiting women by the globalization process. In such a scenario it is therefore needed to examine the process of globalization through gender lens.

2. RESEARCH PROBLEM

The main purpose of this study is to evaluate globalization through its effect on achieving gender neutral role. The study will examine the changes with respect to globalization. World Bank(2011) conducted a study on gender equality in which it states that, the world has witnessed an enormous economic transformation over the past three decades, fostered by increasing global flows of goods and services, technology and information. These changes has transformed the way of domestic and global market and institutions functions, and have thus change the economic landscape for individuals, household and governments. The globalization process has changed the gender role in all over the world. It has reshaped many issues; population growth, health, service sector, human rights and so on. Globalization process affecting the overall job structure of society, economic and social pattern etc.

In this study, we basically deals with the questions like, what are the different dimensions of globalization? Do globalization effects gender roles? What are those? What is the positive and negative side of globalization?

3. RESEARCH OBJECTIVES

- ✓ To examine the globalization process through its various dimension.
- ✓ To analyses the impact of globalization on changing gender role.
- ✓ To provide an actionable recommendation so as to make globalization favorable for developing a gender neutral society.

4. SIGNIFICANCE OF THE STUDY

The last three decades have seen remarkable changes in socio-political-economic structure both within and across the countries, loosely captured by the term globalization. The current wave of globalization has greatly improved the lives of women worldwide, particularly the lives of those women in the developing worlds. Nevertheless women remain disadvantaged in many areas of life including education, employment, health and civil rights.

This paper helps to gain an understanding how economic, political, cultural dimension of globalization have a profound impact on gender norms. Again, the present study helps to address both the positive and negative impacts of globalization so as to have a complete picture of the globalization process. Lastly the study tries to provide some recommendations for the reader to make globalization process a gender inclusive process.

5. SCOPE AND LIMITATION

The scope of the study is limited to only providing an overall scenario of the impact of globalization on gender equality. It does not make any comparative study of different countries exploring the impact of globalization process on gender role. The study is limited only to explore how different dimensions of globalization process affect the women to achieve their rights in an egalitarian society. Again the scope of the study is only limited to the condition of women, it does not cover the status of other gender identity, such as transgender.

All research has some limitation. This study is not any exception. This study only provides a subjective interpretation of the collected data, and not includes any scientific enquiry. This study is purely an empirical study.

6. METHODOLOGY

For the present study, researcher focused on the main objective to “understanding globalization through gender lens”. Researcher reviewed the available literature, achieves, published research papers, journals, published reports as well as online authentic material which is published by government and non government organization. A thematic analysis

was done to draw the conclusion and provide recommendation with references to research questions and objective of the present research.

7. DISCUSSION

7.1 Globalization and Its Various Dimensions

7.1.1 Economic Dimension: Economic dimension is one of the supreme forms of globalization. It is often argued that it is characterized by three different factors or characteristics. The first characteristic is the increasing movement of capital around the world, in and out the country through information technology. The second factor is the presence of supra national bodies such as WTO, World Bank, and the IMF, and the third characteristic is the increased influence of Trans national companies.

There is both positive and negative side of economic globalization. On one side it helps to reduce poverty in a large number of developing countries, and on the other side there are some 2 billion people live in the countries that are left behind.

7.1.2 Political Dimension: Political globalization denotes that states are no longer the only key actors, military issues no longer dominate, conditions under which force is an effective tool have declined. It refers the situation where the era of nation state is over. Political globalization has referred in the part to an increasing trend toward militarism, where UN plays an active role, national nongovernmental organization act as watchdog over governments, and NGO's increase their activities and influence.

There is a considerable debate regarding the usefulness of this organization, their contribution to world social welfare and whether this institution's power is waning or is threatening the sovereignty of nation states. Contemporary political globalization signifies a redefinition of politics in the sense that political activity is increasingly transcending national borders and taking place at global level. One of the key aspects of the political globalization is the declining importance of nation state and the rise of other actors on the political scene.

7.1.3 Cultural Dimension: Various aspects of globalization have promoted growing contacts between different cultures, leading partly to greater understanding and co-operation

and partly to the emergence of transnational communities and hybrid or mixture identities. Cultural globalization basically means the transmission of ideas and values between countries. It helps to foster innovation, including technological change.

Today we have the main question associated with cultural globalization, whether globalization increase or decrease cultural diversity/homogenization. Cultural globalization may cause cultural uniformity, where a small number of cultures may disappear, and diversity will be disappeared. Sometime some small and weak countries will follow powerful country's culture. They will be forced to accept the powerful culture.

Thus globalization comes with various dimensions and brings huge effect to countries across the world. Now days, countries are left with no option but adopting with the changes that suddenly hit them economically, politically and culturally. No doubt globalization has brought in new opportunities to developing countries, but globalization has thrown up new challenges like growing inequality across and within nations, unpredictable financial market and environment deterioration. One of the major issues that come along with the emergence of globalization is what the effect of globalization on achieving gender equality is.

7.2 Positive Impact of Globalization

Trade openness and the diffusion of new information, communication technologies and other emerging technologies have translated into more jobs and stronger connection for many women, which helps them to increase their access to economic opportunities. The demand for female workers in the export and ICT enabled sector has increased, and as women have filled these new jobs, the gender distribution of employment across sectors and across countries has changed. Women turned income earner may be able to leverage their new position to change gender roles in their households by influencing the allocation of time and resources among households members, shifting relative power within the household, and more broadly increasing stronger agency.

Globalization of national economies into global economy are shifting the formulation and implementation of policy away from local and national levels to the international levels, which over the years provided women's movement with a strong ground for advancing their civil identity and claims for equal rights.

In terms of political field, some studies concluded that globalization helps to increase the political participation of women and also make women issue as the centre issue on human right issue. Increased access to information, primarily through television and the internet allows countries to learn about social norms in other places which can change perception and promote adoption of more egalitarian attitudes.

Globalization helps to undermine the traditional role of women and resulted in relatively better environment for women. It also pose a major challenge to the institution of patriarchy in India. As women take up jobs and achieve social mobility, they become more concern about their rights. Prospects of higher and quality education have become feasible for women due to the process of globalization. Attitudinal changes towards women's role in the family due to good education, benefits of family planning and health care, child care etc which will contribute to the development of embodied and healthy women.

Positive approach to economic and cultural migration will also facilitate women to be exposed to better prospect at the international level. Globalization also helps women in rural area through the media and awareness intervention programs launched by nonprofit organizations. These organizations raise awareness and propose solution. Women are becoming more empowered and powerful than ever before.

Women awareness of the rights has spread around the world which helps them to increase their participation in various aspects. It helps them to actively participate in political bodies, at all level from local to national and international level. Women's voting behavior is now becoming more articulated and mature which is beneficial for the development of the society.

7.3 Negative Impact of Globalization

The invention of the market can have positive effect for women's situation and gender relation. But it has some negative effect too, which may include increase exploitation and dependency on direct engagement with the market, and particularly on the vagaries of the market.

Though globalization helps to provide more employment opportunities for women, but female employment remain concentrated mainly in low skill sectors and gender wage

gap shows no sign of disappearing. The issue of poor condition under which many women enter the labor markets needs to rise also.

It has been observed that globalization limits on the state's ability to provide social protection provisioning of needs and human capital investments has become more strained. This situation creates a challenge to poverty eradication programs. The withering away of the welfare state has constituted a uniformly negative outcome for poor women by working harder both inside and outside the household.

Due to the advancement of new technologies, use of media for the empowerment of women has been impressive but it must be recognized here that millions of world's poorest women and men still do not have access to these facilities.

In the age of globalization we can say that the stereotypical attitudes toward women and their perceived role in the family hierarchy have not changed much. Women are still seen as weak, inferior and second class citizens. Discrimination against working women extends to the workplace as well.

In terms of the impact of globalization on democracy and governance, feminist philosophers argue that neo liberalism has increased the participation of women in politics and the impact of globalization on women and gender relations continue to be overlooked on a national and international level.

According to study the burden of poverty is another negative impact that globalization brought for women. This gap between men and women in terms of income and consumption has widened.

Again WTO regulation has brought about change in national policies so as to allow the free entry of foreign corporations. To give more incentive to big business rather than to small firms and to lift import controls on agriculture products. These have resulted in further marginalization of rural and indigenous women.

8. RECOMMENDATION

Although globalization has led to economic growth, it has been criticized for the absence of gender disaggregated indicators and data in sectors such as agricultural production or the informal sector. Therefore more research is needed to document the

number of people in the informal sector and working conditions of specific groups of workers so as to access the impact of globalization on them. However women's experiences of gender oppression are shaped by other forms of oppression, such as race, class, ethnicity and sexual orientation and disability. More research is needed to be done to integrate gender equality dimensions in policy and operational work so as to promote gender equality across various social categories. There is a need of more social and human centered development to address the impact of globalization, particularly trade and investment policies impact on gender so as to promote gender equality and sustainable human development.

Globalization in one way create opportunities for women in every aspects, but in other way it creates gender biased in accessing control over assets and economic resources. There is a need of the expansion of social media and demand for better treatment of workers so as to push several companies to make fair wages and lead to better working conditions for women. Moreover international peer pressure also needed to rectify treaties against discrimination.

However in the absence of public policy, globalization cannot end gender inequality. In spite of increased economic opportunities and several agency larger gender gaps remain in some areas. Public action is therefore needed to close gender gaps in endowments, agency, and access to economic opportunities. Only then countries will be able to make globalization a force for greater gender equality.

9. CONCLUSION

It is possible to conclude that globalization has had a mixed impact on women. For some perspective it has open up new opportunities in women lives. While for others, it has increased their vulnerability and insecurity. However increasing awareness of the negative consequences, conscious awareness on the part of women, and concerted effort on the part of government and civil society organization will soon enable women to overcome these negative consequences and celebrate the benefits of globalization process. Gender mainstreaming is now an important agenda in all development initiatives at international and national levels. Concreter efforts in this direction will lead to equitable and just development. □

REFERENCES :

1. Impact Of Globalization On Women.Kaur P. 7,41-44(2018)
2. Empower Women - Positive Impact Of Globalization On Gender Equality.Kad M.Sep 9, 2016
3. Potrafke, N. & Ursprung, H. Globalization And Gender Equality In The Course Of Development Niklas Potrafke And Heinrich Ursprung. (2012).
4. Javed, I. S. & Ijaz, M. Impact Of Globalization On Changing Gender Roles/ : A Case Of Gujrat. 7, 824–831 (2017).
5. Rifai, I. Various Dimensions Of Globalization And Their Implications For The Leadership. 87–91.
6. Objectives, L. Unit 20 Economic , Social And Cultural Dimensions Of Globalisation. 63–84 (2003).
7. Kaur, P. Impact Of Globalization On Women. 7, 41–44 (2018).
8. Electronic, E. Global Gender Justice In 21st Century/ : Lessons And The Way Forward Faraha Nawaz Abstract/ : Introduction/ :
9. Hosseini, N. D. Globalization And Women/ : 35–40.
10. The Gender Effects of Globalization in Developing Countries; T.B. Cheludo; 2018

xxx

Ecology is Political : A Review On The Lower Subansiri Hydroelectric Power Project Dam Construction

BIRAJ DAS

ABSTRACT :

The uninterrupted erosion, degradation and pollution of our ecology caused by various factors, appear to be a grave concern that the present society needs to face with proper measures for retaining the existence and value of the Human civilization and the Mother Nature as the source of all resources. The constant deteriorating and degradation of our ecology and natural environment have emerged as the major threat to the sustainability of the human society. The rapid changes in the economy of the society are seen as major factor in damaging the ecology. Political decisions and policies formulated by the state apparatus regarding utilization, usage, protection, preservation and sustainability of ecology profoundly draw the attention of political ecology as a separate discipline that focuses on understanding the complexity of development and welfare framed by deep interaction between the state, non-state actors and people, on the one hand and the mother nature on the other hand. Ecological and socio-economic impacts of large river dam projects highly

*The Writer is an Assistant Professor, Department of Political Science
Dikhowmukh College, Moglow, Sivsagar, Email id- birajdas996@gamil.com*

brings about heated debate and discussion specially in the countries of the south, the construction and operation of large dams considered as prestigious sign of progress and development but also appear as sensitive developmental and environmental issues.

Economic interests of dam-building are linked with negative ecological and socio-economic impacts and repercussions. In this article, it is attempted to review the political ecology in connection with the lower Subansiri hydroelectric power project dam.

Keywords: political ecology, development, economic interest, ecology, dam-building

INTRODUCTION:

Political ecology is a subject that developed jointly by the Mother Nature and the human society. Ecology is concerned with environmental study which focuses on the interaction of nature with social forms and human organizations. Political ecology is linked with economy, politics and natural resources. It draws the attention on interdependence and mutual interaction between policies, power and ecology. It reflects a kind of interdependence between politics and ecology. The ecology as a system performs multiple functions for sustaining the human society. There is a very close link between socio-economic development and appropriation of nature and ecological degradation. Political ecology is concerned with how the ecology is get influenced and affected by political decision making process and how the ecology influences the policies, politics, power and conflict in the society.

However, the present mode of modernization and economic development facilitates the extensive use of natural resources. Thus, the capitalism and liberalized mode of development generates diverse ecological and socio-economic issues. This new paradigm of socio-economic development draws diverse discussions and repercussions in political and social systems. It is seen that the socio-economic and political conflicts concerning with ecology and natural environment are profoundly connected with the rising liberalized economic process leveraged politically by the state apparatus. Undoubtedly, it is the fact that the political decisions relating to ecology on the basis of conflicts and the consequent resolutions often advocate the economic interests. There is no exception to India in the context of commercial oriented ecological policies as far as the natural resources of the

country are concerned. Political ecology has been prevalent since the colonial period in India. During the colonial period, the forests, land etc. used as the major source of revenue generation. Still, it is observed that most of the ecological policies have remained as revenue oriented despite of generating holistic plans for curbing and preventing further degradation and aggravation of the ecology as well as the Nature. Since independence, the developmental activities and policies of India have not been dissociated from the liberalized mode that linked with the global economic market, instead of having ecological consequences. In fact, Natural resources of the country are appropriated and exploited intensively for fulfilling the interests of few at the cost of the huge section of less privileged people and ecological degradation.

The downstream of the river Subansiri had continued a biologically controlled healthy ecosystem as well as ecology along with riparian zones and forests as rich hot spot of species, before the construction of 2000 MW hydropower project dam was started. The constructions of 2000 MW lower Subansiri dam would alter the existing ecology that served as energy flow, nutrient cycling and species diversity. Consequently, this alteration of ecology due to the dam-building would heavily affect the important native species, biota, flow variability, water quality, fish diversity, as well as endangered aquatic mammals along with the food production capacity and livelihood security of the people who are dependent on the downstream ecosystems.

Experts assert that total hydropower potential of the country at 150,000 MW out of which 56,539 MW lies in the Arunachal Pradesh of the North East India. National Hydroelectric Power Corporation (NHPC) has already completed the flow diversion of the Subansiri River, as an important part of the 2000 MW lower Subansiri Hydropower project. Moreover, it has constructed tunnels, roads etc. through extensively destructing forests, wildlife and habitats. The dam would heavily impact on the ecology and the ecosystem in both upstream and downstream regions. The dam creates obstacle for stream natural flow and hold back sediments. It is said that dams reduce the flow of river. It minimizes habitats, nutrients and increases pressure on aquatic life of downstream. The dam can make huge changes to the ecology and water ecosystems and its tributaries.

Furthermore, the impacts of the dam can be seen on the downstream flood plain, due to changing in timing and volume of flow of water and nutrients.

This paper makes attempt to reflect the political ecology in the context of the construction and operation of the lower Subansiri hydroelectric power project dam. The dam site has rich biodiversity and agricultural diversity. Non-governmental organizations, pressure groups and along with the civil society have been claiming for a detailed downstream impact assessment study and postponement or removal of the construction of the dam until a proper participatory detailed assessment is executed. It is witnessed that the environment impact assessment report regarding the project's environment clearance from the ministry of environment and forests in 2013 is very worrying.

OBJECTIVE OF THE STUDY:

The Ecology has been a very comprehensive and concerning subject since the beginning of Human intervention on the natural environment for human wellbeing. The ecology becomes more interesting and attentive when politics reflects its interconnection with the Ecology as broader than the natural environment. This study aims to narrate and reflect the growing Political Ecology and its socio-economic and political outgrowth stemmed from the Hydroelectric Power project dam construction on the Lower Subansiri River basin, in Dhemaji district of Assam.

METHODOLOGY:

The composition of this article is prepared by the descriptive and analytical methods. Secondary sources of data such as books, articles, websites and journals are adopted to study and narrate the political ecology and its consequences at the downstream emerged from the dam building at Lower Subansiri River.

Profile of the lower Subansiri Hydroelectric Power Project Dam:

River Subansiri is the largest tributary of the Brahmaputra, originates from the western part of mount pararu in the Tibetan Himalaya. It enters India after flowing for 190 KM through Tibet. It continues its flow through the Himalayas of India for 200 KM and

penetrates into the plains of Assam through a gorge near Gerukamukh of Dhemaji District of Assam. Its total length is 520 km and drains a basin of 37000 sq. km. The downstream length (from the dam site to the Brahmaputra River) is nearly 115 km. The area is a global biodiversity hotspot. The left bank of the dam is in Assam and the right bank of the dam is in Arunachal Pradesh where the power generation will be stored.

Location: It is located at 2.3 km upstream of Gerukamukh village in the Dhemaji District of Assam. Nearly, 70 Km from North Lakhimpur and it is in the midst of surrounding forests attaching with three reserve forests namely kakoi reserve forest, Dulung RF and Subansiri reserve forest. 4000 Hectares total land used for the project, Height of the Dam is 116 meter. The downstream covers 115 K.M. The forest areas required for the project estimate 4,039.30 hectares out of which 3.183 ha is in Assam.

DISCUSSION:

The Mother Nature is always continuing to be the only source of living life. Nature provides subsistence, meaning and self-definition of who we are. Nature can also be seen as a source of conflict, starvation and strife. It is ubiquitously conceded that nature's resources are for humans to appropriate, aggravate and exploit for mere human well-being.

Political ecology puts emphasis on the inseparable interaction between socio-economic-political, individual interests and the ecology or the natural environment, as the source of all resources for the advancement of human civilization. Earlier the interdependence between socio-economic-political interests and ecological concerns was overlooked. This mutual link between nature and people did not draw much attention to the basic discourse of ecology as well as political dimensions in the society. Political ecology draws enormous attention and significance in the context of India since the colonial period. India is a country that surrounded by natural geographical entity such as the great ranges of the Himalaya, The Thar Desert and the Indian Ocean. Over the years, people from different regions have flowed in and out of it through the northwest, the northeast and across the seas but cultural exchanges have been intense within the boundaries of the subcontinent. India was

politically constituted as a state under the British colonial rule only about two hundred years ago.

Meaning of Ecology:

The concept of ecology is similar to the term of ecosystem. The ecology is mainly concern with the study of the structure and function of the ecosystem. The ecology has been getting changes in concept and understanding concerning natural world and its relationships. It has been a dynamic discipline which engulfs problems and issues of biodiversity loss, social ecology, environmental ecology, problems of development, population ecology, green ecology, pollution problems, bio-technology and bio-diversity, agriculture and political ecology. In another simple term, ecology implies the study of organisms in their natural home. Ecology is a scientific study that deals with the interactions and the relation among living organism in their natural environment and ecosystem. It can also be understood through three levels such as the individual organism, which refers how the individuals are affected by the environment and in turn how the individuals influence the environment. Second level refers the population and third level refers the community. Thus the term ecology mainly involves these three components. On the other hand eco system refers to a self-regulating community of living organisms that hold interaction with each other and their non-living physical environment and all the ecosystems are inter connected and inter dependent.

However, the concept political ecology occupies broader scope and it is interdisciplinary in nature. For which it draws multiple definitions and understandings. Politics of ecology or political ecology was first coined by Frank Throne in an article '*Nature Rambling: We Fight For Grass*' in 1935. However, there was no systematic definition although there continued extensive usage and aggravation in human geography and human ecology till 1972, when it was revived through ownership and political ecology articulated by Anthropologist Eric R. Wolf. The concept political ecology got popularized after the intensification of environmental awareness in the western world in the late 1960s and early 1970s. Since 1960s, the political ecology has been a separate discipline and a new feel of constant enquiry and social conflict. It has drawing continuous discussion and debate from

multiple entities in the society. There different interpretations and understandings on politics of ecology from different eco-political thinkers in their own ways.

It is Linda Hersch Kovitz who states politics of ecology as the politicization of environmental concerns (Ecological politics), a way of understanding environmental issues politically and adopting program for change. Simply it can be said that it is a politicized study of human ecological relation and natural resource use.

Bryant and Bailey describe political ecology as a debate which puts emphasis between the state, non-state actors and physical environment.

John Bellamy Foster who articulates that the depth of the ecological and social crisis of contemporary civilization and the need for a sharp reorganization of production for a more sustainable and just world, are inevitably subsided by the ruling elements of society who remain blind and deaf to the real ecological problems of the society.

Madhav Godgil and Ramchandra Guha (1995) narrate politics of ecology as a condition where the state machinery gets used for diverting natural resources for omnivore prosperity. Thus, the higher level political interties always try to drain away all the profits generating from the use of local natural resources and overlook the latten consequences from using the local natural resources. In this context, Ramchandra Guha (2000) articulates that politics from the purview of ecology and environment- has been state centered which has to be restored and community control system must be established in an impartial and just mode. The trend of concentrating power in the hands of fewer elites that drain away the natural resources and decision making capability from the access of the poor and the marginalized people should be redirected and active participatory democracy with transparent decentralized political institutions vested with decision making power should be established.

Ideology based notions of political ecology :

Marxism describes ecological appropriation, aggravation and related problems as due to expansion of capitalist exploitation of nature and working classes simultaneously. Marxian thinkers reflect that all powerful states behave irresponsibly towards ecology. Development from primitive societies into class societies and consequently into the capitalist society reflects a radical transformation in human relation with nature. Under capitalism,

this constant relationship between human and nature is determined basically by the ruling class of capitalist and thus the original interaction between human and nature is broken with severity.

On the other hand, the perspective of liberalized economy moves for declining and weakening the bureaucratic apparatus, size and power of bureaucracy and strengthening private industries and companies that function as a ecologically responsible apparatus.

Gandhian perspective of ecological politics affirms moral imperative grant the ecosystem people that is rural masses for greater access to natural resource base of their own localities through strong decentralized system. Gandhi views that industrialization and over use of natural resources should prevented and the omnivores should not expand their material comforts at the cost of nation's natural resources and human made capital.

Present mode of industrialized economy has been using maximum utilization of natural resources and generating instability in the ecological system. This continuing instability has been creating repercussions in social and political systems like laws, plans and policies.

In the context of the proposed study and political ecology concerning, the construction of lower Subansiri River dam on the border of Assam and Arunachal Pradesh. Since independence, in India, it is emphasized that the pattern of economic development has been in collaboration between the capitalist and the state apparatus in aggravating and appropriating the gifts of nature from the access and availability of the poor. The natural resources including forests, land and water get converted to produce energy and commodities for the rich and the poor are customized to incur the social and ecological consequences mainly in the form of declining natural resources, polluted environment and physical displacement. Majority of India's rural people or ecosystem people depend on natural environment in their own local areas and have minimum access to human made capital that of resources of the organized industry services sector. In Assam, the revenue oriented ecological policies have continuously been affecting its ecology and social relations.

Colonial legacy of political ecology in Assam :

During the initial stage of the British rule, the colonialists did not realize any necessity of conservation of natural resources due to its abundance and people were not restricted to usage and easy access to natural resources like forests, land and water. But gradually

the forests, land and water and other natural resources used and enjoyed by the people in their own localities went under the state interventions with gradual and systematic take over by the British officials.

Colonial exploitative politics of natural resources, systematic taking over of large amount of natural resources like forests, land and other resources brought about impacts on India society in political, social and ecological dimensions, politically intense expansion of powers of the state generated and these extensive powers of the state over nature led to the deprivation and decline of the rights of ecosystem people over the natural resources in their localities. Socially, it brings about curtailment of easy local access and conversion of traditional pattern of resource usage that led to social conflict between the state and social groups. The construction and intense commodification of natural resources altered the ecosystem of respective region and consequences of ecological degradation affected the local people mostly. Rampant takeover of traditional rights to access and use of natural resources and various discriminatory and exploitative policies gave rise in hard resistance movements against the state throughout the colonial period which has been still continuing in India after the independence. Due to extensive state intervention over natural resources and state's discriminatory policies that act as the major source of curtailing rights and socioeconomic and cultural security of the people inhabiting and carrying body in the nature for serving the interests of the capitalists class and partial development that does not serve all round development of the people who play role as protector of nature.

A review on political ecology in the context of the Lower Subansiri River Dam, Assam:

Ecological impact and socio political consequences of lower Subansiri Hydroelectric power project dam in Assam:

The construction of lower Subansiri dam, project has been drawing intense attention along with heated repercussions from different groups, political parties of civil society, for the probable massive socio-economic-ecological impacts of the construction and operation of the dam.

In India, Dams are seen as powerful source of making social changes and economic advancement and development after the independence. Large Dams can be seen as the greatest structures among other built by humanity. Large dams serve as powerful symbol of economic development, modernization, national prestige, social transformation and human's dominance over nature. In India, right after the independence, Nehru considered large dams as the temples of the modern India. In Indian context of economic development, social change, modernization and industrialization, Large dams acquire a sacred place in the policy making process of the nation. At the same time the construction and operation of large dams often draw heated debates, discussion and repercussions between opponents and proponents. Moreover, there arise questions of serving interests through the construction and operation of large dams over the rights of the people to the natural resources and socio ecological impacts affecting both local ecosystem people, over all climate and natural environment.

Production of hydropower is one of the most significant purposes of the construction and operation of large dams. Other advantages of large dams are the seasonal or annual storage of water for human consumption, agriculture, industrial production, flood control and navigation. Although, there is global and national socio economic importance of large dams but large dams have often become the focus of intense debate and repercussion due to its severe ecological and socio economic impacts. It is seen that the advocates of the construction and operation of dams put emphasis positively on modernization, technological progress, and water supply in drought prone regions, hydropower generation and flood control as stimulus for intensifying both regional and national economic development. On the contrary, opponents put thrust on negative ecological and environmental impacts, aspects and high socio economic and political costs of unwilling and unfair resettlement and rehabilitation. In addition to the displaced population, other people including rural people, farmers, indigenous peoples and ethnic minorities residing at the downstream from the dam are heavily affected by the construction and operation of the dams. However, the ecological imbalance caused by the dam-building and over use of natural resources through the growing capitalism and industrialization has been drawing major attention and issue in Indian ecological politics. Despite being aware of the negative repercussions and

consequences of developmental projects like construction of dams, India is bound to move forward due to modern trend of market economy the propelling India to be part of it and gain something rather than to detach and lose.

Fast growing population, immigration, urbanization, industrialization, overgrazing conversion to cultivable lands and other unplanned developmental activities have accelerated the degradation of ecology. In Assam, the revenue oriented ecological policies have constantly been affecting its ecology and socio economic and political environment. In the past few years, the trend of degradation and depletion of natural environment have emboldened the state apparatus for making policies of conservation and sustainability of natural resources. The 2000 MW lower Subansiri hydroelectric power project, constructed at Gerukamukh Village in the Dhemaji district of Assam, emerge as a real threat to the freshwater biodiversity of the downstream of the Subansiri river basin through diversion of the river, damming and reducing water discharge to the downstream, unique species, natural habitats as well as the river ecosystem are severely threatened. The people who depend on freshwater ecosystems for their livelihoods are equally affected. The people affected by the dam do not directly get benefits and they are denied to access power and clean water.

The north-east of India is recognized as India's future powerhouse in 2001. The central of electricity authority (CEA) India has reported 168 large hydroelectric projects with a potential of 63,328 MW in the Brahmaputra river basin. This contains 22 projects with potential of 15,191 MW in the subansiri river basin.

Probable negative socio economic and ecological impacts of The Subansiri River dam in the downstream:

The NHPC has extensively extracted boulders, stones, gravels and sand from the river basin and done construction of building and roads on the left bank of the river. Thousands of workers working in the dam site rely on the forest of the area for daily firewood and food by extensive destruction of vegetation and ecosystems of the area. The river serves as dumping ground for muck, sewage debris. The elephant corridor has been halted by fencing in the Subansiri reserve forest.

Environmental impact assessment (EIA) was done only up to 7 km downstream of the dam. The report of EIA did not record on ornamental fishes, downstream hydrobiology, endangered species, especially aquatic mammal *Plantasia gangetica*, endemic plant *Keyia assamica*, vulture spotted in the downstream. There was also no record in the EIA regarding the three nearby reserve forests, agricultural diversity and socio economic aspects of downstream dwellers.

Ecological destruction in the dam sites started in 2006 by rampant dumping of muck into the river in upstream and blasting operation for flow diversion of the river. However, downstream impacts mainly caused due to changes in flow regime in the downstream and flow diversion in the upstream and it leads to habitat fragmentation in the downstream due to flow diversion. Other impacts of the dam on natural ecosystems and biodiversity can be seen as impact on hydrobiology due to the alteration in the flow regime and discharge control by damming of the river. Physical, chemical and biological changes in stored water by damming the river lead to changes in water quality and water temperature that affect many physical, chemical and biological process at the downstream.

Due to changes in flow regime, water quality, there occurs habited degradation which leads to loss of breeding ground for threatened fish diversity and fishery production as obstacle for upstream and downstream migratory fishes. Damming of the lower Subansiri River, impacts negatively in the downstream on agriculture diversity that includes degradation of crop fields due to changes in flow regime, water quality and nutrient supply. There is probability of losing and changing of indigenous rice variety and crops specially the deep water rice.

Socio-economic impacts of the dam at the downstream:

The downstream riverside dwellers have continued gaining some economic benefits through fishing, collecting drift wood, commercially valued plants like *Imperata Cylindrical*, *Saccharummunja*, *Vetivera Zizanoide*, *Tamarix Diocia* and dairy farms etc. which create a balance between human usage and the ecology of the river. The cultivable lands are productive by seasonal flood. Inhabitants of riverside areas use water for drinking, washing, bathing and agriculture to great extent. Now the dam will cut down these economic benefits

of the riverine dwellers. The dam would cause downstream fragmentation, degradation, changes in water quality and quantity, loss of species etc. the dam would affect the flood plain residents whose socio-economic condition is related to the river. The dam on the Subansiri River would halt the natural flood cycles leading to widespread destruction to ecosystems of flora, fauna, regional economy and the food production affecting the people depending on the riverside and its flood cycles. This hydroelectric power project will make severe impact on survival of some species that live and rely on areas of the river basin. The dam will also contribute to the global warming through trapping nutrients behind the dam that reduces fertilization of oceanic plankton which keeps carbon dioxide away from the atmosphere. Storing of water in large dams also affects the local climate. There is also potential of occurrence of disease like Malaria nearby areas of dam site, like Lakhimpur and Dhemaji districts of Assam. These areas are Malaria Prone and the formation of stagnant pools in the downstream courses may cause and increase in the risk of the diseases like Malaria, as it thrives in stagnant water.

However, the proper study of environmental impact assessment can play vital role in preventing ecological degradation occurred due to the construction and operation of the lower Subansiri River dam. There are two major pressure groups like All Assam Students Union (AASU) and Krishak Mukti Sangram Samitee (KMSS) and the major regional political party The Asom Gana Parishad (AGP), have been taking bold stand and massive protest against the construction and operation of The lower Subansiri River dam. The issue draws more attention due to sudden rise of political interest and anti-dam protest during the election time. Pressure groups, social and environmental activists have been demanding proper environmental impact assessment, Subansiri river vision, proper plan for ecological restoration of The Subansiri River and it is recommended that there should be pre-dam, present-dam, and post-dam ecological survey of The Subansiri River and this should be accessible to common people riverine dwellers and researchers. Several resistances in different forms led by different pressure groups along with the local communities of the dam site continues to assert for the postponement and removal of the construction of the dam due to probable extensive ecological damage and negative socio-economic impacts. Heated debates and repercussions between proponents and opponents

of the dam have continued to influence the political development and decision making process of the state apparatus.

CONCLUSION:

The Subansiri River dam should not be the only one that causing massive destruction to the ecology and arising all the problems to the Mother Nature, because except Subansiri there are other dams in the country. Instead of some negative impacts of The Dam, there are also numerous positive aspects in the society, as the dam can play a crucial role in creating direct and indirect employment, contract, supply, transportation, tourism, infrastructure development and other related activities that is connected with the development and welfare of the people. There is also need proper deliberation and environmental impact assessment on the construction and operation of the dam in a fair way that a fair ecosystem and ecology in dam site can be restored. There is need to focus on different development approaches for having good understanding of complexity of large dam debates of the main proponents and opponents of dam-building. The political ecology of the dam unfolds a framework for understanding nature and scope of the repercussions between state apparatus and private technocratic companies on one hand and environmental activists, pressure groups and affected communities on the other. Regarding the removal and postponement of the dam construction there is need proper and fair consideration. Dam construction and operation require transparent information and instance debate by social, environmental activists, affected people and common masses. However, the guidelines of the world commission on dams (WCD) put emphasis on equity, efficiency, accountability, sustainability and participatory decision making. Proper dam designing, site selection like avoiding dam-building in the main stream and proper river basin management approach can play an important role in curtailing negative impacts of dam-building and operation. It can also lead to better balance between socio-economic and ecological accepts. □

REFERENCES:

1. Gadgil, madhav. Guha, Ramchandra. (1995), *Ecology and equity: The Use and abuse of Nature in contemporary India*, Penguin Books India, New Delhi.

2. Guha, Ramchandra. (2000), *Environmentalism: A Global History*, oxford University Press, New Delhi.
3. Carson, Rachel. (2000), *Silent Spring*, Penguin Classics (reprint)
4. Dawan, Ashok. (2008), *A Textbook of Environmental Studies*, Saurabh Publishing House, New Delhi.
5. Baruah, D., Hazarika, L. p., & Dutta, R. (2009). Probable Downstream Impacts of 2000 MW Lower Subansiri Dam in Arunachal Pradesh of North East India. *An international Quarterly scientific Journal*, 835-844.
6. Gadgil, M., & Guha, R. (2008). Ecological Conflicts and The Environmental Movements in India. In R. Mahesh , *Environmental Issues In India* (pp. 385-424). New Delhi: Parson logman.
7. Jorgensen, D; B.M. Renofalt, (2012), Damned if you do, Dammed if you don't: Debates on dam Removal in Swedish media, *Ecology and Society* 18(1):18, [Http://dx.doi.org/10.5751ES505364-180118](http://dx.doi.org/10.5751ES505364-180118).
8. Nursser, Marcus. January, 2003, Political Ecology of Large Dams: A Critical Review, [Https://www.researchgate.net/publication/273380663](https://www.researchgate.net/publication/273380663).
9. Tor. A. Benjaminsen, Hanne Svarstad, 2019, Encyclopedia of Ecology, Second Edition, V-4, P-391-396, [Http://doi.org/10.1016/B978-0-12-409548-9.10608-6](http://doi.org/10.1016/B978-0-12-409548-9.10608-6)
10. Bandyopadhyay, J., B. Mallik, M. Mandal, & S. Perveen. (2002). Dams and Development: Report on a Policy Dialogue. *Economic and Political Weekly*, 37(40), 4108-4112. Retrieved April 29, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/4412689>
11. Sarma, P. (2017). Dibang Mega-Dam Project and Probable Displacement of the People of Arunachal Pradesh. *Indian Anthropologist*, 47(2), 1-15. Retrieved April 29, 2021, from <https://www.jstor.org/stable/26494028>

xxx

Feminization Of Indian Agriculture: Trends And Driving Forces

Bikhipta Saikia

Abstract: The term “feminization of agriculture” refers to the growing proportion of women who work in agricultural in India. The term “feminization of agriculture” often refers to women’s increased involvement in the agricultural labour sector, whether as independent producers, unpaid family carers, or wage labourers. Yet, a quantitative increase in women’s employment participation does not always imply qualitative advancements or improved working circumstances for them. In their research, several academics claim that the state’s bigger developmental aims and policies are to blame for the deteriorating working and employment circumstances. The feminization of agriculture in rural India has been attempted to be examined, understood, and its numerous policy consequences.

Keywords: *feminization, agriculture, workers participation, empowerment.*

INTRODUCTION

The prosperity and growth of an economy largely depends on the status and development of its women as they not only constitute nearly half of its population but also

The Writer is an Assistant Professor, Department of Economics, Rangpara College, Tezpur, Assam, Mail Id: saikiabikhipta@gmail.com

influences growth of the remaining half of the population. Agriculture is the largest and oldest private sector enterprise initiated by women over 10,000 years ago. Agriculture, the single largest production endeavour in India, contributes 25% of GDP is increasingly becoming a female activity. Women have been actively involved in operations related to crop and animal production, as well as in post-harvest processing and marketing. Many of the activities assigned to women under the traditional gender division of labour involve great drudgery and hard work. Rural women form the most important productive workforce in the economy of majority of the developing nations including India. Moreover, several farm activities traditionally carried out by men are also being undertaken by women as men are migrated to urban areas. Thus, rural India is witnessing a process, which could be described as feminization of agriculture. While women have always played a key role in agricultural production, their importance both as workers and as managers of farms has been growing as an increasing number of men have move to non-farm jobs. Despite significant contribution of women in the production process, an all-pervasive bias of development planners in treating them primarily as consumers of social services rather than producers, kept them away from the development programmes in agriculture and allied sectors. Women's role in the agricultural sector increased during the 1960s and has continued to grow. The term 'Feminization of Agriculture' refers to increasing participation of women in agricultural activities. The phenomenon started during the 1960s with increasing shares over time. In the 1990s, during liberalization, the phenomenon became more pronounced.

Few studies (Kanchi, 2010; Kelkar and Wang, 2007; Srivastave, 2011) supported the notion that feminization is the result of distressed migration and crop production that results in losses, whereas Rawal and Saha (2015) supported economic liberalisation as a means of increasing women's participation in the labour force. Hardikar (2015) revealed that migration of men in small and marginal groups in Madhya Pradesh put pressure on women and forced some women farmers to abandon their farms. Several research have focused on particular regions. Bhandari and Reddy (2015) analysed the circumstances of migrant and non-migrant households in Uttarakhand and found that there was little to no capital formation on migrant households' farms. The work load of women from migrant

households was heavier than that of non-migrant households. Numerous studies have been conducted to determine a link between agriculture and suicide and how it affects families, but they do not provide a conclusive answer about the link between residence and suicide. However, it does appear that suicide rates are higher in rural than urban areas in India and other nations with large agricultural populations (GOI 2007). If true, fast migration, economic difficulties, a lack of social support, isolation, relatively simple access to fatal means (such as pesticides), and a lack of high-quality resuscitation services would all be possible causes for the greater suicide rates in rural locations (Wage Indicator Report).

In light of this, one of the main goals of this article is to examine the emergence of feminization of agriculture in India. The study also tries to examine the trends of work participation by both male and female labourers in the agriculture sector. Further, this research aims at studying the major problems faced by female agricultural workers in their respective fields. Certain policy prescriptions are also been suggested.

DATA AND METHODOLOGY :

The study is based on the secondary sources of data taken from various research papers, journals, books and reports provided by the government organizations and Census of India for the years 1981, 1991, 2001 and 2011. The survey is conducted over four decadal census reports. A descriptive and analytical method has been adopted to obtain the results. The study focuses on analysing the women participation rate and various fields of agriculture in which the females are engaged to have an idea on the trend and pattern of feminization of agriculture. The study uses the help of Tables and figures to analyse the results.

ORIGIN OF FEMINISATION OF AGRICULTURE :

Since the beginning of agriculture, rural women have worked in agricultural production. Throughout numerous geographical and culturally distinct locales, engagement has taken many various forms and depths. Throughout the past few decades, women's labour in agriculture has gained increased visibility. This is in part because of study and data collection efforts to more precisely gauge women's activities in rural areas. But during the past few

decades, there has also been a trend for women to widen and deepen their involvement in agricultural production as they take on more and more of the burden of maintaining households and take advantage of income opportunities in commercial agriculture. While the percentage of the labour force engaged in agriculture fell over the 1990s, the percentage of women engaged in agriculture rose, notably in developing nations, according to an FAO report (1999: 12–13). About half of the labour force is made up of women in various regions, including Africa and Asia. This pattern has been referred to as the feminization of agriculture.

Feminization of agriculture, or a rise in the proportion of women working in agriculture, is a phenomenon that occurred in India after agricultural liberalisation. Unfortunately, this feminization did not correspond with empowerment because these workers continue to be paid less than their male counterparts. The states with a higher proportion of agricultural employees had the smallest variations in gender involvement.

The feminization of agriculture, in its broadest sense, refers to women's growing involvement in the agricultural labour force, whether as independent producers, as unpaid family workers, or as wage workers. Women labour in agricultural processing and packing facilities as well as in the fields and pastures. Due to the persistent underpayment of women in the workforce, this problem does not support female empowerment. The percentage of land used for food grain, per capita income, and land ownership were some of the variables affecting the participation of women. The administration is now concentrating on gender budgeting in order to better the condition for women.

FACTORS LEADING TO FEMINISATION OF AGRICULTURE

- **Social Mobility and Migration- Reserved for Males:** Men in rural India have sought employment outside of agriculture due to the agrarian crisis and rural hardship that have plagued the economy for the past few years. Because of this, in the rural belt of India, men are more prone to migrate and shift from rural to urban areas in quest of better opportunities, while women are primarily in charge of domestic duties and agriculture.

- **Gender-Division of Work:** Women are more likely to take low-paying, irregular work, are simple to hire and fire, are perceived as submissive and diligent, and some jobs

are stereotyped as being performed by women. These aspects have made it possible for the sector to produce with lower costs and greater capital accumulation.

- **Poverty:** Due to poverty, women frequently work as domestic workers or agricultural labourers to help supplement the household's income. This leads to increase in female participation in agriculture subsequently leading to feminization of the sector.

- **Unfree labour:** Unfree labour refers to the various forms of exploitative labour relations that involve forcing workers to perform tasks against their will. This issue is particularly common in labor-intensive industries like agriculture, construction, and a number of manufacturing sectors. The feminization of agriculture is associated with women's forced labour; as a result, men are free to migrate, take on employment that are comparably better paying, and escape social discrimination in the village.

Census Year	Agriculture			Non-agriculture		
	Male(%)	Female(%)	Total Agricultural participation (%)	Male(%)	Female(%)	Total Non- agricultural participation (%)
1981	66.3	82.6	70.3	33.7	17.8	29.7
1991	60.9	82.4	67.2	39.1	17.6	32.8
2001	51.9	71.8	58.4	48.1	28.2	41.6
2011	49.8	65.1	54.5	50.1	34.9	45.5

Table 1: Work participation in agricultural and non-agricultural sectors by gender.

Source: Census (1981, 1991, 2001, 2011)

TRENDS OF WORK PARTICIPATION BY GENDER :

From 1991 to 2011, there was a significant expansion in non-agricultural activities as a result of economic liberalisation. While female participation doubled from 17.6% to 34.0% during 1991 to 2011, male engagement in non-agricultural activities grew from 39.1% to 50.1% during the same period. According to this, 65% of women are dependent on agriculture even if 50% of men work in non-agricultural occupations. Male participation in non-agricultural activities increased after liberalisation, compared to female participation.

The table depicts that over the years the participation of both male and female workers in agricultural sector has decreased gradually but the female workers has been contributing on a large scale as compared to the male workers. In 1991, about 82.4% of the female workers had contributed against 60.9% of male workers. The contribution has decreased to 65.1% of the female workers while the male workers contributed only 49.8% till 2011.

MAJOR CONSTRAINTS :

- **Lack of Institutional Credit:** Women farmers who lack land ownership are unable to apply for institutional loans from banks since banks often view land as collateral.
- **Non-recognition:** Women produce between 60 and 80 percent of the food and 90 percent of the dairy products, respectively, according to Oxfam India. But, the work that women farmers do at home, managing their livestock, or cultivating crops sometimes goes unappreciated.
- **Lack of Property Rights:** In general, women do not receive land rights in their names. Because of this, women in the family have less negotiating leverage than the male members who own the property.
- **Contract farming:** Because they do not have solid control over their land, family labour, and other resources necessary to ensure the delivery of a consistent flow of produce, female farmers are typically excluded from current contract farming arrangements.
- **Lack of Training:** Given their enormous numbers, government efforts to provide them with training in rural handicrafts and poultry apiculture are insignificant.
- **Innovation in Agriculture:** Women may lose their jobs when new technology is developed to automate certain manual labour since they frequently perform the manual tasks and also because of their low skill level.
- **Poor access to Resource and Inputs:** Women typically have less access to resources and contemporary inputs, including as seeds, fertilizers, and pesticides, compared to men. This is because women farmers in India experience a significant amount of gender discrimination.

POLICY AND PROGRAMMES

- The increase in budgetary support for female farmers has not kept pace with the rise in the number of women working in agriculture. For each programme, women should receive an adequate allotment.
- By enhancing information access and knowledge sharing through the click of a button, ICT led extension will be a revolutionary method to changing the lives of women farmers.
- A few of the steps the government has taken to create an environment where women can contribute to their fullest potential and increase their income include improving access to land by introducing “joint pattas” for both cultivable and homestead land, creating multiple livelihood opportunities through crop-livestock farming systems, agroprocessing, etc., and providing timely credit through Kisan Credit Card.
- It’s important to consider gender issues. The government has taken some initiatives related to gender mainstreaming, such as introducing “prowomen initiatives” to assist women in obtaining the benefits of all beneficiary-oriented elements of various programmes, schemes, and missions, focusing on the creation of women Self Help Groups (SHGs), and reserving 30% of funds for women under various major schemes/ programs and development interventions.

CONCLUSION :

Feminization of agriculture occurred mainly due to migration of male work force from agriculture. However, this phenomenon does not get consistent with women empowerment as women workforce are always underpaid. After liberalization of the Indian economy, while almost half of the male workforce got engaged in non-agriculture sector, in case of female counter part only 35% of total workforce engaged in non-agricultural sector. Women mainly dominate livestock sector. Proportion of land utilized for food grain, per capita income, land holdings were some of the factors which were determining the women’s participation. Among those variable poverty had a non-linear relationship with participation of female in workforce. Gender discrimination, gender biased against women, lack of refinement of technology for women, limited access to resource and inadequate access to

market are some of the factors which impeding women's contribution to agriculture. In order to improve the situation for women, government are now focusing on gender budgeting. Besides women's participation in research work had been encouraging to develop technology which will be suitable for the use of women. □

REFERENCE :

- Aggarwal, H., Sharma, S. and Sharma, R. 2013. A Study of Agricultural Activities Performed by Rural Women and Problems Faced by them in Jammu District of J&K State International Journal of Scientific and Research Publications; 1(3): 1-3.
- Chinchmalatpure, U.R.; R.T. Katole and G.B. More. 2015. Participation of rural women in agricultural and allied activities. Agriculture Update, 10(3): 187-193.
- Farid, K.S.; L. Mozumdar; M.S. Kabir and U.K. Goswami. 2009. Nature and extent of rural women's participation in agricultural and non-agricultural activities. Agricultural Science Digest, 29(4): 254-259.
- Ghosh, M. and A. Ghosh. 2014. Analysis of women participation in Indian Agriculture. IOSR Journal of Human-Social Science, 19(5): 1-6.
- Khan, M. H. 2013. Women in Agriculture of Assam. The International Journal of Engineering and Science; 3 (2):19-21.
- Kumari, A.R. and Laxmikant. 2015. Participation of rural women in vegetable production. Advance Research Journal of Social Science, 6(2): 258-260.
- Rao, E. Krishna (2006). Role of women in agriculture: A micro level study. Journal of Global Economy, 2(2): 107-118.
- Saikia, Anuva (2000): "Employment Patterns of Rural Women and Their Involvement in Decision-Making: A study in Jorhat District of Assam", in 'Women in Agriculture and Rural Development', Proceedings of the Workshop, Indian Society of Agricultural Economics, New Delhi, Nov. 9-10.
- Census of India (1981, 1991, 2001, 2011); Government of India.

xxx